

KAITSE KODU!

KAITSELIIDU AJAKIRI NR 2 (62/508) 2006

KAITSELIIT LEINAB

KAITSELIIDU VÕIMALUSTEST
E-AJASTUL

ÕPPIMISE IME JA KAITSELIIDU KOOL

SÕDURITARKUSI TALVEKS EESTIST JA SOOMEST

PAKUME TÖÖD TURVATÖÖTAJATELE

Grifs AG on rahvusvaheline ettevõtte, mis pakub turvateenuseid kolmes Balti riigis. Grifs AG spetsialiseerub kaubanduskeskuste, kaupluste, hotellide ning muude suurte hoonete turvamisel. Tänapäevase seisuga pakub Grifs AG tööd pea 800 turvatöötajale üle Baltikumi

GRIFS OÜ 35 - 40 kr/h !!!

Pakume kindlat tööd rahvusvahelises turvaettevõttes, kaubanduskogemusega turvatöötajale palka 35.- kr* kuni 40.- kr** tunnis !!!

*- 1 aasta kaubanduskogemust,

** - 5 aastat kaubanduskogemust

CV-d palume saata:
personal@grifs.ee

Personaliosakond:
Peterburi tee 47, Tallinn.
E-R 8.30-17.00

Lisainfot saab tel. 606 25 70
www.grifs.ee

Austusega, Teie JULGEOLEK

LK 23

LK 44

LK 29

LK 9

LK 10

KAITSELIIT LEINAB

President

Lennart-Georg Meri

29. märts 1929 – 14. märts 2006

Kaitseliidu ülem major

Benno Leesik

17. jaanuar 1960 – 25. märts 2006

Loe lk 5–6.

KAITSE KODU! NR 2' 2006

MEREPARAAD 2006: ETTEVALMISTUSED JA TEGIJAD

Mereparaadi staabi ülem vanemleitnant Toomas Peek selgitab, milliseid ettevalmistusi tuleb mereparaadiks teha, ja tutvustab inimesi, kes sellega on seotud 10

KAITSELIIDU VÕIMALUSTEST E-AJASTUL

Kaitsejõudude peastaabi ülema asetäitja kolonelleitnant Neeme Väli vastab Kaitse Kodu! küsimustele Kaitseliidu arenguvõimalustest infoajastul 15

JUHT – JUHIM – KÕIGE JUHIM II

Kaitseliidu Tallinna maleva Toompea malevkonna malevlane Andres Mihkels jätkab kolme aasta eest alustatud arutelu Eesti riigikaitse juhtimise probleemidest 18

Lipud lehvivad, kahurid pauguvad..... 12

Pool sajandit õpilasvabadusvõitlejate organisatsiooni

Eesti Noorte Malev loomisest..... 23

Teekond muusikaga..... 25

Õppimise ime ja Kaitseliidu Kool 26

Kaitseliidu kursus "Sõjapidamine talvetingimustes" 29

Kaks ööpäeva suusatajate kõrval ja kannul 32

Märgade varvaste õppetund 37

Kuidas tartlased Riias laskevõistlustel käisid 40

Naiskodukaitse uusi ringkonna esinai 41

Saaremaa Aasta Naine 2005 on naiskodukaitsja Ellen Kask 42

Pärnu Kaitseliidu seltsingute kodu 43

Kartmatu Xonda peab pensionipõlve 44

Konguta kodutütreid aitavad kodutuid koeri 46

Õpi orienteeruma: Suund, kaart ja asimuut 47

Ivar Jõesaar, kapten

Pro Patria

Need lihtsad sõnad on kirjas teenetemärgil, mille kaitseliitlased saavad tänutäheks oma vabatahtliku tegevuse eest isamaa hüvanguks. See on sõnum, mis koputab iga teeneka kaitseliitlase südamele, kui ta pidupäeva puhul Kaitseliidu teenetemärgi rinda kinnitab. Ja kui moodsal ajal kiputakse neile sõnadele omistama kas poliitilist või vähemalt arhailist varjundit, on tegutsemine isamaa eest tänagi paljudele pingutust väärt.

Kaitseliit on paljudele kujunenud osakeseks eluviisist. Need inimesed osalevad kogu riiki hõlmavas võrgustikus ja on vajadusel nõus andma rohkem kui isiklikuks heaoluks vaja. Koostegutsemisoskus ühiste eesmärkide nimel, mis tugineb Kaitseliidus saadud koolitusele, on muutumas väärtuseks, mis on vajalik tugeva kodanikuühiskonna ehitamiseks.

Eesti isamaad ja Kaitseliitu on neil kurbadel külmadel märtsipäevadel tabanud ühtejärgi kaks rasket lööki.

Lahkunud on Eesti isamaa, Eesti riigi ja eestlaseks olemise parim sõnastaja, Eesti suuruse teenäitaja ja visionäär, rahva kaitsetahte innustaja ja Kaitseliidu vanematekogu liige president Lennart Meri. President hoidis ennast pidevalt kursis Kaitseliidu arenguga ja suutis selle organisatsiooni eripära tutvustada ka Eestit NATOsse kutsunud riikide poliitikuile.

Lahkunud on eesti rahva kaitsetahte kollektiivse väljendaja – Kaitseliidu ülem, organisatsiooni arendaja ja uue sajandi nõudmistega kohandaja, ideede generaator major Benno Leesik. Kaitseliidu ülemana pidas ta vajalikuks kõikide kaitseliitlaste püsimumist ühtses infoväljas ja just seetõttu jõuab Kaitse Kodu! täna iga aktiivse kaitseliitlaseni.

Isamaa eest – see on lühim viis kokku võtta nende kahe mehe omas mõõdu panust Eesti heaks. Selle töö vilju tarbime me märkamatuult iga päev, olles vabad mehed vabal maal.

Puhkev kevad sunnib meid eluga edasi minema. Saame paremini hakama, kui mõtestame endale lahti lahkunud meeste Eesti heaks tehtu tähenduse. Selle tarkuse ja tehatahtmise leidmisega iseendas hoiame me miljonikesi üheskoos tuleviku jaoks alal maailma ainukese Eesti. *Pro Patria. KK!*

**Kaitseliidu ajakiri
Kaitse Kodu!**

Asutatud 11. september 1925

VÄLJAANDJA KAITSELIIT

Ilmub kaheksa korda aastas.

**PEATOIMETAJA:
kpt Ivar Jõesaar**

**MAKETT JA KÜLJENDUS:
Matis Karu**

**REKLAAM JA LEVI:
Virgo Tamm
kaitsekodu@hot.ee**

**TOIMETUS:
Riia 12, Tartu 51013
Telefon 717 9155
Faks 717 9150**

**Toimetuse e-mail:
kaitsekodu@kaitseliit.ee
kaitse.kodu@ksk.edu.ee**

Trükitud ASi Printall trükikojas

**Toimetus kaastöid ei
retsenseeri ega tagasta.**

KAITSELIIT INTERNETIS:

**www.kaitseliit.ee
www.alutaguse.ee
www.jogevamalev.ee
laane.kaitseliit.ee
www.staap.ee
www.hot.ee/parnukl
polva.kaitseliit.ee
rapla.kaitseliit.ee
tallinn.kaitseliit.ee
akm.zzz.ee
www.hot.ee/laanemk
nomme.kaitseliit.ee
yhend.kaitseliit.ee
www.virumalev.ee**

**Toimetuse kõnetund
esmaspäeviti kell 13–15
Tallinnas Toompea 8**

LENNART-GEORG MERI

29. märts 1929 – 14. märts 2006

Lennart-Georg Meri oli Eesti Vabariigi president ja seega Eesti riigikaitse kõrgeim juht aastatel 1992–2001, taas-iseseisvunud Eesti Vabariigi esimene välisminister.

Lennart-Georg Meri oli paljude kultuuriliste, teaduslike ja poliitiliste ühenduste liige ja auliige, mitmete isamaaliste ettevõtmiste patroon ning riiklike ordenite, sh Maarjamaa Risti teenetemärgi keti ja Riigivapi ordeni I klassi kavaler.

Kõige selle kõrval oli Lennart-Georg Meri Kaitseliidu vanematekogu liige, Kaitseliidu Valgeristi 1. klassi esimene kavaler, Noorte Kotkaste organisatsiooni patroon, Murtud Rukkilille märgi andmise traditsiooni algataja, Balti koostöö arendaja, Eesti NATOsse ja Euroopa Liitu astumise eeskõneleja ning initsiaator paljudele muudele ettevõtmistele, mis aitavad Eestil end suurena tunda.

Kaitseliit leinab.

Kaitseliidu ülem major BENNO LEESIK

17. jaanuar 1960 – 25. märts 2006

25. märtsi varahommikul suri Tartu Ülikooli Kliinikumis pärast lühikest rasket haigust Kaitseliidu ülem major Benno Leesik.

Kaitseliit jääb major Benno Leesikut mäletama kui isamaalist, pühendunud ja algatusvõimelist ohvitseri. Benno Leesik andis oma sihipärase ja väsimatu teenistusega Eesti suurima riigikaitseorganisatsiooni juhtimisel hindamatu panuse Eesti riigikaitse arengusse ja Eesti riikluse tugevdamisesse.

Benno Leesik sündis 17. jaanuaril 1960 Haapsalus. Ta haridustee algas Pärnu Internaatkoolis (1967–1975) ja jätkus Väike-Maarja Kutsekeskkoolis (1975–1978). 1996. aastal lõpetas Benno Leesik Tartu Ülikooli õigusteaduskonna ja Põhja-Balti Politseiakadeemia politseitöö juhtimise kursused, 1997. aastal läbis ta Ameerika Ühendriikide Föderaalse Juurdlusbüroo eriooperatsioonide läbiviimise kursused, 1998. aastal Kaitseväe Lahingukooli vabatahtlikud reservohvitseride kursused ja aastatel 1999–2000 Soome Riigikaitse Kõrgkooli Eesti riigikaitse kõrgema juhtkonna erikursused.

Pärast ajateenistust Nõukogude armees töötas ta aastatel 1982–1998 Haapsalu rajooni siseasjade osakonnas, hiljem Lääne Politseiprefektuuris, tõustes korrapidaja abi ametikohalt ülemkomissariks.

Benno Leesik liitus Kaitseliiduga 1992. aastal, teenides vabatahtlikuna Lääne maleva rühmapealiku, malevonnapealiku ja mereüksuste pealiku ametikohal. Tänu teenistusele vabatahtlikuna oli Kaitseliidu ülemaks inimene, kes mõistis kogu organisatsiooni olemust ja laiapõhjalise arengu tähtsust. Varajane iseseisvumine oli andnud talle kogu eluks kaasa teiste inimeste mõistmise ja murede äratundmise võime, tänu millele oli Kaitseliidul võimalik taaselustada heategevuslikud Valge Roosi ballid – nende tuludest makstakse stipendiume vähekindlustatud noortele, kes tahavad oma hariduse- teed jätkata.

1998. aastal astus Benno Leesik kaitseväe tegevteenistusse kõigepealt kaitseväe juhataja nõunikuna Kaitseliidu küsimustes, kuid peagi juba Kaitseliidu peastaabi ülema kohusetäitjana. 1999. aastal nimetas vabariigi president Lennart Meri Benno Leesiku Kaitseliidu ülemaks.

Kaitseliit sai endale julge ja avara silmaringiga ülema, kes oskas tööle rakendada Kaitseliidu vanematekogu,

kaasates nõnda riigikaitseliste küsimustega tegeleva Eesti avaliku elu tegelasi. Tänu tema diplomaatilisel juhtimisele hakkas Kaitseliit tegema tihedat koostööd nii kaitsejõudude peastaabi kui ka kaitseministeeriumiga. Mõistes hariduse tähtsust ning teades kaitseliitlaste vajadusi ja missiooni suutis Benno Leesik kaasata välispartnereid ja rajada Kaitseliidu Kooli, mis on andnud Kaitseliidu arengule uue mõõtme. Tema idee oli alustada Kaitseliidu Koolis maavanemate koolitust, mis on toonud Kaitseliidu rahvale lähemale, võimaldades kaitseliitlastel anda märkimisväärsem panus kohalikul tasandil.

Major Benno Leesiku juhtimisel on pärast iseseisvuse taastamist Kaitseliit esmakordselt ületanud 10 000 liikme piiri. Kaitseliit valmistab regulaarselt ette sõjaaja üksusi. Mittesõjaliste riskide maandamiseks ja kriiside lahendamiseks käib tihe koostöö jõustruktuuride ja ametkondadega. Kaitseliidu eriorganisatsioonid on eraldi võttes omalaadsete seas Eesti suurimad. Kaitseliidu juhtimine on viidud uuele tänapäeva nõuetele vastavale tasemele. Eelmisel aastal alustas Kaitseliit missiooniüksuste komplekteerimist, praegu teenib rühm kaitseliitlasi Euroopa Liidu

jõudude koosseisus Balkanil. Need on vaid mõned raja-jooned, mille Kaitseliit major Benno Leesiku juhtimisel all on ületanud.

Benno Leesiku südamlikkus, optimism ja võime keerulistes olukordades mitte pead kaotada ning igast olukorrast väljapääs leida on teinud Kaitseliidust edukalt toimiva, distsiplineeritud ja usaldusväärse riigikaitseorganisatsiooni. Rahva toetus Kaitseliidule on järjekindlalt kasvanud.

Benno Leesikut on autasustatud Kaitseliidu Valgeristi II järgu, Kaitseväe teenetemärgi, Õhuväe teeneteristi, Mereväe teeneteristi, Piirivalve teeneteristi II klassi, USA Marylandi osariigi eeskujuliku teenistuse medali, USA Marylandi Rahvuskaardi eriteenetemedali, Rootsi FVRF hõbedase teenetemedali, Taani Kodukaitse teenetemedali, Soome Reservistide Liidu teenetemedali ja Leedu Šiauliai Liidu aumärgiga.

Major Leesikut jäävad leinama ema, abikaasa ja täiskasvanud lapsed. Avaldame siirast kaastunnet Benno Leesiku lähedastele ja langetame leinas pea.

*Kaitseliit
Kaitsevägi
Kaitseministeerium*

LEGENDAARNE NAISLUURAJA JA HALASTAJAÕDE SALME ILMET SAI MÄLESTUSKIVI

Helme kalmistul avati 10. märtsil Eesti Vabadussõja naiskangelase Salme Ilmeti mälestuskivi.

Salme-Melanie Ilmet (Bergmann-Peets) sündis Valgemaal Helme kihelkonnas 10. märtsil 1896. Vabadussõjas sai neiu luuraja. Teel vaenlaste staapi nägi Salme Ilmet plakatil oma esimesest surmaotsusest. Sellele vaatamata tõi eluga riskides vajalikud andmed ära.

Luurajatöö kõrval tuli Ilmetil olla rindesaniitar. Ta kuulus sel ajal 3. jalaväertüemendi koosseisu ja tegi kaasa kogu vintsutusterohke võitlustee kuni hiilgava võiduni. Kuulirahe all haavatute sidumise ja nende lahinguväljadelt ära toomisega näitas ta üles erakordset vaprust. Austkalni talu lähistel peetud tulevahetuses Landesveeri vastu kandis Salme Ilmet lahinguväljalt seljas üle

10. märtsil avati Vabadussõja kangelase Salme Ilmeti haua Helme kalmistul mälestuskivi.

jõe ohtusse kohta haavatuid, kuni sai ka ise haavata. Siiski jätkas ta teiste päästmist. Nende teenete eest vääristati teda Vabadusristi II liigi 3. järgu, 10 000 marga ja Patküla vallas asuva Salve taluga.

Pärast sõda abiellus ta Oskar Peetsiga ja asus elama Salve talu, võttes aktiivselt osa Naiskodukaitse tööst: oli aastatel 1925–1927 Helme jaoskonna esinaine ja 1935. aastast Udriku Vabadusristi Vendade Kodu perenaisena.

Õöl vastu 15. juulil 1941 ta arreteeriti ja saadeti Siberisse Kemerovo oblastisse Mariinski vangilaagrisse, kust järjekordselt surma mõisteti (hiljem asendadi surmaotsus 15-aastase vangistuse ja kolmeaastase asumisega). Laagris määrati ta vanemõeks. Sügavalt usklikuna oskas ta sisendada kaasvangidesse elujõudu.

Kodumaale tagasi pääses Salme Ilmet 1958. aastal. Ta suri 1979. aastal ja on maetud Helme kalmistule. **KK!**

KAITSELIIDU PÄRNUMAA MALEV SAI MOODSA LASKETIIRU

Kaitseliidu Pärnumaa malev avas 2. märtsil Pärnus Raba tänavas 12 rajaga 50-meetrise lasketiiru spordirelvadest laskmiseks.

See on nõukogudeaegne ALMAVÜ lasketiir, mis renoveeriti Pärnu linnavalituse ja Kaitseliidu rahastusel sellisesse järku, et seal saab tänapäeva nõuete kohaselt laskesporti harrastada. Ka on uuendatud kõik rajatise tehnovõrgud, tiirus on kohunikite ruum ja korralik õpeklass.

“Tiiru hakkavad kasutama Pärnumaa laskesportlased ja kaitseliitlased,” lausus Kaitseliidu Pärnumaa maleva pealik kapten Erik Reinhold. “Lisaks on tiirus oodatud kõigi Pär-

Pärnumaa maleva tiiru avamise päeval peeti esimene laskevõistlus spordirelvadest.

numaa koolide õpilased, kes saavad siin riigikaitseõpetuse raames relvaõpet ja ka kätt harjutada. Selleks sisustatakse tiiru hoones riigikaitseõpetuse kabinet.”

Lasketiiru saavad kasutada ka teised laskmishuvilised. Avapäeval märgistasid sümboolsete kuuliaukudega ühise märklehe Pärnu jõustruktuuride esindajad ja Pärnu linnapea. Avamisele järgnes meeskondlik võistlus spordirelvadest, kus iga võistkonna liige pidi kasutama erinevat laskeasendit. Võistluse võitis kaitseväge Pärnu väljaõppekeskuse esindus.

Kaitseliidu Pärnumaa maleva Raba tänavatiir on Pärnumaa ainus laskesportirajatis. **KK!**

SÕNUMID

KAITSELIIT JA PEALINNA NOORED

15. veebruaril allkirjastasid Kaitseliidu Tallinna maleva pealik major Kajari Klettenberg ja Tallinna Noorsootöö Keskuse (TAN) direktor Silver Pramann Tallinna maleva ja TANI koostöölepingu. Lepingu eesmärgiks on arendada TANI ja Kaitseliidu Tallinna maleva noorkotkaste ja kodutütarde koostööd ning suurendada noorte teadlikkust riigikaitse alal. Lepingu järgi tagatakse info liikumine osapoolte vahel ja mõlema poole tegevuse propageerimine, toetatakse teineteise tegemisi noorteuuringute raames ja luuakse ühistel alustel arendavaid tingimusi noorte vaba aja sisukaks veetmiseks. **KK!**

SAALIJALGPALL RAKVERES

26. veebruaril Rakvere spordikeskuses peetud saalijalgpalliturniiri Rakvere Cup 2006 võitis meeskond JK Kaitseliit Kalev, kes alistas finaalis pärast 1:1 lõppenud normaalaega penaltitega 4:3 Tallinna JK. Pronksimänguski läks vaja penalteid, sest SK Rada ja Rapla JK Atli mäng lõppes 2:2 viigiga. Penaltite sooritamisel olid 3:1 kindlamad raplased. **KK!**

VANGLATÖÖTAJAD JA KAITSELIIT SÕLMISID RAAMLEPINGU

Kaitseliidu peastaabi ülem Kaitseliidu ülema ülesannetes major Urmas Muld ja MTÜ Eesti Vanglatöötajate Kutseühingu juhatuse esimees Andres Kurg kirjutasid 13. märtsil alla ühise tegetsemise raamlepingu, mille alusel organisatsioonid hakkavad tegema koostööd. Lepingu eesmärk on harida riigikaitsealiselt vanglatöötajaid, tutvustada kaitseliitlastele karistuspoliitikat ja vanglasüsteemi ning toetada teineteist väljaõppeliselt. **KK!**

Kaitseliidu ülema major Benno Leesiku 21. veebruari 2006 käskkiri nr 66-P

Tänu avaldamine

Õnnitlen kõiki kaitseliitlasi, eriorganisatsiooni liikmeid ja toetajaid seoses Eesti Vabariigi 88. aastapäevaga ning soovin teile jõudu ja edu riigikaitselises töös. Seoses nimetatud tähtpäevaga, kooskõlas Kaitseliidu seaduse § 11 lg 8 ja vastavalt Kaitseliidu keskjuhatuse otsusele

1. AVALDADA KESKJUHA TUSE
7. DETSEM BRI 2005 OTSUS NR 24

1.1. Teenetemedali I klassi kavaler
Alutaguse malev
 kapten Eduard VINKLER nr 18

2. AVALDADA KAITSELIIDU KESKJUHA TUSE
11. JAANUARI 2006 OTSUS NR 1

2.1. Teenetemedali eriklassi kavaleride nimekiri
Rootsi
 Jan KJELLBERG nr 293
USA kaitsekoostöö osakond Eestis
 Helve EENMAA nr 294
 2.2. Teenetemedali II klassi kavaleride nimekiri
Tartu malev

lipnik Raigo POOL nr 521
 vanemseersant Villi PAAVILAINEN nr 522
 nooremseersant Vello KOOK nr 523
 kapral Aivar SEPP nr 524
 2.3. Teenetemedali III klassi kavaleride nimekiri
Tartu malev
 nooremleitnant Enn REMMET nr 2162
 seersant Olev PRUULI nr 2163
 nooremseersant Kalle OTS nr 2164
 nooreseersant Viljar KOOK nr 2165
 kapral Urmas TREIAL nr 2166
 kapral Sulev SUITS nr 2167
 kapral Sulev SAARMETS nr 2168
 kapral Toomas VÄRK nr 2169
 kapral Arvo VENE nr 2170
 kapral Uno MATTO nr 2171
 reamees Henno KIRIKMÄE nr 2172
 reamees Feodor PAVLENKO nr 2173
 Inge SÖBER nr 2174

3. AVALDADA KAITSELIIDU KESKJUHA TUSE
18. JAANUARI 2006 OTSUS NR 2

3.1. Teenetemedali eriklassi kavaler
**Kaitseväe Logistikakeskuse lahinguteenindus-
 toetuse väljaõppekeskus**

seersant Aare TUUR nr 295
 3.2. Teenetemedali II klassi kavaleride nimekiri
Rapla malev
 lipnik Arto DUREJKO nr 525
 lipnik Prohhor LOOMIK nr 526
 lipnik Villu ÖUN nr 527
 Mati ÖUN nr 528
 3.3. Teenetemedali III klassi kavaleride nimekiri
Rapla malev
 lipnik Heino JUUR nr 2175
 Margit KADAK nr 2176

4. AVALDADA KAITSELIIDU KESKJUHA TUSE
1. VEEBRUARI 2006 OTSUS NR 3

4.1. Teenetemedali eriklassi kavaler
Lääne malev
 veebel Esa PIISILÄ nr 296
 4.2. Teenetemedali II klassi kavaleride nimekiri
Lääne malev
 leitnant Olaf TARU nr 529
 nooremseersant Anti PAULUS nr 530
 kapral Tõnu EEVARDI nr 531
 Lembit SAAR nr 532
 Avo TRÄDER nr 533

Saaremaa malev
 Erik AUSNA nr 534
 4.3. Teenetemedali III klassi kavaleride nimekiri
Lääne malev

vanemveebel Ülle LEIVALT nr 2177
 seersant Mati-Erki NYMAN nr 2178
 nooremseersant Ivar LEPP nr 2179
 kapral Siim AKSLI nr 2180
 reamees Jaanus HABERMANN nr 2181
 reamees Kajar LAUS nr 2182
 reamees Heiki NIINEMETS nr 2183
 reamees Harne KOKVEL nr 2184
 reamees Priit LILLEMÄE nr 2185
 Leo OLLEMA nr 2186
 Aleksander MATT nr 2187

5. AVALDADA KAITSELIIDU KESKJUHA TUSE
15. VEEBRUARI 2006 OTSUS NR 4

5.1. Valgeristi III klassi kavaleride nimekiri
Rapla malev
 kapten Aarne SILLAMAA nr 547
Saaremaa malev
 kapten Toomas LUIK nr 548
Valgamaa malev
 kapten Rein LUHAVÄLI nr 549

Politsei
 Elmar VAHER nr 551
 Raivo KÜÜT nr 552
 5.2. Teenetemedali eriklassi kavaleride nimekiri
Võimlemistreenerite klubi Katrek
 Aino LÄÄNMÄE nr 297
 Urve KESKKÜLA nr 298
 Reet MALSROOS nr 299
 Tõnu MURAŠEV nr 300
 Velju RAMMO nr 301
 Aavo AUNROOS nr 302

Politsei
 Veiko RANDLAINE nr 303
 Tarvo INGERAINEN nr 304
 5.3. Teenetemedali II klassi kavaleride nimekiri
Harju malev

seersant Andres SILLAOTS nr 535
 reamees Raivo KALLAS nr 536
Jõgeva malev
 vanemveebel Meelis MITT nr 537
 veebel Mart SAAR nr 538
 seersant Jaan OKS nr 539
 nooremseersant Mati VESIKO nr 540
Järva malev
 kapten Peeter SGIRKA nr 541
 lipnik Aare KABEL nr 542
 kapral Janis BARANIN nr 543
 kapral Jaanus SAARELAHT nr 544
 Eri PURGE nr 545
 Mati TATRIK nr 546

Sakala malev
 nooremveebel Priit SILLA nr 547
 Villis LINDMÄE nr 548
 5.4. Teenetemedali III klassi kavaleride nimekiri
Harju malev
 nooremleitnant Aivar RIISALU nr 2188
 nooremveebel Jaanus VIIRLO nr 2189
 seersant Rinaldo ANNI nr 2190
 kapral Ivo MÜÜRSEPP nr 2191
 reamees Older UIBO nr 2192
 Riho KLOOSTER nr 2193

Jõgeva malev
 nooremleitnant Risto SIIL nr 2194
 lipnik Raivo SAAR nr 2195
 seersant Alder GUSTKE nr 2196
 kapral Ülo PÄRN nr 2197
 kapral Evald JÄRAVERE nr 2198
 kapral Marika KALLEMAA nr 2199
 Merle PLOVITS nr 2200
 Olga JÜRMA nr 2201
Sakala malev
 leitnant Taavo KIKOJAN nr 2202
 kapral Alfred LUTS nr 2203
Tallinna malev
 Alf Theofil PUSKAI nr 2204
Võrumaa malev
 kapten Ilmar VIITKAR nr 2205
 nooremveebel Madli LAINEMAA nr 2206
 reamees Urmo SIBUL nr 2207
 reamees Maiu TIKS-SUKK nr 2208
 Tõnis SAARNITS nr 2009
Politsei
 Andre HANSAAR nr 2210

6. AVALDADA KAITSELIIDU ÜLEMA
20. VEEBRUARI 2006 OTSUS:

6.1. Valgeristi III klassi kavaleride nimekiri
Politsei
 Raivo AEG nr 550
 Priit SUVE nr 554
 Eesti Muinsuskaitse Selts
 Priit HERODES nr 553

7. AVALDAN TÄNUKIRJAGA TÄNU
JÄRGMISTELE KAITSELIITLASTELE:

Harju malev
 lipnik Agu KARELSOHN
 seersant Rainer KÄHRIK
 seersant Rando ANNI
 nooremseersant Aleksei KIVINUK
 nooremseersant Tõnu MÄNNIK
 kapral Urmas VIRMA
 kapral Mart NASSAR
 reamees Kalev VURMA
 Tanel KAUS
 Rain KRUSTA
 Karl KALDA
 Urmas VEERSALU
Jõgeva malev
 nooremleitnant Kauri RAJU
 veebel Kaido ÖIM
 nooremseersant Mallor PEEDO
Järva malev
 Aavo NUGIS
 Lembit OTT
 Ahto ROO
 Evald HEIN
 Marko ALEV
 Margus LAANEP
Sakala malev
 kapten Mati MUMM
 nooremveebel Raivo HÕIM
 nooremseersant Urmas FELDMANN
 Ruuben RAHUMETS
 Signe IVANOVA
Võrumaa malev
 kapral Urmas JUHKAM

KAITSEJÕUDE PARAAD EESTI VABARIIGI 88. AASTAPÄEVAL

Reedel, 24. veebruaril tähistas Eesti Vabariik oma 88. aastapäeva kaitsejõudude paraadiga Tallinnas Vabaduse väljakul. Paraadrivistusel osalesid Eesti Vabariigi ja kaitseväe liputoimkonnad, Scoutspataljoni, Kaitseväe Ühendatud Õppeasutuste, Üksik-vahipataljoni, Üksik-sidepataljoni, Tapa Väljaõppekeskuse Suurtükiväegrupi, Mereväe, Piirivalveameti, Kaitseliidu Harju ja Tallinna maleva allüksused ning kaitseväe ja piirivalve orkestrid. Kokku oli paraadil 12 lippu ja 767 inimest. Kaitseväe üksused kandsid paraadil esmakordselt uut talvevormi. Kaitseleidu üksused kandsid paraadil vana talvevormi, Üksik-sidepataljoni kaitsevälased olid paraadil täisvarustuses ja valges maskeerimisülikonnas. Liputoimkonnad kandsid kaitsejõudude peastaabi, maaväe, mereväe ja õhuväe tavavorme, samuti kandis tavavormi Kaitseväe Ühendatud Õppeasutuste allüksus. Pärast paraadi oli huvilistel võimalik tutvuda Vabaduse platsile rivistatud lahingutehnikaga ja maitsta Naiskodukaitse pakutud suppi.

Mereparaad 2006: ettevalmistused ja tegijad

Mereparaadi 2006 staabi ülem vanemleitnant Toomas Peek selgitab, milliseid ettevalmistusi mereväeparaadiks tehakse ja kui palju inimesi on sellega seotud.

1. PARAADI TÄHENDUSE JA MÕOTME TÄPSUSTAMINE

Vaadeldes esmakordselt toimuva mereparaadi läbiviimiseks vajalike tegevuste ja toimingute hulka, tundub 1,5–2-aastane ettevalmistusaeg igati mõistlik nii korraldajatele planeerimiseks ja ettevalmistamiseks kui ka kutsutavatele otsustamiseks ja vastamiseks antavast ajast lähtudes. Ja nii sellist paraadi mujal maailmas üldjuhul ka organiseeritakse.

Eesti võiduparaadi korraldajatele toimetamiseks antud viis kuud aga sarnaneb rohkem tõelisele lahinguülesandele. Seda ta ju ongi meie endi väite põhjal, et paraadi üheks eesmärgiks sõjalises mõistes on NATO-võimekuse proov vastuvõtva riigi toetuse (*host nation support*) tähenduses. Muuseas, neli-viis kuud on tänases maailmas ka see aeg, mis kulub kriisiolukorras otsuse vastuvõtmisele järgnevateks ettevalmistusteks enne tegeliku sõjategevuse alustamist.

Fakt, et vaatamata ülilühikesele etteteatamistähtajale on selle kirjatüki valmimise ajaks pidulikust mereväeoperatsioonist osavõtjate nimekirjas juba kümme välisriikide sõjalaeva, on võimas sõnum liitlaste valmidusest olla koos meiega, sest mereväes on tavaliselt aprilli alguseks järgmine tegevusaasta planeeritud ja n-ö lukku löödud.

Kui ülilühikesele ettevalmistusajale lisada keerulised ja karmid keskkonnanatingimused, mis johtuvad piirangud, veel olematu infrastruktuur kaldal, side- ja kommunikatsioonisüsteemide puudumine, kaugus pealinnast Tallinnast, võimalik udu, tugev tuul ja tundmatud rannakivid, kaasatavate inimeste, institutsioonide ja ametkondade suur hulk ja nende suhestumise keeruline süsteem, sarnaneb kõik pigem ettevalmistustega päris sõjaks kui pidupäevaparaadiks.

Kuid korraldajate üheks eesmärgiks ongi testida ja siluda erinevate

28. september 2005. NATO kiirreageerimisjõudude eskaader SNMG-1 Tallinnas. Fregati Bayern maabumistrepp. Kaitseleidu meredivisjoni ohvitserid hetk enne ametikohustuste täitmisele asumist (vasakult): lipnik Kuno Peek, vanemleitnant Toomas Peek (meredivisjoni pealik), lipnik Tiit Einberg ja lipnik Alo Tamm. Tänavu täidavad kõik neli staabiohvitseri kohustusi 2006. aasta mereparaadi staabis.

institutsioonide toimimist nii oma vastutusalas kui ka vastutuselade piirimal, et tuua välja nõrgad ja reguleerimist vajavad kohad ning puutepunktid, arendada ametnike loovat mõtlemist ja tahet ning liita neid koostöös. Vastutasuks pakutakse uhkust ja vaimustust ühiselt läbi viidud õnnestunud ettevõtmise üle. Ja mis kõige tähtsam – paraadi (pidupäeva) kaudu saab meie seni deklaratiivne suutlikkus reaalseks suutlikkuseks nii meie endi kui ka maailma silmis. Olen veendunud, et suuremat, paremat ja loomulikumat ülesannet Eesti riigi haldussuutlikkuse prooviks ja tegelikuks tõestamiseks on raske välja mõelda.

Mereparaad 2006 on läbi aegade üks suurimaid kaasamis- ja koostööprojekte, mis Eestis kunagi teoks on saanud. Kui juba ülesanne, siis olgu päris lahinguülesanne!

2. MÕNED KEERULISEMAD ÜLESANDED

KESKKONNATINGIMUSTE ARVESTAMINE

Lähtudes asjaolust, et võiduparaad 2006 saab teoks Küdema lahe akvatooriumil, mis asub Natura 2000 alal, on keerulisimaks ülesandeks paraadi kaitseala tingimustesse sobitamine. Lihtsamalt öeldes vajab lahendamist probleem, kuidas paraad saaks tehtud nii, et maapind, taimed, linnud ja loomad jääksid

KESKKONNATOIMKONNA ÜLESANDED

1. Määratleda üldised keskkonnanatingimused mereparaadi piirkonnas.
2. Määratleda keskkonnanõuded mereparaadiks planeeritud tegevustele nii maismaal kui ka mereakvatooriumis.
3. Hinnata mereparaadi läbiviimisega kaasnevaid keskkonnanariske ja töötada koostöös teiste toimkondadega välja riskide ohjamise kava.
4. Anda sisend kriisikomisjoni töösse, kattes kõik võimalikud kriisiolukordadega kaasnevad keskkonnaaspektid.

samasse kohta tervete ja häirimatutena alles. Kindlasti leitakse siingi lahendused, mis lähtuvad Natura 2000 filosoofilisest olemusest – kooselust loodusega.

Selle keerulise ülesande lahendamist korraldab ja jälgib staabis tsiviilalus keskkonnaministeeriumi abiministri ametit pidava keskkonnaohvitseri kapten Olavi Tammemäe juhitud keskkonnatoimkond, kuhu liikmetena kuuluvad Saaremaa keskkonnateenistuse juhataja Raivo Kallas, Eestimaa Looduse Fondi juhataja liige Jüri-Ott Salm, Riikliku Looduskaitsekeskuse peadirektor Jaanus Tuusti, Riikliku Looduskaitsekeskuse Saare regiooni direktor Tõnu Talvi ja Keskkonnainspeksiooni peadirektori asetäitja Tarvo Roose.

10. märtsiks 2006 sai valmis selle toimkonna esimene dokument “VP2006 üldised keskkonnatingimused”, mis on jagatud kõikidele paraadiga seotud osapooltele.

SIDE JA KOMMUNIKATSIOONI TAGAMINE

Mereparaadi kui keerulise suurürituse eduka läbiviimise üheks võtmeküsimuseks on vältimatult vajalike side- ja kommunikatsioonikanalite (-süsteemide) olemasolu ning nende ressursi eelnevalt kavandatud administreerimine. Kõiki insenerilahendusi nõudvaid toiminguid koordineerib inseneriteenistuse ohvitseri leitnant Kuno Peegi juhitud inseneriteenistuse toimkond, kuhu kuuluvad lipnik Holger Haljand (GSM/3G side korraldus) ja leitnant Tiit Ling (raadioside üldine korraldus).

Mõningase ülevaate lahendamist vajavatest ülesannetest annab nõuete loetelu Elioni kommunikatsiooniresursile: kommertsside (Elion, GSM-operaatorid, ETV, Raadio, CNN jne), eriside (laevastik, maavägi, lennuvägi, SAR, Kaitseliit, KAPO, julgestuspolitsei, politsei, kiirabi, päästeamet, lootsiteenistus, piirivalve, maksu- ja tolliamet,

pangad), sadam, paraadi administratsioon (üldjuhtimine) ja reserv.

Raporteerimissüsteemi logi andmetel on artikli kirjutamise ajaks toimkonna arvel ühtekokku 78 nõupidamist, läbirääkimist, analüüsi, modelleerimist, kooskõlastamist, algatatud projekti jne.

Mõistva suhtumise, isikliku panustamise ning lisaressursside kaasamise eest paraadi läbiviimiseks vajalike keeruliste ja kallite insenertehniliste lahenduste ja süsteemide ülesehitamisel tänan eriti EMT ja Elioni juhtkonda. Ilma nende firmade abi ja teotusest oleks nõutud tasemel vastuvõtva maa (riigi) kohustuste täitmine mõeldamatu.

3. PROJEKTI KULG JA KAASAMISED

Vastavalt projekti kalenderplaanile konsolideeriti kõik alamprojektid üheks suurprojektiks ja seda esitleti 15. märsil 2006 peetud võiduparaadi staabi laiendatud töökoosolekul. Koordinatsioonihvitseri lipnik Kuno Peegi administreeritava projektiplaani saab jälgida 433 olulise tegevuse ajalist kulgemist ja nende seoseid, samuti on seal välja toodud tegevusteks vajalikud ressursid.

Lisaks 12 staabiohvitserile on erinevatesse toimkondadesse kaasatud 48 ametnikku ja spetsialisti. Kokku on otseselt staabi juhtimise all 60

TÄNAME JUBA KAASATUD AMETKONDI JA ETTEVÕTTEID

Kaitseliit, Kaitsejõudude Peastaap, Merevägi, KAPO, Välisministeerium, Kaitseministeerium, Keskkonnaministeerium, Siseministeerium, Piirivalve, Tallink, Tallinna Sadam, Elion, EMT, Eesti Post, Vee- ja teede Amet, Eesti Mereakadeemia, Eesti Meteoroloogia ja Hüdroloogia Instituut, Eesti Evangeelne Luterlik Kirik, Saare maavalitsus, Kaarma vallavalitsus, Saaremaa keskkonnateenistus, Eestimaa Looduse Fond, Riiklik Looduskaitsekeskus, Keskkonnainspeksioon, Üksik-vahipataljon, Politsei, Julgestuspolitsei, Päästeamet, Lootsiteenistus, Lipuvabrik, Soome merepääste SAR, Eesti Vabariigi valitsus, Hill & Knowlton Eesti, Eesti Televisioon, Tervishoiuamet

inimest. Partnerite nimekirjas on ligi 20 inimest ja kindlasti on sama palju või rohkemgi paraadiga seotuid ametis muudes firmades, ametites, ministeeriumides, organisatsioonides jne. Seega võib mereparaadi läbiviimisega olla praeguseks seotud juba 150–200 inimest. Mereparaadi läbiviimine sarnaneb olümpiamängude korraldamisele, kus lõpptulemus sõltub motiveeritud vabatahtlikkuse kaasamise võimest.

Staabi nimel tänan kõiki projekti- ja “Paraad 2006” mis tahes viisil liitunud inimesi nende kõrge professionaalsuse, abivalmis ja mõistva suhtumise ning tahte eest anda oma panus mereparaadi edukaks läbiviimiseks. **KK!**

Hollandi miinijahtija Urk paraadil. Laeval on näha nii lipuehe kui ka NATO vimpel. Kolmnurkne vimpel triibuga keskel on märgiks, et komandör ei viibi laeval.

Lipud lehvivad, kahurid pauguvad

Korralik laevastikuparaad peab võimaldama toredat elamust kõigile, kes seda lähemalt või kaugemalt jälgivad. Pakuvad ju lehvivad lipud ja paukuvad kahurid ta ju võimsat vaatepilti.

Tekst: REET NABER

Esmajärjekorras hakkavad silma laevade lipud ja vimplid. Need on läbi aegade vanimad vahendid, mille abil on laevad vahetanud teavet omavahel merel või kaldaga.

RIIKLIKU KUULUVUSE NÄITAJAD

Kõige tähtsam on riigilipp, mis on seisu ajal laeva ahtris, sõidu ajal lehvimas kindlaksmääratud kohas. See näitab laeva kodumaad, paljude riikide puhul saab teha ka vahet, kas tegemist on sõja- või tsiviillaevaga. Ahtritekk on laeval kõige auväärsem koht. Maapealne tava, et ükski lipp ei tohi lehvida kõrgemal rahvuslipust (riigilipust), laeva pardal ei kehti. Laeval on ahtris lehviv lipp alati kõige tähtsam, olenemata sellest, millised lipud on heisatud ükskõik kus mujal pardal. Lisaks ahtrilipule on sõjalaevadel ankrus või kai ääres seistes ka eriline vöörilipp – güüs.

Paljudes riikides on kombeks eriti pidulikel puhkudel heisata tõeliselt

suured ja silmapaistvad lipud. Näiteks Taani Kuningliku laevastiku paraadlipp on ahtris otstega peaeagu vees, möödunudsuvisel mereparaadil Portsmouthis olid mõned Ladin-Ameerika suurpurjekad ehitud purje mõõtu lipuga.

Eesti sõjalaevade ahtrilipp on kolmeharuline riigilipp, millel on väike riigivapp. 1928. aastani puudusid Eesti sõjalaevadel spetsiaalsed lipud ja vimplid, mis teistes laevastikes on kasutusel olnud aastasadu. Et hariliku riigilipu järgi ei saanud teha vahet sõja- ja kaubalaeval, tõi see kaasa segadusi välisriikidega suhtlemisel, eriti aga mereväetiketi järgimisel. Seepärast töötati mereväes välja merejõudude lippude ja vimplite kavandid, mis kinnitati valitsuses 18. mail 1927 ja hakkasid kehtima 1. jaanuarist 1928. Et lippude valmistamine venis, heisati need laevadel ja merekindlustes pidulikult Eesti Vabariigi 10. aastapäeval 24. veebruaril 1928.

Lipuheiskamist toimetatakse laevas iga päev väiksema või suurema pi-

dulikkusega. Eriti oluline on laeval esmakordne lipu heiskamine – see näitab ta täieõiguslikku kuuluma hakkamist oma riigi laevastikku. See on alati pidulik külaliste kohalolekuga vääristatud tseremoonia. Meeldetuletuseks, eriti vormikandjale: sõjalaeva pardale astudes tervitatakse laeva lippu. Seda tehakse trapi viimasel astmel, kus jäädakse seisma, pööratakse end näoga ahtri poole ja tervitatakse.

MUUD LIPUD JA VIMPLID

Lisaks riikliku kuuluvuse näitamisele heisatakse laevadel ka teisi lippe ja vimpleid, mis annavad laeva kohta lisateavet. Nii näidatakse teatavatel väarikatel ametipostidel olijate või kõrgemate ülemate viibimist laevas. Tähtsaimad on riigipeade standardid, oma lipud-vimplid on enamasti ka kaitse- või sõjaministritel, kaitse- ja merejõudude juhatajatel, divisjoniülematel. Auastmelippe kasutatakse traditsiooniliselt kõrgemate mereväeohvitseride (nn admiralilipud; madalaim auaste selle au saamiseks on kommo-

Lipuheiskamine mereväe miiniraaleril Vaindlo. Laev ise on lipuehtes.

Laevad 2005. aasta suvel Portsmouthi mereparaadil. Esiplaanil on näha Eesti sõjalaeva güüs.

NELSON'S SIGNAL TO HIS FLEET

England	expects	that	every	man	will
do	his	D	U	T	Y

Admiral Nelsoni sõnum oma laevastikule Trafalgeri lahinguks 1805. aastal.

door) laeva tuleku puhul. Nii saab ka kaugemalt aru, kui pardale tuleb riigipea, sest siis tõmmatakse masti tema vimpel. Tegelikult väljendab see ka laeva tema käsu alla minekut.

Eesti sõjalaevade mastis võib näha lehvimas veel üht pikka valget vimplit, mille vardapoolses osas on sinimustvalged värvid. See on sõjalaeva- ehk komandörivimpel, mis näitab, et laev on teenistusvalmis. Komandörivahetusel langetatakse vana komandöri vimpel, mille ta endale mälestuseks kaasa saab, ja heisatakse uue komandöri oma. Komandörivimplit ei langetata. Komandöri laevast eemalolekust saab teadlik vaataja aru selle järgi, et kaipoolses kahvlis lehvib rahvusvahelise signaalkoodi 3. asendaja.

Kui laev kuulub rahvusvahelise üksuse koosseisu, võib kahvlis näha ka selle lippu. Eestis on olnud võimalus näha Balti riikide ühise miinitõrjekaadri BALTRONi ja NATO lippu. Viimast on meie laevadest esimese ja seni ainukesena kandnud Admiral Pitka.

LAEVAD LIPUEHTES

Määrustikes kinnitatud päevadel ja eriti pidulikel juhtudel võib näha

laevu lipuehtes. Selleks tõmmatakse võõrist ahtri poole üle mastide rahvusvahelise signaalkoodi lipud ja vimplid vastavalt riigis kehtestatud korrale. Hea tava eeldab, et riigilippudele sarnaseid lippe lipuehtesse ei heisata. Pimedal ajal täidab sama funktsiooni illuminatsioon. Kui olakse välismaal, järgitakse sealsete tavasid.

Kui rahvusvaheline laevade koondis seisab mingis sadamas, näiteks õppuste või operatsioonide ajal, jagatakse kõigile osalistele juhiste

hulgas kätte ka teiste riikide tähtpäevade kalender, mil siis kõik koos lipud heiskavad. Nii on Kieli nädalal pärast pingutavat BALTOPSi õppust sadamafaasi veetvatel laevadel alati 23. ja 24. juunil kõik alused lipuehtes Eesti riigipühade auks. Ja meie laevad vastavad samamoodi ka kõigi teiste riikide pidupäevadel.

SIGNAALKOODI LIPUD

Argipäeviti on rahvusvahelise signaalkoodi lipud (*International Code of Signals*) aastasadade jooksul välja kujunenud mereside süsteemi üks komponent, mida kauba- ja sõjalaevad kasutavad oluliste teadete edasiandmiseks laeva olukorra kohta või tema kapteni (komandöri) kavatsuste kohta keelebarjääri kartmata. Need värvilised lipud-vimplid aitasid juba enne raadio leiutamist merel ja kaldaga suhelda. Igal neist on tähe- või numbritähendus, aga mõned näitavad ka üht osa kokkuleppelist ühe-, kahe- või kolmelipulist signaalist. Kuigi tavaline A-lipp ehk *Alpha* tähistab eelkõige A-tähte, antakse seda kasutades edasi ka teadet "Mul on tuuker all (vees)".

Signaalkoodindust koordineerib alates 1947. aastast Rahvusvaheline Mereorganisatsioon (*International Maritime Organization*), mille peakontor asub Londonis. Sõjalaevastikel on oma kord. Näiteks NATO sellekohane materjal on salastatud.

Signaallippudega näidatakse ka laeva kutsungit ehk seda tähekombinatsiooni, millega ta on registreeritud rahvusvaheliselt ja mille järgi

Lipuehtes on nii Brasiilia purjekas kui ka Prantsuse allveelaev. Mehitatud raasid näeb purjekatel ainult kõige pidulikematel puhkudel.

Allveelaev Kalev 1937. aastal kodusadamas. Uhkelt lehvivad nii güüs kui ka ahtrilipp, mastis on näha sõjalaeva vimplit. Tagaplaanil ahtrilipuga paat.

on teda võimalik muul viisilgi kui lippudega välja kutsuda. Kutsungid on rahvusvaheliselt üldaktsepteeritavad ja nende esimesed tähed näitavad laeva riiklikku kuuluvust. Eesti laevadel on see ES ehk *Echo-Sierra* ja siis veel kaks tähte. Mereväe lipulaeval Admiral Pitka on need QF ehk *Quebec Foxtrot*.

Eesti sõjalaevadel tõmmatakse kutsungilipud koos käigulipuga üles, kui sadamast kai äärest äramineku manööver on lõpetatud. Ja sildumise ajal vastupidi. Sõjalaevadele tegevuse ja manöövriritega seostuvad enamasti seostuvad ka vilesignaamid.

KOODISÜSTEEM JA SUHTLUSKULTUUR

Varemalt olid riikidel oma koodiraamatud, mille järgi sai laevu välja kutsuda ja teateid edasi anda. Tuntuim signaal on 1805. aasta Trafalgar lahingu aegne Briti admiral Horatio Nelsoni (1758–1805) teade lipulaevalt *Victory* oma laevadele, kui ees ootas otsustav lahing Prantsuse laevastikuga *England Expects That Every Man Will Do His Duty*, mis edastati Briti Admiraliteedi 1803. aastal kinnitatud koodi kasutades.

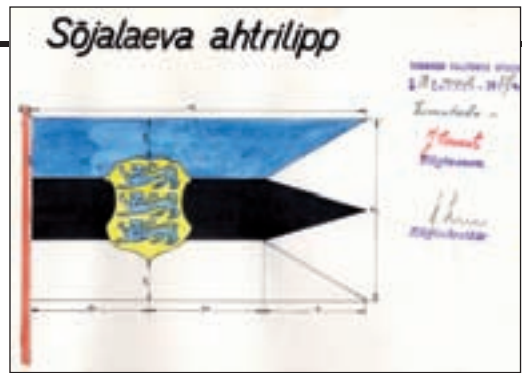
Neljatähelised (ehk -lipulised) laevatunnused on koodiraamatutes kasutusel aastast 1857. aastast. Rahvusvaheliseks hakati süsteemi nimetama 1870. aastatest. Eesti laevad kasutasid enne Esimest maailmasõda Vene koode, sest olid registreeritud tsaaririigi lipu alla. 1932. aasta rahvusvahelise raadiotelegraafi Madridi konverentsil ühineti riigina ametlikult koodisüsteemiga ja saadi oma riigitunnus.

Lipukandmiskultuuri juurde kuulub tava, et kui kaubalaev kohtab merel sõjalaeva, tervitab ta seda lipulangetamisega. Viimane vastab samaga. Tervitatakse nende riikide laevu, millega on diplomaatilised suhted. Kui laevamehed täpselt ei tea, kuidas diplomaatiaga lood on, tervitatakse meremeeste ühtekuuluvustunde järgi vastu. Ainus keeld ses osas oli Saksa Demokraatliku Vabariigi (SDV) eksisteerimise ajal, kui Saksamaa Liitvabariigi laevadel oli keelatud SDV omade tervitusele vastata, ise tervitamisest rääkimata. Tänapäeval on sagedamini kasutusel laevade vastastikune viletervitus.

SALUUDID JA AUPAUGUD

Ka saluudid kuuluvad mereväe traditsioonide hulka. See vana tava on osa diplomaatilisest etiketist. Hiljemalt 16. sajandil oli diplomaatidel kombeks visiite tehes oma relv ära anda. Samast ooperist on ka laevade suurtükisaluudid. Saabudes võõrriiki, demonstreeritakse rahumeelseid kavatsusi sellega, et tühjendatakse vastastikku suurtükid. Enamasti on seda tehtud teatud merekindlustest möödumisel. Need nn saluudikohad on riigiti kindlaks määratud ja selles, kas pauku tehakse või ei, lepivad protokolliametnikud eelnevalt kokku. Enne Teist maailmasõda lasti Eestis tähtsamate visiitide korral aupauke Aegna merekindlusest möödumisel.

Vastastikune aupaukude laskmine käib nii, et algul tulistab külla

Üleval: Eesti esimene kinnitatud sõjalaevalipp. All: Eesti Vabariigi valitsuses 1927. aastal kinnitatud güüsi (kasutamiseks sõjalaeva võõrilipu ja merekindluste lipuna) kavand.

saabuja pooled kindlaks määratud aupaukudest, siis vastab vastuvõtja. Paraadidel vastastikust laskmist pole, sest need korraldatakse teatud sündmuse auks ja aupaugud on ära teeninud enamasti riigipea. See, kui palju pauke ja millise ajavahega lastakse, sõltub tervitatava tähtsusest. Kõige tähtsam on 21-lasuline nn rahvussaluut riigi või riigipea auks. Praegu kasutatakse peamiselt 40 mm saluudikahureid, kusjuures mürsud laaditakse nii, et pärast lasku oleks näha ka suitsu ja tuld.

RAHVUSVAHELINE ETIKETT

Lippude kasutamise tavad ja reeglid kujunesid laevnike pikaajalises suhtluses, riigiti on tänini säilinud mõned eripärad. Mereväe tseremooniate ja etiketi ühtlustumisega hakati tegelema 19. sajandil. Oma osa andis sellesse suur Prantsuse väejuht Napoleon, õigemini tema lüüasaamine.

Diplomaatiline etikett, sh mõned sõjalaevade tseremooniad, ennekõike saluteerimise kord, fikseeriti 1818. aasta Aix-la-Chapelle'i (tänapäeval Aachen Saksamaal) rahulepingus. Väidetavalt olevat see dokument, mis reguleeris laevade ja merekindluste saluteerimise korda, dateeritud 21. novembriga. Eestis tähistatakse sel päeval mereväe aastapäeva. **KK!**

Kaitseliidu võimalustest e-ajastul

Intervjuu kaitsejõudude peastaabi ülema asetäitja kolonelleitnant Neeme Väliga

Tekst: IVAR JÕESAAR, kapten

Mida peaks kaitseliitlane ootama alanud aastalt?

Peame vaatama Kaitseliitu tema tänases keskkonnas. Täiesti uudne on see, et Kaitseliit on oma üksusega välismissioonil Bosnias. Üksikud kaitseliitlased on küll käinud välismissioonidel, kuid nüüd on Kaitseliidule kui organisatsioonile pandud uue vastutusena osalemine riigivälistes operatsioonides. Teine kohe pähetorkav asi on struktuurimuutus – Kaitseliidu seaduse parandus, mis käsitleb ühtse avalik-õigusliku isiku loomist.

Kaitseliit peab kaasas käima muutustega, mis toimuvad nii riigi sees kui ka riigi ümber. Lähtepunkt on teadmine, et Kaitseliit on Eesti riigi, mitte Eesti riik Kaitseliidu jaoks. Kaitseliit on loodid Eesti riiki kaitsma väga avaras mõttes. Tema tegevusväli on ääretult lai, palju laiem kui kaitseväljal, aga inimeste ootus on ikkagi selline, et kui kaitseliitlased kannavad vormi, siis tegelevad nad sõjaliste asjadega. Kaitseliidu potentsiaal on palju suurem.

Kaitseliit on pidanud arenema kiiremini kui Eesti ühiskond, sest tal on tulnud teha arenguhüpe üle poole sajandi. Äkki jääb nüüd mulje, et Kaitseliidult nõutakse liiga palju ja vabatahtlikkuse hindamine jääb kõrvale?

Riigikaitse ülesannetega seotud nõudmised Kaitseliidu suhtes on läinud palju konkreetsemaks ja kord karmimaks. Käsu ja vabatahtlikkuse vahetamine on muutunud käsu kasuks. Aga see on suunatud kõige aktiivsematele Kaitseliidu liikmetele, kes tahavad pidevalt tegutseda, käia õppustel, arendada Kaitseliidu puhtsõjalist külge. Peame jälgima, et samal ajal ei kaotaks kogu ülejäänud seltskond Kaitseliidus oma väljundit.

Kolonelleitnant Neeme Väli.

Kui rääkida muudatustest, peaks minu meelest ühe esimese asjana üle vaatama organisatsiooni liikmeks oleku alused. Peaksime saavutama olukorra, kus võimalikult laiad elanikkonna kihid leiaksid oma tegevusele väljundi Kaitseliidu kaudu. Viimasel ajal on Kaitseliidu tegevus olnud valdavalt reservõppustepõhine. Kuid inimese huvi organiseeritud olla võib piirduda näiteks vaid sellega, et kui kodukülas eksib laps metsa, on ta valmis minema teda otsima. Kaitseliiduga ta ennast ei samasta. Ta teab, et selle liikmeks astumisega kaasneb hulk kohustusi, millega ta ennast siduda ei taha.

Kaitseliit peaks püüdlema selle poole, et arendada proportsionaalselt riikliku vajadusega ka kõiki mittedõjalisi külgi. Kaitseliidu liikmeskond peaks koosnema mitmest kihist, olema nagu astmeline püramiid. Sealjuures peab Kaitseliit suutma pakkuma igale kihile väljundit. Kaitseliidu riigikaitseline tähtsus põhineb ju suuresti tema liikmeskonna suurusel.

Üks minu vana hüpotees Kaitseliidu loomise põhjusest Teise maailmasõja eelses Eestis on selline, et teda ei loodud mitte niivõrd riigi sõjalise kaitse tagamiseks, kuivõrd tema varjatud ülesanne oli kasvata da riigitruud kodanikke. Kaitseliidu liikmeks oli ju kogu pere. Kui vaatame tollast Eesti ühiskonda, siis seda ei saa võrrelda tänasega, mil pool rahvast elab Tallinnas. See oli külaühiskond – elu käis külas. Seal olid oma küla kõrts, pitsimaja ja kool, olid külavanem ja vallavanem ning väga palju asju tehti ühiselt: rehepeks, masinaühised, jaanituli. Kaitseliidus olid pereisa, pereema, poeg, tütar... See oli ühistegemine, mis tugines muudel ühiskonna ühistegemisel. Kui poissi õpetati maast-madalast noorkotkana oma riiki austama, siis on selge, kust tuli see 1940. aastate hirmus suur kaitsetahe. Sõnaga, oli suur riigile ustav struktuur, mis tegutses ühtselt ja oli riigi kontrolli all. Sellel oli tohutu potentsiaal.

Kaitseliidu liikmeskond on kümme aastat püsinud üsna stabiilsena. Minu Kaitseliidu juhtkonnas oleku ajal (aastatel 1993–1997 – toim) rääkisime kaheksast tuhandest liikmest, nüüd räägime kuni kümnest tuhandest. Kvantiteedi optimum praeguse liikmeskonna liigendatusega on ilmselt saavutatud.

Kuidas oleks võimalik Kaitseliidus midagi teisiti teha?

Üks võimalus on leida Kaitseliidu kaudu inimestele selliseid rakendusi, mis pole seotud pelgalt sõjalise tegevusega. Organisatsiooni liikmeskonda võiks määratleda nii, et kõige alumine, arvukaim ja laiem kiht on organisatsiooniga kõige lõdvevalt seotud. Pole vaja mingeid avaldusi ega soovitusi – inimene annab lihtsalt teada, et see ma olen ja teadliku kodanikuna olen valmis osalema teatud ühistegevuses. Kui on vaja minna naftareostuses kan-

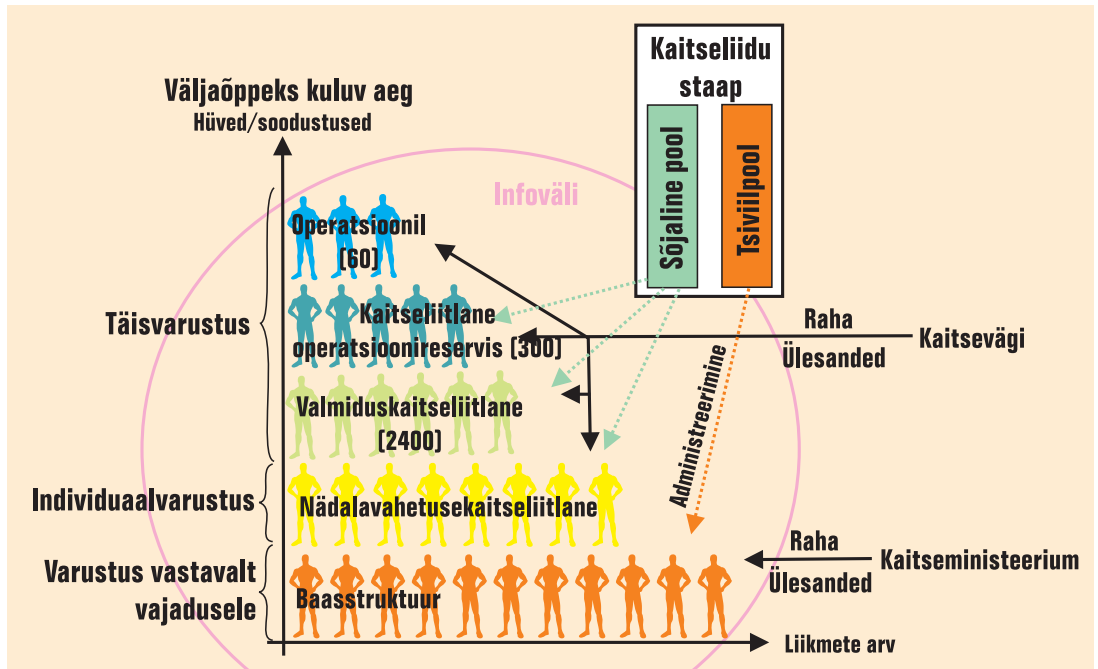
natada saanud linde päästma või kadunud last otsima, saadetaguga mulle mobiilile teade ja ma tulen.

See oleks omalaadne Kaitseliidu sõprade selts?

Seda võib ka nii nimetada. Aga sellise kirjapanekuga ei kaasneks erilisi kohustusi ja samas ei kaasneks sellega ka erilisi õigusi. Kui kohustused kasvavad, kasvavad ka õigused. Selle nn sõprade seltsiga võiks liituda iga inimene, kes tunneb endas piisavat ühiskondlikku aktiivsust ja tahab teha midagi oma riigi või küla heaks – on valmis oma vaba aega sinna investeerima. Ta võib võtta lähima Kaitseliidu malevaga ühendust ja öelda, kes ta on, kus elab, millised on temaga kontakteerumise võimalused ja ta oleks Kaitseliidu infoväljas sees.

See eeldab muidugi Kaitseliidu suutlikkust hallata kasvavat infovälja. Kui inimene tuleb küsima ühistegevuse võimalust, aga ei pääse infole ligi ega tea, mis toimub, on inimeste kaasamise pingutus täiesti kasutu. Kaitseliidu infoväli peab olema operatiivne, võimas ja agressiivne. Selleks saavad olla kas või malevate koduleheküljed, mis peavad olema pidevas aktiivses muutumises, sealne kuulutusterubriik peab pakkuma inimestele pidevalt võimalusi end erinevateks ühistegevusteks kirja panna, tulla ja teha.

Teine aste meie püramiidis võiks olla juba kõvem klass. Need on inimesed, kes võtavad endale rohkem kohustusi, kellel on rohkem õigusi ja kes oleks nn nädalavahetusekaitseliitlased. Nad on täitnud nõutavad sisseastumisdokumendid ja peavad soetama vormiriietuse. Igal sellisel meie praeguses mõttes tavakaitseliitlasele on läbitud baasväljaõppekursus, kus ta saab piisava sõjalise algõppe, et talle võib vajadusel püüsi kätte usaldada.

Kolmanda püramiidiastme võiksid moodustada aktiivsed ehk valmiduskaitseliitlased. Need mehed käivad pidevalt oma üksuste juures koos ja osalevad regulaarselt kordusõppustel. Neid kutsutakse välja eriolukordade puhul. Neil on suuremad õigused ja kohustused, sõduri täisvarustus ja relv kodus.

Järgmisel astmel võiksid olla malevate loodavate kiirreageerimisüksuste mehed, kelle seast tulevad ka välismissiooniüksuste liikmed. Nad on saanud põhjaliku väljaõppe ning nende varustus ja relvastus peaksid olema täpselt sellised, nagu on praegu Scouts-pataljonil – kõige ajakohasemad, kõige paremad.

Praegu on Kaitseliit jäänud pidama teise ja kolmanda tasandi piirimaile. Kusjuures suutmatusest kiputakse kokku hoidma alumise astme pealt ja ülemistele pole ka jaksu piisavalt panustada. Aga kui kõige alumine tasand on kõhnukene, on loogiline, et ka ülemistesse ei tule piisavalt rahvast.

Sellist kodanike Kaitseliitu hõlvamise printsiipi järgides võib organisatsioon kasvada kuni 20 000 liikmeni. Rõhutan veel kord, et korraliku infoväljata ei halda Kaitseliit sellist liikmeskonda ära. Võime küll jõuda suure liikmeskonnani, kuid kui info ei liigu ning Kaitseliit argessiivset kaasalöömise ja millegi ühiskondlikus korras tegemise

võimaluste pakkumise tööd ei tee, tunnevad inimesed mingil hetkel end hüljatuna ja pettuvad. Kui neid ei haarata liitumissoovi avaldamise järel kohe laiemas mõttes ettevõtmistesse, nad enam kaasa ei tule. Kui sõdurit narrid, võid parimal juhul saada vähemotiveeritud sõduri, kes läbib kuidagi ajateenistuse, sest sealt pole pääsu. Kui kaitseliitlast narrid, siis oled temast ilma.

Elu on näidanud, et panustatakse ikkagi militaarsesse suutlikkusse, mida on võimalik mõõta kokkuharjutatud üksustega. Äkki peaks Kaitseliidu struktuuri ümber tegema, nii et selles oleks ka n-ö tsiivilpool?

Ka sõjaeelsel ajal kasutati Kaitseliitu selleks, et rakendada organisatsiooni kaudu riigikaitse hüvanguks see rahva potentsiaal, mida riik ise ei suutnud hallata. Olid mitmesugused korjandused näiteks soomusautode soetamiseks või allveelaevade sihtasutus. Edendati rahva suusatamisoskust jne. Kaitseliidu kaudu realiseeriti rahva kaitsetahe ja usk oma riiki ning rahva soov panustada sellesse riiki midagi lisaks maksidele, mida riigieelarvesse nagunii korjati.

Sama printsiipi saaks rakendada tänapäeval. Paraku on riik oma praeguses majandusarengus selline, et

kõigele ei jätku ressursi. Riik peab seadma mingid prioriteedid ja on selge, et Kaitseliidu alumine osa jääb selles prioriteetide reas üsna taha. Siin tuleb taas mängu Kaitseliidu unikaalsus: Kaitseliit peab olema võimeline suurelt jaolt ise oma vundamenti ülal pidama. Kaitseliit on läbi aegade majandustegevust harrastanud. Kui väljaõpperaha tuleb riigieelarvest, siis ühiskondlike ürituste tarbeks vajalik raha peaks teenitama oma majandustegevuse, sponsoriuse ja vaba teha tahtmise abil.

Seega peab Kaitseliit nõudma vabatahtlikelt kogudelt rohkem algatust?

Iga maleva juhatus võiks välja tulla kavaga, kuidas seda või teist ideed realiseerida. See sõltub paljus inimestest. Olen ise alati eelistanud olukordi, kus antakse võimalikult vabad käed. Püstitatakse ülesanne või visatakse vette ja pead ujuma. Inimesed peaksid mõtlema, et kui nad tulevad Kaitseliitu, on see võimalus ennast realiseerida. Mitte kohustus, vaid võimalus.

See osa organisatsioonist, mis tegeleb mittesõjaväeliste asjadega, ei peaks olema sõjaväeliselts üles ehitatud. Kaitseliidu malevad peaksid ennast rohkem lahti kirjutama ja leidma oma mittesõjaliste suutlikkuste jaoks tegijad ja võimalused, et inimesed saaksid ennast näidata. Ma ei usu, et inimeste algatusvõimeline tegevus jääks tunnustamata. Võtmesõna on tasakaalustatud areng, et me ei unustaks ära ega jäta kasutamata ühtegi võimalust, mida Kaitseliidu-taoline organisatsioon annab.

Järelikult peab Kaitseliit moodsal ajal tegutseda suutmiseks tegema läbi virtuaalrevolutsiooni?

Kaitseliit peab omandama virtuaalse mõõtme. See on infoühiskonnas väga oluline. Enam pole peamine, et inimesed nädalavahetusel Kaitseliidu õppusele kohale läheksid ja rivvi võtaksid, vaid nad logivad ennast arvutisse sisse ja ongi Kaitseliidus. Lauaarvuti taga istuvad inimesed võivad väga palju ära teha. Sõltub sellest, kuidas neile ülesandeid püs-

titada ja neid suunata ning mida tahetakse vastu saada. Kaitseliidu rakendusplaan tehes peaks seal virtuaalne mõõde kohustuslikult sees olema.

Aastal 1995 olin jalaväekoolis Saksa ja juba siis olid CD peal astmelised väljaõppeprogrammid. Kui läbisid esimese astme, aga andsid küsimustele liiga palju valesid vastuseid, järgmisele tasemele ei lastud. Läksid tagasi algusesse ja nägid, mis sa valesti tegid ja mida pead juurde õppima.

Meil on vähe teadmisest, et kaitseliitlased on head eesti mehed, kes on valmis Eesti eest püssi kätte võtma. Kaitseliidu sooviavaldusest saame teada meeste eriala Nõukogude armees, aga me ei tea midagi tema tsiviilelu oskustest. Äkki peaksime ka seda kõigilt küsima?

Vajadus igasuguste erialade spetsialistide järele tänapäevastes konfliktikolletes on järjest suurenenud. Näiteks pidi Kosovos, kus pärast pommitamist püüti alustada normaalse eluga, panema esimese kriminaalkurjategijate vangla käima Saksa *hauptmann*, sest tsiviilvangla spetsialisti polnud kusagilt võtta. Ka esimese panga käivitasid seal sõjaväelased. Igasuguste spetsialistide vajadus on meeletu. Inimene ei pea minema missioonile sugugi kuulipildurina, ta võib minna ka tee-ehitajana.

Noorte meeste füüsiline tervis on üha kehvem. Äkki peaks Kaitseliit oma võimalusi ka nende järeleaitamiseks kasutama?

Kaitseliitu kuulub häid sportlasi, kes võiksid võtta ja vedada mõnd treeningurühma. Puutusin hiljuti pojale trenni otsides kokku olukorraga, et treeninguvõimalused on kokku kuivanud. Spordiklubid võtavad vastu vaid poisse, kellest eeldatakse, et neist saab tingimata tipp-sportlane. Keegi ei taha inimest, kes teeb trenni selleks, et tal oleks hea toonus ja enesetunne. Lastele pannakse selline tamp peale, et paljud ei peagi vastu. Siin on suur vaakum, mille saaks täita näiteks Kaitseliit, kes võiks pakkuda inimestele tege-

misvõimalust, ilma et neid piitsutataks tipptulemusi saavutama.

Võib-olla peaks Kaitseliidu peastabis olema lisaks eriorganisatsioonidele ka spordiorganisatsioon, mida juhib spordikoordinaator. Kaitseliidu tiiva all võiks leida võimaluse, et parandada kogu rahva füüsilist tervist. See on väga otseses mõttes riigikaitse osa.

Milline oleks teie sõnum Kaitseliidule kaitsejõudude peastaabi ülema asetäitjana?

Kaitseliit on loodid selleks, et inimesed saaksid oma tahet realiseerida. Kutsun inimesi üles seda aktiivsemalt tegema. Pole mõtet oodata, mida lusikaga suhu pannakse, vaid kasutada ise võimalusi, mis on Kaitseliidu kaudu kätte antud. Neid võimalusi on palju. Omaalgatuslik vaim ei tohiks kaduda.

Arengukavad ei tohi mingil juhul käsitleda ainult sõjalist poolt, ka teine pool tuleks sinna tingimata sisse kirjutada. Me ei piirdu mingil juhul vaid kordusõppuste korraldamise ja reservpataljonide tootmisega. Kaitseliidu potentsiaal on tunduvalt laiem, see tuleb täismahus ära kasutada. Vaja on kaardistada erinevate inimeste suutlikkus ja tekitada sellest sünergia. Peaksime leidma *modus operandi*, kus kaks kaitseliitlast pluss kaks kaitseliitlast poleks neli, vaid kümme. See on asi, mis meil tuleb välja mõelda. Inimesi peaks julgustama, et kuskil Kükametsa külas ei juhtuks nii: tuleb õhtul jagu pealiku juurde kokku ja hakkab mõtlema, et mis me siin enam... Nii ei tohiks mingil juhul mõelda.

Maailm on avatud ja enamasti piirab võimalusi vaid inimeste mõtlemisvõime ulatus. Kaitseliidus ei peaks olema nii, et pealik ajab eelarves näpuga rida ja ütleb, et seda pole meile ette nähtud. Reaktsioon peaks olema: vägev, teeme ära! Vabatahtlike ülesanne on välja mõelda, mis vahenditega. Selleks ongi Kaitseliidul valitavad organid, mille tegevus peaks kompenseerima need augud, mida riigieelarvest eraldatud ressursid ei täida. **KK!**

Tekst: ANDRES MIHKELS, Kaitseliidu Tallinna maleva Toompea malevkonna malevlane

JUHT – JUHIM – KÕIGE JUHIM II

Eesti riigikaitse juhtimise probleemidest

Alljärgnev on teine osa Kaitse Kodu! 2003. aasta 1. numbris ilmunud artiklist “Juht – juhim – kõige juhim”, mis jäi tookord ilmumata autorist ja Kaitse Kodu! toimetusest olenemata põhjustel. Kellel võimalik, oleks kõige õigem enne alloleva juurde asumist mälu värskendamiseks 2003. aastal ilmunu uuesti läbi lugeda. Teistele selgituseks niipalju, et artikli kirjutamise ajendiks oli küll Lauri Almani raamat “Eesti riigikaitse juhtimine”, tegelik sisu aga hoopis laiem – riigikaitse juhtimise probleemid Eestis. Paraku on aeg on näidanud, et probleemid püsivad ja võivad isegi süveneda. Artiklis vaatluse all olevas rahuaja riigikaitse seaduses on pärast kirjutise valmimist tehtud küll mõningaid muudatusi, aga need ei puuduta käsitlevat valdkonda.

KAITSEMINISTER JA KAITSEVÄE JUHATAJA

Põhiseaduse 94. paragrahvist: *Valitsemisalade korraldamiseks moodustatakse seaduse alusel vastavad ministeeriumid. Minister juhib ministeeriumi, korraldab ministeeriumi valitsemisalasse kuuluvaid küsimusi, annab seaduse alusel ja täitmiseks määrusi ja käskkirju ning täidab muid ülesandeid, mis talle on pandud seadusega sätestatud alustel ja korras.*

See säte on äärmiselt oluline. Et siin on kasutatud kaht erinevat mõistet (*juhtima* ja *korraldama*), on ilmselt nende sisu erinev ja nii see kahtlemata ongi. Pöörakem tähelepanu – minister juhib ainult ministeeriumi, seega kaitseminister juhib ainult kaitseministeeriumi, ei mingit teist täidesaatva riigivõimu asutust ega muud struktuuri. Ka ei juhi minister ministeeriumi valitsemisala, vaid üksnes korraldab valitsemisalasse kuuluvaid küsimusi. Ministri õigus anda määrusi ja käskkirju ei tohi minna vastuollu põhiseaduse sättega, et ta juhib ikkagi ainult ministeeriumi.

Lauri Almani ei näi see häirivat, sest ta kuulutab: *Vabariigi valitsuse seaduse § 49 lg 1 p-s 2 ettenähtud vastutust ning põhiseaduse § 49 lg-s 2 sätestatud riigiõiguslikku seisundit arvestades peavad kaitseministril olema selged volitused kaitseväge ja Kaitseliidu tegevuse korral-*

damiseks (lk 33). Kaitseministri riigiõiguslikku seisundit vaatlеме allpool. Siin on Almann hoobilt võrdsustanud valitsemisalasse kuuluvate *küsimuste* korraldamise ja kaitseväge ning Kaitseliidu tegevuse korraldamise.

Paar lauset edasi, viidates uue rahuaja riigikaitse seadusega kaitseministrile antud õigusele anda kaitsevägele ja Kaitseliidule määrusi ja käskkirju, läheb ta veelgi kaugemale: *Sellega on kaitseministrile antud väga selged juhtimisvolitused kaitseväge ja Kaitseliidu üle* (lk 33).

VASTUOLU PÕHISEADUSEGA

Tuletan siinkohal meelde põhiseaduse § 94 lõiget 2: *Minister juhib ministeeriumi, korraldab valitsemisalasse kuuluvaid küsimusi [...].* Et kaitseminister saaks juhtida kaitseväge ja Kaitseliitu, tuleks need enne kaitseministeeriumiks ümber kujundada.

Lauri Almann: *Rahuaja riigikaitse seadus sätestab samuti, et kaitseväge juhatajal on kaitseministri ees aruandekohustus. Eelnõu (? – A.M.) selline sõnastus allutab kaitseväge juhataja kaitseministrile [...].* (lk 35). *Rahuaja riigikaitse seaduses on loetletud ka muud kaitseväge juhataja ülesanded, millest tsiviilkontrolli teostamise seisukohalt on olulisemad kaitseväge juhataja aruandekohustus vabariigi valitsuse ja kaitseministri ees [...]*

Sellega on kaitseväge juhataja selgelt ja ühemõtteliselt allutatud vabariigi valitsusele ja kaitseministrile (lk 42).

Kuigi keegi ei ole seda seni kohtus vaidlustanud, on uus rahuaja riigikaitse seadus põhiseadusega vastuolus. Muide, vastuolu on ka Lauri Almannil endal, sest lk 40 väidab ta: [...] kaitsevägi allub vabariigi valitsusele ja on kaitseministeeriumi valitsemisalas. Kui Almann väidab, et uus rahuaja riigikaitse seadus on põhiseadusega igati kooskõlas, ei tohiks ta vastu vaielda ka sellele, kui lihtseadustega allutatakse Riigikohtu esimees ja õiguskantsler justiitsministrile ning Eesti Panga nõukogu esimees ja riigikontrolör rahandusministrile. Et kaitseväge juhataja peab olema aruandekohustuslik nii valitsuse kui ka selle ühe liikme, kaitseministri ees, on hea näide tsiviilkontrolli väärast elluviimisest.

Kui vaatate kaitseministeeriumi poolt tavaliselt esitatavat riigikaitse juhtimise skeemi, näete, et kaitseväge juhataja on sellel paigutatud kaitseministrist allapoole (skeem on ka Almanni raamatus lk 14), kaitseministri alluvusse. Muide, nii toimiti ammu enne uue rahuaja riigikaitse seaduse jõustumist.

Almann: *Rahuaja riigikaitse seadus sätestab ka kaitseväge juhataja ühemõttelise teenistusalluvuse kaitseministrile, mille aluseks on kaitseministri kõrgem konstitutsiooniõiguslik positsioon põhiseaduse paragrahvides 86, 87 lg 1 ning 101 lg 1 kohaselt (lk 13).*

Loomulikult tekib huvi, miks Almann ei tsiteeri viidatud sätteid ja mida need õigupoolest sisaldavad. Võtame lahti põhiseaduse ja loeme § 86: *Täidesaatev riigivõim kuulub vabariigi valitsusele; § 87 punkt 1: Vabariigi valitsus viib ellu riigi sise- ja välispoliitikat; § 101 punkt 1: Vabariigi valitsuse liiget saab kriminaalvastutusele võtta ainult õiguskantsleri ettepanekul Riigikogu koosseisu enamuse nõusolekul.* Kuidas saab neist põhiseaduse sätetest tuletada kaitseministri kaitseväge juhatajast “kõrgema konstitutsiooniõigusliku positsiooni”, see jäägu küll Almanni südametunnistusele.

Põhiseaduse § 127 kohaselt nimetab kaitseväge juhataja ametisse ja vabastab ametist Riigikogu. Vabariigi valitsuse, sh ka kaitseministri ametisse nimetamiseks piisab vabariigi presidendi otsusest (põhiseaduse § 89). Põhiseaduses ei esine kordagi sõna *kaitseministeerium* ega *kaitseminister*. See tähendab, et kaitseministeeriumi ja kaitseministri ametikoha võib lihtseaduse muudatusega kaotada. Seevastu kaitseväge juhataja ametikoha kaotamiseks oleks vaja muuta põhiseadust. Isegi põhiseaduse ekspertiisikomisjon tunnistas, et *kaitseväge juhataja legitimatsioon on seega kõrgem kui kaitseministril, kuna viimase nimetamise aluseks presidendi poolt on kõigest peaministri otsus.*

LUBATUD VAID KOOSTÖOVAHEKORD

Põhiseadus võib meeldida või mitte, aga ka ilma juuriidilise hariduseta inimesele on selge, kellel on Eestis

tegelikult kõrgem “konstitutsiooniõiguslik positsioon” – vaieldamatult kaitseväge juhatajal. Kaitseministri ja kaitseväge juhataja vahel ei saa olla alluvusvahekorda, vaid ainult koostöövahekord.

Õiguskantsler Eerik-Juhan Truuvälja 25. septembri 1997 ettekandest Riigikogule: [...] *Kuna kaitseväge juhataja saab oma volitused Riigikogult, siis allub ta järelikult Riigikogule. Kaitseminister saab oma volitused vabariigi presidendilt, sest president kinnitab vabariigi valitsuse koosseisu. Järelikult ei ole nende kahe institutsiooni vahel – vähemalt mina seda ei näe – otsest vertikaalalluvust, seda võimalust ei ole [...].*

Uue rahuaja riigikaitse seaduse § 8 lõige 1: *Kaitseminister korraldab riigikaitset kaitseministeeriumi valitsemisalas.*

Mis on kaitseministeeriumi valitsemisala? Vastuse leiame vabariigi valitsuse seaduse § 60 lõikest 1: *Kaitseministeeriumi valitsemisalas on riigikaitse korraldamine ja seoses sellega ettepanekute tegemine riigikaitsepoliitika kujundamiseks, riigikaitse elluviimine, rahvusvahelise kaitsealase koostöö koordineerimine, mobilisatsiooni ettevalmistamine ja läbiviimine, kutsealuste kutsumine ajateenistusse, kaitseväge reservi arvestuse ja väljaõppe korraldamine, kaitseväge ja Kaitseliidu rahastamine ja varustamine, kaitsetööstuse arendamine, kaitseväge ja Kaitseliidu tegevuse kontrollimine ning vastavate õigusaktide eelnõude koostamine.*

(2) *Kaitseministeeriumi valitsemisalas on kaitsevägi, Kaitseliit ja Teabeamet.*

Kõrvutades kaht seadust, selgub, et kaitseministri ülesanne on korraldada riigikaitset riigikaitse korraldamises(?) ja riigikaitse elluviimises(?). Kui aga arvestada, et kaitseministeeriumi valitsemisalas on ka kaitsevägi ja Kaitseliit, tuleb välja, et kaitseminister korraldab riigikaitset ka kaitseväes ja Kaitseliidus...

Uue rahuaja riigikaitse seaduse § 8 lõige 2: *Kaitseminister annab seaduse alusel määrusi ja käskkirju kaitsevägele ja Kaitseliidule täitmiseks.*

Kõigepealt, nagu veendusime eespool, pole tal põhiseaduse § 94 järgi sellist õigust. Ka ei sätesta seadus, millises konkreetses valdkonnas võib minister määrusi ja käskkirju anda, seega tuleb järeldada, et kõigis. See aga tähendabki otsest vertikaalalluvust, mille lubamatusele juhtis tähelepanu õiguskantsler. Kaitseministri ja kaitseväge juhataja vahel vertikaalalluvust ei ole. Aga isegi juhul, kui ministril oleks õigus selliseid määrusi ja käskkirju anda, tuleks need edastada kaitseväge juhatajale kooskõlastamiseks. Eriti oluline on see seetõttu, et kaitseministri ja kaitseväge juhataja pädevustes võib olla kattuvusi.

Uue rahuaja riigikaitse seaduse § 9 lõige 3: *Kaitseminister võib käskkirjaga kaitseväge juhataja käskkirja või*

toimingu selle ebaotstarbekuse motiivil kehtetuks tunnistada, välja arvatud käesoleva paragrahvi lõikes 4 sätestatud juhtudel.

Et seadus ei täpsusta otstarbekuse mõistet, võib otstarbekuse all mõista ka sõjalist otstarbekust. See eeldab muidugi, et kaitseminister teab kaitseväge juhatajast paremini, mis on sõjaliselt otstarbekas ja mis mitte. Teiseks sätestab ju sama seaduse § 14 lõike 3 punkt 6 niigi, et kaitseväge juhataja vastutab kaitsevägele pandud ülesannete õiguspärase ja otstarbeka täitmise eest ja § 14 lõike 3 punkt 19, et kaitseväge juhataja teostab teenistuslikku järelevalvet ja inspekteerib isiklikult või oma alluvate kaudu valmisolekut riigikaitseks kaitseväes, Kaitseleiidus ning kooskõlastatult kaitseministri ja siseministri või muu (? – A.M.) asjaomase ministriga teistes sõjaväelisel korraldatud üksustes.

KES JUHIB KAITSEVÄGE?

Uus seadus ei anna kaitseväge juhatajale mingit võimalust vaidlustada kaitseministri määrust, käskkirja ega teenistusliku järelevalve teostamise käigus tehtud otsustust. Kes siis lõppude lõpuks juhib kaitseväge, kas kaitseväge juhataja, nagu selle sätestab põhiseadus, või kaitseminister, nagu selle sätestab uus rahuaja riigikaitse seadus? Kaitseväelased on seaduskuulekad kodanikud ega soovi avalikku konflikti, samas on nad on pidevalt juhtinud tähelepanu põhiseaduse ülimuslikkusele. Kas saab neile seda ette heita? On täiesti lubamatu, et tsiviilkontrolli sildi all rikutakse põhiseadust ja pannakse sõjaväelased olukorda, kus nad ühel hetkel on sunnitud ise valima, kas järgida põhiseadust või sellega vastuolus olevat lihtseadust. Milliseid ohte see võimalus endas sisaldab, peaks igapähele selge olema.

Uues rahuaja riigikaitse seaduses on palju muid puudusi ja ebamäärasusi, mille põhjalikum käsitlemine läheks siinkohal liiga pikale. Siinkohal siiski üks kurioosum: seaduse § 12 lõike 3 punkt 4 kohaselt osaleb kaitseväge pääste- ja hädaabitöödel. Et päästetöödel, on mõistetav. Aga hädaabitöödel? Tööturuteenuse seaduse § 3 punkti 7 järgi on hädaabitöö üks tööturuteenuse liike, § 20 järgi ajutine tasuline töö, mille tegemiseks ei ole üldjuhul vaja kutse-, eriala- ega ametialast ettevalmistust ja mida korraldab töötuile tööhõiveamet. Miks peaks sellises tegevuses osalema kaitseväge?

Uue rahuaja riigikaitse seaduse § 12 lõike 12 järgi on kaitseväge vabariigi valitsuse alluvuses olev sõjaväelisel korraldatud täidesaatva riigivõimu asutus. Miks oli vaja kaitseväest teha riigivõimu asutus? Muide, pangem tähele, et isegi selle ebaõnnestunud seaduse järgi on kaitseväge vabariigi valitsuse, mitte kaitseministeeriumi või kaitseministri alluvuses.

JUTT ON VALITSUSASUTUSEST

Tuletan meelde Riigikohtu otsust: *Põhiseaduse § 87 p 2 järgi suunab ja koordineerib vabariigi valitsus riigikaitse alal kõigi valitsusasutuste tegevust. Kaitseministeerium on moodustatud vastava valitsusala korraldamiseks.* Panite tähele, jutt on valitsusasutustest.

Siia ongi koer maetud: kaitseväest tehti riigivõimu asutus selleks, et allutada ta täielikult täitevõimule. Lauri Almann kirjutab: *Kaitseväge kui riigi kaitsemise ultima ratio õiguslik seisund riigi täitevõimu tervikus on eriline, kuid mitte mingil juhul sellest eraldiseisev* (lk 12). Millegi muu kui tsiviilkontrolli väära elluviimisega pole kaitseväge lahterdamine riigivõimu asutuste hulka kuidagi põhjendatud.

Põhiseaduse § 126 järgi on kaitseväge eriline, põhiseaduslik ja suhteliselt iseseisev institutsioon. Näiteks erinevalt kaitseväest pole põhiseaduses nimetatud ühtki ministeeriumi. Seadusega on aga kaitseväge taandatud ministeeriumi valitsemisalas oleva ameti (inspektsiooni) staatusse, kelle üle ministeerium (minister) teostab teenistuslikku järelevalvet selle ülesehituse üle (§ 9 lõige 4), suunab ja korraldab kaitseväge personalipoliitika väljatöötamist (§ 10 lõige 2 punkt 8), omab õigust tunnistada kaitseväge juhataja käskkirju ja toiminguid kehtetuks (§ 9 lõige 2, lõige 3) jne, jne.

Kaitseväge juhatajale pandi kohustus saata kaitseministri nõudmisel ministrile ärakiri oma käskkirjast kolme päeva jooksul (§ 15 lõige 2). Seega on seadusega püütud luua otsene vertikaalalluvus, mille eest hoiatas õiguskantsler juba 1997. aastal.

SÕJAVÄELISELT KORRALDATUD ÜKSUSED

Lauri Almann on oma raamatus lk 37 oleval joonisel "Kaitseministeeriumi valitsemisala" paigutanud kaitseministeeriumi valitsemisalasse kaitsejõud. Ometi on isegi uue rahuaja riigikaitse seaduse § 11 sätestatud, et kaitsejõududeks on kaitseväge, Kaitseleiid ja siseministeeriumi valitsemisalas (NB!) olevad sõjaväelisel korraldatud üksused.

Almann: *Seadus sätestab põhimõtte, mille kohaselt võtavad riigikaitse ettevalmistamisest osa kõik ministeeriumid, maavalitsused ja kohalik omavalitsus. Sellega rõhutatakse riigikaitse terviklikkuse põhimõtet – riigikaitse ei ole mitte ainult kaitseväge ja Kaitseleidu ülesanne, vaid eeldab kogu riigi ühtset pingutust* (lk 47). Tegelikult ei pannud ka eelmine rahuaja riigikaitse seadus riigikaitset üksnes kaitseväge ja Kaitseleidu ülesandeks, vaid sätestas, et sõjalise tegevusega (NB!) kaitsevad riiki kaitsejõud. Ka arutati riigikaitsekomisjonis tookord, kas panna riigikaitse ülesanded kõikidele ministeeriumidele. Lõpuks leidis komisjoni liikmete enamuse toe-

tuse seisukoht, et piisab vabariigi valitsusele pandavast ülesandest valmistada riiki ette kaitseks.

Selgitades kaitsejõudude koosseisu, nimetab autor, et [...] osa kaitsejõududest moodustavad siseministeeriumi valitsemisalas olevad sõjaväeliselt korraldatud üksused. [...] Neil üksustel on ka üks eritunnus – vabariigi valitsuse poolt kehtestatud korra järgi võivad nad minna kaitseväge koosseisu (lk 41–42).

Edasi kiidab ta uue seaduse paremust, võrreldes eelmisega: Vastavalt viimatinimetatule kuulusid kaitsejõudude koosseisu “siseministeeriumi sõjaväeliselt korraldatud asutused ja üksused”, mis sõjaajal lähevad kaitseväge ülemjuhataja alluvusse (lk 42). Autori arvates eelmises rahuaja riigikaitse seaduses [...] ei olnud lõplikult selge, mida tähendab “sõjaväeliselt korraldatud” [...] (lk 42). Kurb küll, kui riigikaitsealaseid seaduseelnõusid koostavad inimesed, kes ei tea, mida tähendab “sõjaväeliselt korraldatud üksused”. Ometi pole see takistanud sama mõiste kasutamist ka uues seaduses.

Lauri Almann: Samuti oli kaheldav nende üksuste ja asutuste andmine otse kaitseväge juhataja alluvusse. Kehtiv korraldus on täpne ja paindlik. [...] Samuti on paindlikumalt sätestatud nimetatud üksuste alluvuse küsimus – varasem alluvus vaid kaitseväge ülemjuhatajale oli kaitseväge efektiivset juhtimist silmas pidades äärmiselt ebaotstarbekas. Kehtiva korralduse kohaselt on võimalik siseministeeriumi valitsemisala üksused integreerida nende kaitseväge struktuuridega, mis on näiteks operatsioonide läbiviimise seisukohalt kõige otstarbekam (näiteks võib allutada Piirivalve lennusalga õhuväge ülemale jne) (lk 42).

Tegelikult sätestas eelmise rahuaja riigikaitse seaduse § 3, et kõnealused üksused oleks antud kaitseväge ülemjuhataja, mitte juhataja alluvusse ja selles on väga suur vahe. Et üleminek võib nüüd toimuda ka rahuajal, on igati positiivne. Samas ei tohiks unustada, et sõjaaja riigikaitse seaduse § 12 kohaselt juhib kaitsejõude sõjaajal kaitseväge ülemjuhataja, kes juhib sõjategevust ainuiskuliselt, otsustab kaitsejõudude struktuuri ja juriidilise isiku õigustes struktuuriüksuste moodustamise, ümberformeerimise, laialisaatmise ja dislokatsiooni ning kinnitab ja muudab nende koosseise. Loodetavasti ei hakata neid sätteid muutma ja panema neid ülemjuhataja funktsioone valitsusele, kaitseministeeriumile, kaitseministrile või üldse isikutele, kes ei tea näiteks, mis on sõjaväeliselt korraldatud üksused.

KAITSEVÄE JUHATAJAST

Lauri Almann: Kaitseväge juhataja on kõrgeim sõjaväelane rahuajal. See on kaitseväge juhataja üldpädevus (lk 42). Siinkohal tasuks võrrelda tema täiesti erinevaid lähenemisi mõistele juhtima ühelt poolt kaitseministri

ja kaitseministeeriumi ning teiselt poolt kaitseväge juhataja ja kaitseväge puhul. Põhiseaduse § 127 lg 3 kohaselt juhib Eesti kaitseväge ja riigikaitseorganisatsioon rahuajal kaitseväge juhataja, sõjaajal kaitseväge ülemjuhataja. Seega on kaitseväge juhataja “üldpädevus” juhtida, mitte olla lihtsalt kõrgeim sõjaväelane.

Rahuaja riigikaitse seaduse eelnõu kohaselt pidi kaitsetegevuse riikliku operatiivkava kehtestama kaitseväge juhataja, kuulanud ära vabariigi valitsuse julgeolekukomisjoni liikmete arvamuse. Uue seaduse § 28 kohaselt kehtestab kaitsetegevuse operatiivkava kaitseväge juhataja, kuulanud enne ära riigikaitse nõukogu ja vabariigi valitsuse julgeolekukomisjoni liikmete arvamuse. Arusaamatu, miks üldse peaksid nii spetsiifilist puhtsõjalist dokumenti arutama tsiviilisikud. Nende arvamusel saaks

mingit väärtust olla ainult juhul, kui neil oleks sõjaväelise operatiivplaneerimise kogemus.

Lauri Almann: Tuleb juhtida tähelepanu, et riigikaitse nõukogusse kuuluvad kõik need ministrid, kes on ka vabariigi valitsuse julgeolekukomisjoni liikmed (lk 24).

Ta ei täpsusta, miks nimelt ta sellele tähelepanu juhib. Tähelepanu äratav see niigi. Kuuluvad ju valitsuse julgeolekukomisjoni peaminister, justiitsminister, kaitseminister, rahandusminister, siseminister ja välisminister, st täpselt samad ministrid, kes kuuluvad ka riigikaitse nõukogusse. Kas ministrid soovisid oma arvamust operatiivkava kohta avaldada kahel korral või kahes kohas? Põhiseadusega sobiks paremini kokku, kui operatiivkava kinnitaks riigikaitse kõrgeim juht, vabariigi president kaitseväge juhataja ettepanekul, kuulanud ära riigikaitse nõukogu.

KAITSEMINISTEERIUM VÕI KAITSEVÄEMINISTEERIUM?

Uue rahuaja riigikaitse seaduse § 14 lõige 1 punkt 1: Kaitseväge ja Kaitseliitu juhib kaitseväge juhataja, sõjaajal kaitseväge ülemjuhataja. Kuigi siin sisuliselt korraldatakse põhiseaduse sätet, on uues rahuaja riigikaitse seaduses kaitseväge juhataja juhtimisfunktsioon tegelikult muudetud sümboolseks ning kaitseministeeriumi (kaitseministri) suunav ja koordineeriv funktsioon juhtimisfunktsiooniks. Kaitseministeerium on üha rohkem muutumas kaitseväeministeeriumiks.

Sama paragrahvi lõige 2: Kaitseväge ülemjuhatajal on käesolevas seaduses sätestatud kaitseväge juhataja pädevus. Siit loeme sõna-sõnalt, et kaitseväge ülemjuhatajal on kaitseväge juhataja pädevus, mitte rohkem. Sõjaaja riigikaitse seaduse järgi on aga kaitseväge ülemjuhataja pädevus tunduvalt suurem kui kaitseväge juhatajal. Milleks üldse see säte rahuaja riigikaitse seaduses?

Sama paragrahvi lõike 3 punkt 2: *(kaitseväe juhataja) on aruandekohustuslik vabariigi valitsuse ja kaitseministri ees.* Miks valitsuse ja lisaks veel selle ühe liikme ees? Kuhu ununes “tasakaalustatud toime”? Kaitseväe juhataja nimetab ametisse ja vabastab ametist Riigikogu, seega allub kaitseväe juhataja Riigikogule ja peab olema tema (nt riigikaitsekomisjoni) ees aruandekohustuslik. Riigikaitse kõrgeimaks juhiks on vabariigi president. Miks ei võiks kaitseväe juhataja olla aruandekohustuslik tema ees? Tsiiviilkontroll on kogu seaduse ulatuses ilmselgelt kiivas täidesaatva võimu, ja mis eriti halb, selle ühe esindaja, kaitseministri suunas.

Sama lõike punkt 3: *(kaitseväe juhataja) on vabariigi valitsuse ja kaitseministri kõrgeim sõjaline nõuandja.* Jälle – valitsuse ja lisaks veel selle ühele liikme. Millised õigused ja volitused see säte kaitseväe juhatajale annab? Kuivõrd peavad vabariigi valitsus ja kaitseminister tema arvamust arvestama? Kui valitsus ja kaitseminister kaitseväe juhataja nõu ei arvesta, kuhu ja kuidas saab kaitseväe juhataja oma arvamuse kaitseks ja sellest teadvustamiseks pöörduda? Uue seaduse järgi võivad vabariigi valitsus ja kaitseminister sisuliselt laiendada oma ainuotsustusõigust ka puhtalt sõjalistele küsimustele. Ja kes on riigikaitse kõrgeima juhi, vabariigi presidendi kõrgeim sõjaline nõuandja?

KOKKUVÕTTEKS

Kordame üle põhilise.

Põhiseaduse § 78 punkti 16 ja § 127 lõike 1 järgi on Eesti riigikaitse kõrgeimaks juhiks vabariigi president ja § 127 järgi juhivad kaitseväge ja riigikaitseorganisatsioon kaitseväe juhataja, kelle nimetab ametisse Riigikogu vabariigi presidendi ettepanekul.

Riigikohus leidis, et vabariigi presidendil kui riigikaitse kõrgeimal juhil peavad olema veel mingid, põhiseaduse paragrahvis 127 nimetatud volitused riigikaitse alal. Edasi tsiteerin: *Juhtimisfunktsiooni teostamise üheks vormiks on korralduste andmine alluvatele. Isikul, kes on mingi valdkonna kõrgeim juht, peab olema õigus anda teatavaid korraldusi selles valdkonnas.*

Kurb küll, kui riigikaitsekalaseid seaduseelnõusid koostavad inimesed, kes ei tea, mida tähendab “sõjaväeliselt korraldatud üksused”.

Ühtlasi leidis Riigikohus, et põhiseaduse § 87 p 1 annab vabariigi valitsuse pädevusse riigi sise- ja välispoliitika elluviimise, sh ka riigikaitse alal. Põhiseaduse § 87 p 2 järgi suunab ja koordineerib vabariigi valitsus riigikaitse alal kõigi valitsusasutuste tegevust. Kaitseministeerium on moodustatud vastava valitsemisala korraldamiseks.

Põhiseaduse paragrahvist 94: *Valitsemisalade korraldamiseks moodustatakse seaduse alusel vastavad mi-*

nisteeriumid. Minister juhivad ministeeriumi, korraldab ministeeriumi valitsemisalasse kuuluvaid küsimusi, annab seaduse alusel ja täitmiseks määrusi ja käskkirju ning täidab muid ülesandeid, mis talle on pandud seadusega sätestatud alustel ja korras.

Õiguskantsler Eerik-Juhan Truuväli: *[...] Kuna kaitseväe juhataja saab oma volitused Riigikogult, siis allub ta järelikult Riigikogule. Kaitseminister saab oma volitused vabariigi presidendilt, sest president kinnitab vabariigi valitsuse koosseisu. Järelikult ei ole nende kahe*

Kõrvutades kaht seadust, selgub, et kaitseministri ülesanne on korraldada riigikaitset riigikaitse korraldamises(?) ja riigikaitse elluviimises(?).

institutsiooni vahel – vähemalt mina seda ei näe – otsest vertikaalluvust, seda võimalust ei ole [...].

Põhiseaduse § 4: *Riigikogu, vabariigi presidendi, vabariigi valitsuse ja kohtute tegevus on korraldatud võimude lahususe ja tasakaalustatuse põhimõttel.*

Ongi kontsentreeritud kujul need põhimõtted, millest tuleb lähtuda riigikaitse juhtimisel ja riigikaitsealaste seaduste loomisel. Nende eiramine üksnes tekitab ja süvendab probleeme.

Ma ei näe mingit vajadust muuta põhiseaduse riigikaitse juhtimist puudutavat osa. Kõik riigikaitse juhtimise probleemid on tekitatud lihtseadustega ja neid on võimalik korrektsete lihtseadustega ka lahendada.

Riigikaitse kõrgeima juhi vabariigi presidendi ja kaitseväe juhataja võimalused osaleda seadusloomes on meie seaduste järgi peaaegu olematud. Seda olukorda aga ei tohiks kuritarvitada, kui arvestame võimude tasakaalustatuse vajadust. Tean isiklikest kogemustest, et nii mõnelegi poliitikule (eriti kaitseministritele) ei ole algusest peale meeldinud vabariigi presidendi roll riigikaitse kõrgeima juhina. Selle asemel, et anda lihtseadustega põhiseaduse vastavale sättele konkreetsem, seejuures põhiseadusega kooskõlas olev, kõigile asjaomastele vastuvõetav sisu, hakati otsima, ja nagu võisime veenduda, otsitakse praegugi võimalusi põhiseadusest möödahiilimiseks, “ärategemiseks”. Tahes-tahtmata tuleb siinkohal meelde lastemäng “Kivikuningas”. Sellisest lähenemisviisist tuleb kindlasti loobuda.

Uus rahuaja riigikaitse seadus andis suurepärase võimaluse seni tehtud vead parandada. Oli võimalus tuua riigikaitse juhtimisse see, millele puudumisele osutas Riigikohtu otsus – tasakaal ja koostöö. Koostöö presidendi, seaduseandja, kaitseväe juhataja ja täidesaatva võimu vahel. Paraku nii ei läinud. Nagu nägime, jäid arvukad probleemid alles, ja mis veelgi hullem, neid tekitati juurde. Rahuaja riigikaitse seadus tuleb võimalikult kiiresti ümber teha. Seda nõuavad riigikaitse huvid. **KK!**

Pool sajandit õpilasvabadusvõitlejate organisatsiooni Eesti Noorte Malev loomisest

Vabadussõja (1918–1920) õppursõdurite vaimu jätkus nii kahe suure sõja vahelisel ajal iseseisvas Eestis kui ka esimeseks punaseks aastaks ja saksa ajaks.

Tekst: ENN TARTO

Pärast Eesti taasokupeerimist Nõukogude Liidu poolt 1944. aasta sügisel jäi metsavendade relvastatud võitluse kõrval poliitilise vastupanu peamine raskus noorte kanda.

1955.–1956. aastaks oli massiline relvastatud vabadusvõitlus end amendanud ja koolinoored jätkasid võitlust nüüd juba iseseisvalt. Umbes sada noorteorganisatsiooni oli purustatud ja nende liikmed vangistatud. Ent 1956. aasta jooksul vabanes enamik ellujäänud õpilasvabadusvõitlejaid kommunistlikest koonduslaagritest (GULAGist) seoses alanud nn Hruštšovi sulaga. Võitlust aga jätkasid nooremad õpilasvabadusvõitlejad.

12. märtsil 1956 asutasid Tartu 3. keskkooli õpilased Toomemäel põrandaaluse noorteorganisatsiooni Eesti Noorte Malev (ENM). ENMil olid programm, vandetöötus, põhikiri. Ettevalmistamisel oli ajakirja Saagem Vabaks esimene number. Organisatsiooni liikmete hulgas oli ka allakirjutanu.

Leidsime, et võitlust Eesti eest ja võõrvõimu vastu tuleb jätkata. See oli meie teadlik ja vabatahtlik otsus. Esimeheks oli märtsist septembrini Jaan Isotamm, septembrist detsembrini allakirjutanu Enn Tarto. ENM tegutses rahulikult. Koguti, loeti ja levitati keelatud raamatuid. Valmistati paberist sinimustvalgeid lipukesi, tehti vastupropagandat noorkommunistidele. Riiklikel pühadel käisime rahvuskangelase Julius Kuperjanovi haual, viisime sinna pärgi, süütasime küünlaid.

Jõulude ajal käisime Peetri kirikus. Õpetajatest ja komnoortest patrull ei suutnud meid peatada.

Meie eesmärk oli Eesti Vabariigi taastamine. Tsitaat programmist: “Oma lõppeesmärgiks seame kommunistliku diktatuuri kukutamise üldrahvaliku revolutsiooni teel ja vene okupantide väljaajamise Eestist, demokraatliku Eesti Vabariigi loomise.”

Sügisel kuulsime välisraadiotest, et Ungaris on alanud ülestõus. Otsustasime toetada ungarlasi lendlehtede levitamiseks Tartus ööl vastu 4. novembrit 1956. Lendlehed võeti rahva hulgas soojalt vastu. Teade Ungari ülestõusu toetavatest lendlehtedest jõudis ka Läände, seda kuuldi raadiost Ungaris, Ukrainas ja Moskvast.

Umbes 300 lendlehte oli trükitud registreerimata kirjutusmasinal, need meid ei reetnud. Saatuslikuks said umbes 50 käsitsi trükitähtedega kirjutatud lendlehte – 25. det-

sembril 1956 arreteeriti seitse ENMi liiget. KGBlased hooplesid: “See on teile jõulukingitus.”

12. ja 13. märtsil 1957 peetud kinnisel kohtuistungil mõistis Eesti NSV Ülemkohus kaheksale noormehele vabadusekaotuse 3–7 aastani. Süüdistati nõukogudevastase propaganda ja agitatsiooni läbiviimises ja kuulumises nõukogudevastasesse organisatsiooni. Vangi läksid Jaan Isotamm (7 aastat), Voldemar Kohv (6 aastat), Enn Tarto (5 aastat), Jüri Rebane (4 aastat), Lembit Soosaar (4 aastat), Tõnis Raudsepp (3 aastat), Jüri Lõhmus (3 aastat) ja Enn Kaupo Laanearu (algul 1 aasta ja varsti veel 5 aastat vabadusekaotust).

Karistust kandsime Mordva ANSVs. Osa Eesti noori poliitvange jätkas võitlust ka laagris. Õppisime tundma Eesti ajalugu, lõime sidemeid teiste vangidega (eriti leedulastega), käisime läbi soomlaste, Taga-Karpaatia ungarlaste, komide, maridega. Meil olid vangilaagris spordirõivad Eesti riigivapi kujutisega rinnal, hiljem sinimustvalge värvikombinatsiooniga. Lõime Mordva vangilaagrites kaks salaorganisatsiooni. Ühega neist jäime vahele. Kuulumise eest sellesse organisatsiooni ja võitluse eest laagrites tuli osal meist uuesti vangi minna. Ent kõigele vaatamata jätkas osa Eesti Noorte Maleva liikmeid erinevates vormides võitlust Eesti eest 1991. aastani – Eesti taasiseisvumiseni.

Mordva vangilaagritest pöördusid kõik ENMi kuulunud poisid Eestisse elusana tagasi, kuid tänaseks on meie keskel lahkunud Enn Kaupo Laanearu, Tõnis Raudsepp, Voldemar Kohv ja Lembit Soosaar. **KK!**

Eesti Noorte Maleva liikmed pärast Mordva vangilaagrisse jõudmist 1957. aasta aprillis (vasakult): Tõnis Raudsepp (†), Voldemar Kohv (†), Enn Tarto, Jüri Lõhmus ja Lembit Soosaar (†).

Vanad relvavennad valmistuvad tegusaks suveks

Tekst: LEONHARD PUMPER

Admiral Johan Pitka Relvavendade Ühenduse 95 liiget on küll eakad mehed, kuid nad on senini aktiivsed teotahtelised. 30. juunil ootab neid kolmepäevane puhkelaager Võrumaal Pähnil Riigimetsa Majandamise Keskuse looduskeskuses, mille juurde on kavas paigaldada mälestustahvel 18 metsavennale, kes langesid aastatel 1944–1953 Roosa metskonna maadel. Koos mälestusfondiga Ristideta Hauad on metsavendade mälestuskive paigaldatud varemgi.

Tänavu saab üheksa veterandi parandada tervist Raplamaal Seli tervisekeskuses. Suvel külastatakse Pitka

Admiral Johan Pitka Relvavendade Ühendus oma uue lipuga Kaitseliidu Tartu malevas 2005. aasta jõulude eel.

memoriaali Harjumaal Kõue vallas. Nagu igal aastal, osaletakse ka sel suvel vaatlejatena Erna retkel.

Ühendus asutasid vabadusristi päeval, 17. augustil 2002 Väike-Maarjas

vallas Ebaveres Pitka talu varemete juures kümme endist vabadusvõitlejat ja pitkapoissi (kunagise Pitka löögiüksuse liiget). Ühendusse kuuuvad on mehed, kes võitlesid Eesti Vabariigi iseseisvuse ja vabaduse eest Teise maailmasõja ajal ja pärast sõja lõppu Vene okupatsiooni tingimustes Eesti metsades.

Läinud aasta märtsiküüditaamise aastapäeval (25. märtsil) õnnistati Tartu Pauluse kirikus ühenduse lipp, mille valmistamist rahastas kaitseministeerium. Lipu valmistas lipumeister Magda Pentša. Tänavu 24. veebruaril tunnustas kaitseministeerium Vabadusvõitleja mälestusmedaliga ühenduse liiget Manivald Hiisi. **KK!**

Teine Laidoneri marss tegi peatuse Päril

Kindral Johann Laidoneri sünniaastapäeval (12. veebruaril) korraldati Viljandi lähedal Sakala maleva teine 20-kilomeetrine rännakmarss, milles osales sadakond kaitseliitlast ja Kaitseliidu sõpra.

Laidoneri marsi algatas möödunud aastal Sakala maleva pealik kapten Mehis Born eesmärgiga meenutada Vabadussõja-aegset vägede ülemjuhatajat, haugata sõõm värsket õhku ja nautida küünarnukitunnet. Marss kulges mööda liigeldavaid teid, et ka rahvas näeks 150 meetri pikkust kolonni.

Tänavu algas marss Viljandi lossimägedest Laidoneri ratsamonumendi juurest, kulges läbi Ramsi, Heimtali ja Päri ning lõppes Sakala maleva staabis. Peale Kaitseliidu Saksala maleva meeste, naiste ja noorte võtsid sellest osa ka politsei,

Punase Risti ja Kaitseliidu Järva maleva esindused.

Laidoneri ratsamonumendi juures olid legendaarse kindrali sünniaastapäeva tähistamas ja marssijaid teele saatmas Viljandi linna-pea Peep Aru, ekslinnapea Heiki Raudla, Omavalitsuste Liidu esindaja Ele Saar, ajalooõpetajaid jt.

Rännakmarss kulges mööda liigeldavaid teid, et ka rahvas näeks 150 meetri pikkust kolonni.

Et Viljandimaa ja Viljandi linna ümbrus kubiseb kuulsate sõjameestega seotud paikadest, tuli marss nendega seostada. Üheks peatuspaigaks valiti Päri. Siinse mõisa südamest oli Vabadussõja autasumaadena eraldatud kolm talu: Mäeotsa, Kannikmäe ja Lensi. Need anti teenekatele Vabadussõja ohvitseridele kindralmajor Johan Undile (autasustatud Vabadusrist I liigi 2. järgu ja III liigi 2. järguga), kolonel Jüri Hellatile (Vabadusristi I

liigi 2. järk) ja kolonelleitnant Johan Schmidtile (Vabadusristi I liigi 2. järk ning II liigi 2. ja 3. järk). Saanud põllumeesteks, hoidsid Unt, Hellat ja Schmidt kokku ning moodustasid majanduskolmiku, et paremini talutöödega toime tulla.

Puhkepausi ajal Päril meenutati marssijatele nende meeste tegusid. Päri mõisast ja tema ilusast häärberist pole praegu järel muud kui maakivist talli varemed. Taludest on kõige paremini läinud Kannikmäel, kus praegune omanik hoiab hooneid korras ja õuel on kolonel Jüri Hellati mälestuskivi. Ka kolonel Hellati poeg kirjanik Henn-Kaarel Hellat pole Kannikmäel võõras inimene.

Ilm oli kaunis, marssijate meeleolu mõnus ja teade Kristina Šmiguni samal päeval Torino taliolümpiamängudel võidetud kuldmedalist võeti vastu nagu oma võit. **KK!**

Teekond muusikaga

Tekst: MARIS AMON-MERILAIN

Kaitseliidu Tallinna maleva puhkpilliorkester andis 21. jaanuaril Tallinna Tehnikaülikooli aulas kontserdi “Meie Alf saab 75”. Juubelikontserdiga tähistati orkestri kauaaegse mängija Alf-Theophil Puskai sünnipäeva ja tunnustati tema laiahaardelist tegevust puhkpillimuusika orkestreerijana. Kava koosnes eranditult Puskai meistrikäega tehtud muusikaseadetest puhkpilliorkestrile.

Hobi oleks liiga küündimatu sõna väljendamaks Alf Puskai suhet muusikasse. See on pigem tõeline armastus, mis algas koolipäevil Tapal õpetaja Juhan Krooni muusikatundides. Tunnustatud koolijuhataja Kroon on läkitanud muusikuteele mitmeid nimekaid laulu- ja pillimehi, teiste hulgas omaaegse menu- laulja Artur Rinne.

KAPRIISSE METSARVE TALTSUTAJA

Keskoolipõlves mängis Alf Puskai keelpille ja alustas orkestreerimist instrumentaalansamblile. Puhkpillidest on vastne juubilar mänginud aastani 1951 trompetit ja mängib tänaseni *cornot* ehk metsasarve – kõige kapriisemat ja nõudlikumat vaskpuhkpilli. Professionaalse tasemega *cornomängijaks* sai Puskai sõjaväeteenistuses Eesti Diviisi 371. polgu orkestris Jõhvis. Kuid tema kui puhkpilliorkestrandi elu algas varem – aastal 1949, mil ta hakkas mängima töönduskooperatiivi peavalitsuse klubi orkestris. 1965. aastani tegutsenud orkestrit juhatasid Alfred Märtin (omaaegne Kaitseliidu Kopli malevkonna orkestrijuh) ja Leopold Vigla.

1972. aastast on Puskai muusikaline tegevus seotud puhkpilliorkestriga Kalev. Viimased kuus aastat kuulub nimetatud orkester Kaitseliidu Tallinna maleva alluvusse ja Alf Puskai on selle orkestri sekretär – dirigent Jaak Karlise sõnul on ta “orkestri tegevuse sisuline organi-

seerija”, olles muu hulgas orkestri kroonikakirjutaja ja noodikogu haldur. Tema tegemised orkestri heaks ja orkestri sees võttis dirigent Karlis kokku sõnadega: “Alf on super!”

ÜLE PAARISAJA ORKESTREERINGU

Alf Puskai lemmiktegevuseks muusikas oli ja on kahtlemata orkestreerimine. Miks seda vajatakse? Maailmas on kirjutatud väga palju ilusat muusikat, aga kahjuks on puhkpilliorkestrile mängimiseks sobivat repertuaari sootuks vähem. Silmas pidades puhkpillimuusikahuvilist kuulajat ongi Alf Puskai alates aastast 1978 tegelnud erinevatest sajanditest ja eri žanridest muusika seadmisega puhkpilliorkestrile.

Puskai orkestreeringute aluseks olev alliknoodimaterjal pärineb Rahvusraamatukogu, Eesti Muusikaakadeemia ja Tallinna Muusikakeskkooli noodikogudest. Kokku on Puskai teinud puhkpilliorkestriseadeid tublisti üle paarisaja, kusjuures ainuüksi suurele orkestrikoosseisule seatud muusikapalu on 84. Värskeim töö – Jüri Niksmanni (Kuru) marsi “Eesti husaar” orkestreering

– kannab valmimiskuupäeva 7. jaanuar 2006.

ORKESTER JA AJALUGU

Muusika on kunst ajahetkes, aga aeg ei peatu. Siiski said aega trotsides Alf Puskai juubelikontserdil kokku orkestriga Kalev töötanud dirigendid Leho Muldre (dirigent aastail 1967–1992) ja Ahti Rääst (1992–1995). Kolme dirigendi juhatusel esitas 40-liikmeline orkester kuulajaile tunni jooksul kõrgetasemelist ja emotsionaalselt nauditavat eesti ja välisautorite puhkpillimuusikat. Eesti heliloojate loomingust mängiti Heino Elleri “Kodumaise viisi” ja Raimund Kulli “Kontsertvalsi” sea-

Päevakangelase austamise tseremooniat alustas orkestripealiku abi Vello Jõesaar. Seejärel andis leitnant Jaanus Ende üle Kaitseleidu Tallinna maleva tänukirja ja Lääne malevkond omistas Alf Puskale teeneteplaadi nr 13. Muusikalise õnnitluse – Bill Martini “Õnnesoovid” – esitas metsasarvekvartett koosseisus H. Illak, V. Uusmäe, K. Kiik ja T. Künnapas. Kontserdi lõpupalana kõlas tavapäraselt Priit Veebeli “Kalevite kants”. **KK!**

Kaitseliidu Tallinna maleva puhkpilliorkester, esireas paremalt neljas juubilar Alf-Theophil Puskai.

Õppimise ime ja Kaitseliidu Kool

Tekst: MERLE SIKKA, Kaitseliidu Kooli instruktor, Tallinna Ülikooli magistrant

Kaitseliitu on tema arendamisel aidatud paljude üksikisikute ja organisatsioonide nõu ja jõuga nii kodumaalt kui ka piiri tagant. Oleme õppinud võimete kohaselt, ja mulle tundub, et praegu on suurimaks saavutuseks organisatsiooni säilimine. Kas suudame organisatsiooni säilitada ka edaspidi, kui poliitikute ja muude huvirühmade mõjul on ellu viidud kõik need muudatused, mis juhivad meid õitsengusse, suurendavad läbipaistvust ja muudavad Kaitseliidu hõlpsamini kontrollitavaks, seda näitavad lähiaastad. Lootkem, et tõmbetuultes säilib siiski niisugune põhiväärtus nagu vabatahtlik initsiatiiv.

Juhtimiskursuse happening: meid on palju, kuid me ei jäta oma võitlejaid maha.

Eesti valis oma kahest Baltikumi naabrist erineva tee riigikaitset toetavale vabatahtlikule ühendusele. Kui tõmmata paralleele Kaitseliidu, KASP ja Zemessardze edendamise ning kinnisvara arendamise vahel, on Kaitseliit vana väärikas häärber, mida me restaureerime, arvestades muinsuskaitsega ja püüdis toime tulla nappide vahenditega. Läti ja Leedu lähenesid probleemile teisiti ja ehitavad uut tänapäevast hoonet, eeskujuks Ameerika Rahvuskaart. Mingis mõttes on neil kindlasti lihtsam.

Taanlaste Baltikumi-projekt, mis sai alguse 1990. aastate esimesel poolel, algas korraga kolmel maal. Väiksemas mahus kestab see projekt tänini. Ühisprojekti raames on koolitatud sadu inimesi. Nende mälestused, läbielamised, kogemused ja õpitu moodustavad kirka mosaiigi, mida ei tohi lasta unustusse vajuda. Järgnev põgus tagasivaade koosneb mõnest isiklikust värvikillust.

HABEMIKE VANDENÕU

Taani Kodukaitse Akadeemias kehtib juba aastakümneid järgmine

süsteem: väljaõpe toimub tsükliõppena, kooli personal on suhteliselt väike, suur on aga mittekoosseisuliste koolitajate võrgustik. Need koolitajad saavad akadeemiasse kursuse ettevalmistuse ja läbiviimise ajaks. Neid on nii tegevsojapäevaste seast, kelle jaoks perioodiline töö akadeemias on loomulik osa nende karjäärist, kui ka vabatahtlike hulgast, kellele on Taani Kodukaitse tegevuses osalemine hobi ja kes töötavad muul ajal erinevates eluvaldkondades. Erilise tähenduse omandab see just juhtimiskoolitusel, sest kasumile suunatud äriühingutes töötavate inimeste kogemustepagas annab kursustele lisaväärtuse.

Akadeemia tegeleb pidevalt koolitajate väljasõelumisega kursuslaste seast ja järgnevatele tasemele suunamisega. Sellise süsteemi loomine võeti eesmärgiks ka Baltikumi-projekti puhul.

Kaitseliidu uue koolitussüsteemi rajamisel oli palju võtmeisikuid, kuid nimetagem kaht: Eestist Kaitse-

liidu peastaabi väljaõppejaoskonnas töötanud kapten Tõnu Piip (kes juba mitu aastat manalamees) ja Taanist kaptenleitnant Jens Koefføed. Neid mehi ühendas peale teineteisemõistmise ka lopsakas lõuahabe. Projekti algusaastatel võeti sageli jutuks habemike vandenõu, mille tulemusena toodi maale uus vaatenurk – kultuur kui juhtimisinstrument, töötajate juhtimine kultuuri kaudu.

Alguses püüti võrguga kinni seltskond kaadrikaitsväelasi nii Kaitseliidu peastaabist kui ka malevate staabikoosseisudest ja viidi Jüüti poolsaarele Taani Kodukaitse Akadeemiasse. Vene keele vahendusel (eesti tõlgid kaasati hil-

jem) süstiti n-õ otse soonde väärtusi ja hoiakuid, millega oli kavas hakata Kaitseliidu väljaõpet uueks looma.

Taanis õpiti korraga paari-kolme nädala kaupa. Jüütimaal kogetule järgnesid paari aasta möödudes kursused Eestis ja taanlased rakendasid Kaitseliidu ohvitsere samadel kursustel õpipoistena, hiljem koolitajate-na.

Käsitamisstiililt väärtushinnangute stiilile üleminek nõuab julgust ja õppimise imet.

Püüame järgida põhimõtet, et nais- ja meesenergia oleks kursustel esindatud enam-vähem võrdselt, nii klassi sees kui ka klassi ees.

JUHTIMISKURSUSTE MÄRKSONAD

Juhtimiskursus I: grupiprotsessid, töötajate individuaalsed omadused, erinevad juhtimisstiilid, juhi suhtlemisvõimused ja -oskused, sotsiaalsed suhted, grupist tulenev moraal ja motivatsioon.

Juhtimiskursus II: demokraatlik konsensusetaotlus, ratsionaalne otsustamisprotsess, infole tuginev kontroll, koostöö hindamine.

Juhtimiskursus III: inimesed kui organisatsooni kõige väärtuslikum kapital, kellesse tuleb investeerida; inimese ja organisatsooni edukus kattuvate mõistetena; organisatsooni juht töötajate teenistuses; visioon, missioon, eesmärgid ja ülesanded.

Esimese põlvkonna eestlastest kursustlaste koolitajakogemus piirdus sageli ühe-kahe kursusega. Vanast koolitajate kaadrist ei ole tänaseks peaaegu midagi järel. Põhjusi, miks esimesest koolitajate lainest on jäänud üksnes tühjad pihud, võib hoolega otsides leida mitmeid: kes on pensionil, kes teenib välismaal, kes on liiga hõivatud ametikohustustega. Pähe trügib ketserlik mõte, et põhjuseks võis olla ka suutmatust tegelikult uut kultuuri omaks võtta. Võõra ideoloogia puhul on ju selge, mida teha – otse ojasse, seep ja nuustik kaasa. Käsitamisstiililt väärtushinnangute stiilile üleminek nõuab julgust ja õppimise imet.

NAISED TULID LAGEDALE

Taani Kodukaitse Akadeemia korraldatud esimene juhtimiskursus Naiskodukaitse juhtivkoosseisule sai teoks Haapsalus 1999. aastal. Meeste selja tagant väljatulemisega algas ühtlasi ka viktoriaanlik ajastu. Mehi ja naisi koolitati juhtimis- ja pedagoogikakursustel rangelt eraldi. Naistel olid oma rühmad, meestel omad ja kokku lubati vaid söögi-vahetundidel. Põhjendused kõlasid minu mälu järgi selliselt "...sest naised tuleb hoida...", "...sest mehi tuleb hoida...", "...naised pole kellegi mehed..." jne. Küllap tuleb taanlastelt pärida, miks see täpselt nii oli. Imelik tundus see juba sellepärast, et taanlased omal maal mingit vahet ei teinud.

Juba esimeste iseseisvate kursustega naasis Kaitseliidu Kooli tänapäeva. Õppimine on mitmekülgsem, kui kaasatud on mõlemast soost isikud. Püüame järgida põhimõtet, et nais- ja meesenergia oleks kursustel esindatud enam-vähem võrdselt, nii klassi sees kui ka klassi ees.

Kaitseliidu Kool on taanlaste eeskujul üles ehitatud tsükliõppele. Kooli personal on ülinapp ja ülinapilt on ka mittekoosseisulisi koolitajaid. Oleme alles alguses ja personali-probleemidega tegelemine, et kursuste koolitusmeeskonnad komplekteeritud saaksid, võtab suure osa ajast.

Lõpuks ometi on Kaitseliidus tööle hakanud rotatsioon. Uusi inimesi tuleb nii Toompea jalamile peastaapi kui ka malevate võtmeasukohtadele. Kahjuks unustatakse neid teavitada sellest, et malevate personali kaasamine Kaitseliidu Kooli õppeprotsessi on ainus võimalus, et kool üldse toimida saaks. Nii tuleb üsna tihti tegelda nendega, kes ei taha oma inimesi koolitama saata – põhjendusi loetletakse terve lehekülj.

Täname kõiki juhte, kes on meid mõistnud, sest pole tõesti ainult

kooli võimuses, et 500 kaitseliitlast, naiskodukaitset ja noorteujuhti aastas oma vajaliku täiendõppe või põhikursused läbitud saaksid.

SEE TAANI JURA

Varem kuulis üsna sageli lausekatket: "Ah, see on see Taani jura..." Nüüd kõlab see üha harvemini. Teoreetilised käsitlused, millele on rajatud Kaitseliidu Kooli juhtimiskursused, ei ole pärit Taanimaaalt. Need alustalad põhinevad tsiviilseerituse ja humanistliku kultuuri peamistel pürgimustel ja inimesse uskuval juhtimisstiilil.

Taani Kodukaitse Akadeemia õppejõud ei ulatanud Kaitseliidu Koolile valmis õppekavade pakette – saime vaid hädavajaliku oskusteabe, et toime tulla. Enda kohta väidan, et akadeemiliste taustaõpinguteta humanitaaralal oleks kursuste teoreetilise baasi arendamine olnud väga keeruline ja kvaliteet kindlasti kehvem.

Üks põhjustest, miks meid ei varustatud õppekavadega, on tõenäoliselt see, et juhtimiskursused on akadeemias litsentseeritud ja neid müüakse edukalt Taani kaitsevägele ja tsiviilorganisatsoonidele.

Koolitaja roll on olla õppimist soodustava dünaamilise õhkkonna looja ja protsessi juhtija.

Ülesande lahendamine tingimustes, kui juhendis ei kajastu, kes peab juhtima.

Ka Eesti kaitsevaelased on meie kursuste väärtuse juba ära näinud, on otsast osalenud ja tunnevad huvi jätkukursuste vastu. Kaitsealiidu poolelt vajab reguleerimist, kuidas nende osalemist korraldada, sest head kraami ei tohi üksnes endale hoida. Miks mitte mõelda ka tsiviilsektorile. Muret teeb see, et vajame kaitset oma kursustele, sest juba on kohal tegelased, kes on varmad rakendama tasuta saadud hüvesid isikliku kasu vankri ette.

JUHTIMISÕPPEST KAITSELIIDU KOOLIS

Organisatsioonidel on hädavajadus kasvatada juhte kõigil tasandil. See kehtib nii ärielus kui ka kodanikuühendustes. Juhtimisteoreetik Stephen R. Covey väidab, et ainus inimene, keda on võimalik otseselt ja koheselt mõjutada, on inimene ise.

Järelkult on inimese enda võimed tema kõige olulisem ressurss, mida arendada, täiustada ja säilitada. Soome juhtimisteoreetikud Esa Saarinen ja Kirsti Lonka on öelnud, et õppimise ime on usk sellesse, et inimese olemuses on imeline läbimurrete keskus. Tõhusa juhtimise oskused tuleb omandada eelkõige enda jaoks, muutes selle elu parimaks investeeringuks. Iseenda oskuslik ja tõhus juhtimine loob eeldused ka teiste edukaks juhtimiseks ja eestvedamiseks.

Kaitsealiidu Koolis rakendame kolme erineva tasandi juhtimiskursust (ajaline maht 48 tundi), lisaks lühendatud (22 tundi) praktilisi variante jao- ja rühmaülema kursuse moodulitena ning mõned teemad tulevad käsitlusele Naiskodukaitse jaoskonna esinaise kursusel.

2007. aastast püüame lülitada aastaplaani nädalavahetusekursused "Juhtimine praktikas" I ja II. Need

Auastmetärnid on jäetud ukse taha. Juhtimiskursuse kuulajad lõdvestumas kui üks mees uute kursuste ootuses.

on mõeldud eelkõige vabatahtlikele juhtidele ja kujutavad endast nädalaste kursuste lühivariante.

Kasutame aktiiv- ja kogemusõppe põhimõtteid ja meetodeid. Olulised valdkonnad ja teemad kogetakse, käsitletakse ja immutatakse kombinatsioonis sidrunite, mürgiämbri, klaasi, savi, plastiliini, roostes naelte ja jupi nõoriga. Kõik Kaitsealiidu Kooli kui moodsa koolituskeskuse võimalused on kursuslaste teenistuses. Kursustel kohtuvad kaitsevaelased, avalikud teenistujad, vabatahtlikud. Uksel eemaldatakse pagunid ja osaletakse tsiviilriietes. Koos veedetakse pikad, 12-tunnised tööpäevad, mis toovad välja inimloomuse nüansse.

Nendele, keda asi huvitab, kelle isikuomadused on sobivad ja andragoogiline lähenemine võõrutusnähtusi ei tekita, saabub II etapp – koolitajaks õppimine. Mõisted, nagu sotsiaalne kohanemine, tervik on tähtsam kui osa, suhtlemisõksused, õiglus ja võrdsus põhiväärtusena, peaksid olema koolitajakandidaadile arusaadavad ja peljata ei

tohi ta ka enese arendamise rasket vaeva ja tüli.

KOOLITAJA ROLL

Koolitaja roll on olla õppimist soodustava dünaamilise õhkkonna looja ja protsessi juhtija. Taotleme ühtsustunde kasvu ja järgime põhimõtteid, et iga inimest väärtustatakse ja igaühel on võimalik arendada oma potentsiaali.

Liigume tulevikku, mis eeldab uusi oskusi (väärtustada, innustada, jätta muljet, imestada, austada, kontakteeruda), eeldab õppimise imet, vanadest sisseharjunud võtetest loobumist ja kohanemisvõimet. Inimkeskne juhtimine ja pehmete mõjutusvahenditega toimimine on hoopis uued relvad, mis tuleb kõigepealt omaks võtta ja mille menetlemist saab tasapisi harjutama hakata.

Kui maname silme ette pildi kaitsevaelastest ja kaitsealiitlastest, kes teenivad missioonidel, siis nende töö igapäevane rutiinne sisu – suhtlemine kohalikega info kogumise eesmärgil ja motivatsiooni hoidmine pikaajalise kodust eemaloleku vältel – vajavad just nimelt eelnimetatud omaduste ja oskuste arendamist. **KK!**

Kaitseliidu kursus

“Sõjapidamine talvetingimustes”

Juba mitu aastat on Kaitseliit saatnud vabatahtlikke Norra Kuningriiki kursusele “Talvesõdur”. Nüüd sai samalaadne õppimine teoks ka Eestis. Eelmisel aastal pandi koostöös Norra kolleegidega kokku Eesti oludele kohandatud õppekava ja tänavuse aasta alguses viidi nädalane kursus läbi.

Tekst: JÜRI PILM, nooremleitnant, Kaitseliidu Tartu maleva instruktor

Tõsine talv on meie laiuskraadil paratamatus ja talveoludega oleme kõik harjunud. Mis probleeme võib siis sõjapidamine talvetingimustes tekitada? Kuna osale kursustest oli see juba elu 30.–40. talv, võiski neil olla ettekujutus, et mitte mingisuguseid. Kuid kursuse käigus tuli välja, et talvel on igale inimesele varuks piisavalt üllatusi.

Talvine metsasolek on peaaegu sama mis kõrbes olemine. Ega siis nalja pärast valmistu USA ohvitserid Iraaki minekuks Põhja-Norras. Vedelikukaotus, organismi poolt tarbitava energia hulk ja psühholoogilised probleemid iseloomustavad mõlemal puhul seda äärmiselt rasket keskkonda, milles sõdur peab mitte ainult oma heaoluga toime tulema, vaid säilitama ka võitlusvõime. Kõigi tasemetel juhtidel lasub talvise sõjas tohutu vastutus sõdurite tervise ja ülesannetega toimetulemise eest.

Jaanuarikuistel kursustel osales üheksa vabatahtlikku kaitseliitlast, kõik pikaajalise juhtimiskogemusega mehed. Teadagi õpib kõige paremini ise tehes. Nii pididki kursustel olema üksikvõitleja rollis ja ületama kõiki raskusi, mida sõdur talvel kogeb.

TALVISED ISEÄRASUSED

Kursuse raskuspunktiks olid talvised eripärad. Toimingud ju jäävad

Varustuskelgu vedamine on omaette kunst, mis nõuab hoolt ja harjutamist, enne kui rutiin välja kujuneb.

samaks, olgu see talv või suvi, kuid talv seab nendele oma nõudmised ja piirangud. Norra kolleeg ütles selle kohta piltlikult, et iga tegevus võtab talvel vähemalt tunni, ja tal on põhimõtteliselt õigus – iga teema puhul kerkib piisavalt karisid. Mõnigi kursustlane oli üllatunud,

Mõnigi kursustlane oli üllatunud, et vee keema ajamiseks katelokis kulub pool tundi, suusarännaku esimene puhkepaus tuleb teha hiljemalt 20 minutit pärast liikuma asumist, alajahtunud inimesel ei pruugi hingamist ega pulssi ära tunda, veekogus võib jää paksus kõikuda üsna väikesel alal viiest 40 sentimeetriti.

rast liikuma asumist, alajahtunud inimesel ei pruugi hingamist ega pulssi ära tunda, veekogus võib jää paksus kõikuda üsna väikesel alal viiest 40 sentimeetriti.

Arvestades, et kursustel on allüksuste ülemad, seadsime prioriteediks juhtimise. Külma ja lume hirm, soov õues olemist võimalikult mugavalt välja kannatada ja palju

muudki paneb ülema proovile. Ta peab meeles pidama, et ühtegi toimingut ega tegevust ei tohi külma tõttu ära jätta, kuid vajadusel tuleb leida alternatiiv. Ta peab kogu aeg ilmutama hoolivust, olema kindel oma otsustes ja näitama isiklikku eeskujut. Nõuda tohib ta vaid seda, mida ise suudab teha.

Õppuse kõige põnevamateks osadeks olid liikumine mootorkelgu järel, veekogu ületamine, vette-

KURSUSTEL KÄINUD:

- oskavad riietuda talvetingimustes vastavalt ilmastikule;
- suudavad jääda talvetingimustes tegutsedes terveks;
- oskavad rakendada talvise rännaku erisustega seotud teadmisi;
- oskavad rakendada talvise majutuse erisustega seotud teadmisi;
- oskavad rakendada talviste taktikaliste protseduuride erisustega seotud teadmisi.

kukkunu päästmine, püstkoja ehitamine, saun sissitelgis ja kolmekümnekilomeetrine suusarännak täisvarustuses. Rõõm oli vaadata, kuidas rutiinseid toiminguid teostati aina kindlamalt, puhkepeatusi tehti õigel ajal, riidetuti julgemalt (st rännaku ajal pandi riideid selga või võeti vähemaks vastavalt oludele), abistati kaasvõitlejaid ja arvestati nendega.

TASUB TEADA LIIKUMISEL

Toon välja mõningad näpunäited nii üksikvõitlejatele kui ka allüksuste ülematele. Rõivaste valikul tuleb lähtuda neljast põhimõttest: riie- tus olgu kihiline, kusjuures üks kiht peaks olema soojusthoidev (soe aluspesu, võrkpesu, villased sokid), teine tuulekindel (selleks sobib hästi maskeerimisülikond) ja kolmas veekindel (võimalusel *GoreTex*, kuid sellest on kasu ainult kuni 20 külmakraadi puhul). Kui kasutate talvekummikuid, ei tee paha teine komplekt sisevilte (saate niiskeid telgis kuivatada, kuivad on aga jalas). Kui teil talvekummikuid ei ole, tuleb muretseda saapakatted (inglise k *overboots*), mis ei lase saabas- tel märjaks minna ja hoiavad sooja,

sest saapad ei puutu lumega kokku ja tänu sellele jalad ei külmeta.

Hoidke käepärast erinevad peakatted (talvevormi müts, kiivrialune müts) – saate neid vajadusel vahetada ja reguleerida soojusenergia kadu organismist. Püksirihmaleelis- tage trakse, et õhk saaks liikuda kogu keha ulatuses. Samuti kasutage neid riideesemeid, mis hõlbustavad keha ventileerimist (näiteks lukuga pesu). Muretsege endale sall või torumüts, et saaksite pakasega kaela kinni katta.

Rännakul tehke esimene paus hiljemalt 20 minutit pärast liikuma asumist. Selle ajaga läheb keha soojaks ja mõned rõivaesemed muutuvad üleliigseteks. Seejärel tehke küm- neminutilisi peatusi iga 50 minuti tagant. Sellega tagate sõdurite in- formeerituse ja hoiate ära tarbetud küsimused: “Kaua veel?” Peatuse ajal suuski jalast ei võeta; kui selja- kott seljast võetakse, istub suusata- ja sellele.

Kui teil on kaasas kelk, tehakse kel- guvedaja vahetus kohe, kui jagu seisma jääb – see on aeganõudev te- gevus ja peamine pidur jao liikuma asumisel. Peatuse ajal katavad sõ- durid ülakeha millegi tuulekindla, näiteks telkmant- li või talvevormi kuuega. Tuleb jäl- gida, et sõdurid jooksid palju vett. Talvel tuleb veepu- delit kanda rihma- ga kaelas, et vesi ei jäätuks ja oleks joomissoe.

Kursuse käigus selgus, et meestel lähevad tihtipeale meelest ära kõige lihtsamad asjad, seepärast jätke meelde: pidamismääret (*wax*) pannakse suusa keskele, ülejäänud pind määratakse libi- semismäärde ehk parafiiniga.

Pikematel peatustel kohendatak- se varustust ja määratakse suuski. Kursuse käigus selgus, et meestel lähevad tihtipeale meelest ära kõi- ge lihtsamad asjad, seepärast jät- ke meelde: pidamismääret (*wax*) pannakse suusa keskele, ülejäänud pind määratakse libisemismäärde ehk parafiiniga. Mida raskem on va- rustus, seda vähem “pidamist” pan- nakse. Igal sõduril peavad olema taskus varusuusarihmad juhuks, kui mõni sidemetest rebeneb.

Rühma- või jaoülem vaatab kaarti ja paneb paika marsruudi puhkepea- tuste ajal. Kui on vajadus kaarti vaa- data muul ajal, tehke seda käigult või kuulutage välja puhkepeatust, et võitlejad ei peaks, selg küürus nagu kaamelil, teid ootama – see väsitab neid liikumisest tunduvalt enam.

Talvise rännaku ajal tuleb veekogu ületamine hästi hoolikalt ette val- mistada. Esiteks peab ülem juba enne veekogu ületamist valima kaardi järgi selleks sobiliku koha. Vältida tuleb jõekäänakuid, silda- de lähedust, kitsaid kohti. Veekogu ületamist alustatakse jää paksuse kontrollimisest. Selleks liigub üks võitleja, keda kõiega julgestatakse, lahtiste klambritega suuskadel jääle ja kontrollib iga viie meetri tagant noa või puuriga jää paksust. Siin tuleb lähtuda järgmistest miini- mumnõuetest: jää peab varustuse- ga üksikvõitleja liikumiseks olema viie, kelgu vedamise korral kümne sentimeetri paksune. Vahed võitle- jate vahel peavad olema vähemalt kümme meetrit, suusaklambrid tu- leb jätta lahti ja seljakotti kantakse ühel õlal.

Rootslastel on olnud palju aega sõdurite välitoitlustus- seadmeid välja töötada. Meile jääb rõõm osata neid sihipä- raselt kasutada [vasakul]. Välipliit, mida köetakse lam- biõliga, mille pudelil on silt “Spirit 35” [all vasakul]. Rootsimaal harjumuspärane lumerohkus on kasvatanud nende pioneerilabidale lumel- abidasuutlikkuse [all paremal].

Jäätunud veekogu ületamine nõuab põhjalikku ettevalmistust ja julgestatud jääluuret.

Talvesõdurile kuluvad põhjamaa metsarahvaste püstkoja ehitamise tarkused marjaks ära.

Kui keegi peaks läbi jää vajuma, viskab ta seljakoti maha ja veeretab ennast tuleku suunas tagasi. Liikumisel kasutatakse julgestusköit. Vette sattunu peab ennast jääle tõmbamiseks kasutama teravaid esemeid, nagu naasklid, nuga või suusakepid. Ülejäänud abistavad teda, viskudes maha suuskadele ja sikutades abivajaja kõie abil jääaugust välja. Seejärel tuleb anda esmaabi – vahetada vettekukkunu riided, katta ta soojalt ja anda kuuma jooki.

TASUB TEADA LAAGRIPAIGAS

Laagris oleku ajal pöörake lisaks tavalistele rutiinidele tähelepanu telgi soojustamisele: pange põhja alla paks kiht kuuseoksi ja katke telgi ääred lumega. Söögitegemiseks kasutage meil olemasolevaid jao välipliite (kõnekeeles kantiine), millel saab süüa teha korraga tervele jaole. Tuleohutusnõuded ei luba valmistada sööki telgis ja seetõttu on üldjuhul nii, et terve jagu külmetab väljas ja ootab, millal vesi keema läheb ja toit valmis saab. Selline tegevus ei ole otstarbekas. Parem on, kui jagu puhkab soojas telgis ja toitu valmistab üks võitleja. Oluline on meeles pidada, et välipliit töötab lambiõliga (kuigi kütusepudeli peal on kirjutatud "Spirit 35" – ongi see lambiõli). Kui kasutate laagris suuskade tõrvamiseks Rootsi leeklampe, siis nendes tuleb kasutada tõepoolest piiritust.

Allüksuste ülematele panen südamele, et nad laseksid sõduritel puhata soojas nii palju, kui võimalik. Ärge ajage neid ilma suurema vajaduseta telgist välja (nõupidamiseks või käsu andmiseks). Jälgige, et sõduritel oleksid kuivad riided seljas, ja looge kõik võimalused riide

kuivatamiseks. Samuti peab olema võimalus hügieeniprotseduuride tegemiseks (üks parimaid võimalusi ülalmainitud tegevuste tarvis on langevarjust püstkoja, vähemasti siis, kui see langevari kusagilt võtta on).

Ahjuvalve mitte ainult ei valva tuld ahjus, vaid jälgib, et varustus ei läheks kärssama, sulatab lumest pesemisevett, keedab joogivett ja täidab termoseid, mis on loodetavasti igal mehel olemas. Relvad ja üksikvõitleja varustus (rakmed, kiivrid, seljakotid, suusad) jäetakse väljapoole telki. Kui on karta, et keegi need pihta paneb, on teie laagrivalve halvasti organiseeritud. Ja mis kasu teil olekski seljakottidest telgis, kui kõirilõikajad on juba telgis sees.

Kuigi see võib tunduda ahistamisena, peab jao-ülem isiklikult kontrollima igal õhtul iga mehe jalgu.

Telki sisenedes tuleb rõivastelt riideharjaga lumi maha pühkida. Magamise ajal saab magamiskotis keha

peal kuivatada väiksemad riideesemed, nagu sokid, mütsid ja kindad.

HÜGIEENIST TALVEL

Erilist tähelepanu peab pöörama jalgade hügieenile. Kuigi see võib tunduda ahistamisena, peab jaoülem isiklikult kontrollima igal õhtul iga mehe jalgu. Habet aetakse õhtul, et öö jooksul tekiks nahale loomulik kaitsekiht. Ja veel kord – hoidke joogivett ja kasutage pesemiseks lõkkel soojendatud sulavett.

Et jagu saaks suuskadel võimalikult kaua ja kaugele liuelda, peab ülem jälgima sõidu ja puhkepeatuste rütmi, suuskade määrimist, meeste vedelikutarvitust ja veel tuhandet pisiasja.

Latriin ehk välikemmerg peab asuma vähemalt 50 meetri kaugusel telkidest ja olema tuule eest kaitsitud (näiteks telkmantlitega). Ilmselt kõik on kuulnud, kuidas mehi just loomulike vajaduste rahuldamisest rajalt maha võetakse, seepärast käiakse latriinis kahekaupa: üks võitleja julgestab teist.

Talvel võib teha telgis sauna, kuid selles käimisel oldagu äärmiselt ettevaatlikud. Oluline on kanda jallatseid, sest maapinna lähedal on miinuskraadid, kuigi üleval pool on õhk lausa palav.

KOKKUVÕTTEKS

Kursuse ettevalmistamise käigus koostati korralikud õppematerjalid, plaankonspektid ja esitlused. Loodan siiralt, et selline hädavajalik kursus leiab jätkuvalt huvitundjaid nii osavõtu kui ka läbiviimise seisukohast ja sellelaadsed kursused saavad meil olema üksikvõitleja väljaõppe üheks osaks.

Oleme põhjamaa rahvas ja talv ei ole jätnud meid ühelgi aastal külastamata. Olgem siis tema tulekuks valmis. **KK!**

Kaks ööpäeva suusatajate kõrval ja kannul

Aastavahetuse paiku palus nooremleitnant Tanel Järvet mu EROK võistkonna tugiisikuks 2006. aasta Utti-Pajulahti-Utti 48-tunnisele suusaretkele, soome keeles *kaukopartiohihtole*.

Tekst: ANNE MUST, lipnik

Fotod: MARGUS HERGAUK, leitnant

Üheksandat korda korraldatava kahe ööpäeva pikkuse suusaretke anti Eesti Vabariigi aastapäeva hommikul. Mu nõusolek tugimeheks hakata pole ajendatud soovist mitu ööpäeva autoroolis istuda, pigem tahan näha, kas need hullud sellisel suusaretkel tõepoolest vastu peavad.

22. VEEBRUAR

Mul pole tugimeheks olemise kogemusi, sestap suhtun varustuse komplekteerimisse loominguliselt. Uitan pärastlõunal mõtliku näoga mööda majapidamist ja haaran kaasa esemeid, mille kohta mu sabatunne väidab, et neid võib tugiisiku töös vaja minna. Seljakotti rändavad peale pealambi, priimuse, kateloki, termose ja Leathermani muu hulgas näiteks ka kulp, meepurk ja nõudepesuvahend. Kallan ka oma esmaabikapi sisu padrunitsingi sisse. Autokatusele saab kinnitatud suusaboks. Asun teele Tallinna poole.

Pealinna jõudnud, meenub, et arvuti autoadapter jäi maha. Kurdan nooremleitnant Järvetile, et nüüd ei saa-gi GPSi kasutada. Too noomib tõsise sõjamehena, et ohvitserile piisab kaardist. Aga ma arvan, et lipnik ei ole veel päris ohvitser, ja laenan leitnant Margus Hergaukilt ikkagi adapteri.

23. VEEBRUAR

Pärastlõunaks oleme napilt jõudnud pühade-eelsele puupüsti täis laevale, kus ei õnnestu kusagile vaikesemasse nurka magama heita ja enne ränka võistlust jõudu koguda. Helsingis võtab maaletulek aega, sest kaiäärne on miskipärast jäätunud ja laev ei saa kuidagi rampi alla lastud. Pooletunnise "vingugaasisauna" järel autotekil pääseme lõpuks maale ja paneme Microsoft Autoroute 2006 juhendamisel Utti poole ajama.

Meie üheksaliikmeline seltskond leiab majutuskoha Utti Jäägrirügemendi kasarmu 15 m² suuruses garderoobis. Poisid mäletavad, et eelmisel aastal käis paremate ööbimispaikade pärast tõsine rebimine, sestap soovitas meie teine ekipaaž, kes laevalt alles pool tundi pärast meid maale pääses, kähku parim saadaolev ruum hõivata ja konkurentide peletamiseks ohtralt põrandale sülitada.

Kasarm oli meie kohale jõudes aga tühi ja pime – olime esimesed. Sülg sai kokku hoitud ja võtsime oma valdusse duširuumi ja WCga "sviidi".

Hommikul rajale minejad tunnevad end nagu kalad vees ja teevad enne magamaminekut viimaseid võistlusettevalmistusi. Mõlemad tugimehed on esimest korda ametis ja sebivad pisut närvilisena meeskonnal jalus, esitades silmanähtavalt primitiivseid küsimusi oma ülesannete kohta ja püüdes kaardilt vahepunkte meelde jätta.

EROK meeskond (leitnant Kaido Ruul, Signe Kaplan, nooremleitnant Tanel Järvet, leitnant Indrek Reismann, nooremleitnant Tiit Riisalo, reamees Janno Rummelgas ja reamees Alar Nigul) lahkumas Utti kaugsuusaretke esimesest vahepunktist.

24. VEEBRUAR

Hommik algab kell 6 *à la carte* pudrulauaga: võimalik on valida piima ja veega valmistatud kaerahelbepudru vahel. Kiirelt saavad otsa igatahes mõlemad. Pärast hommikusööki teeme isamaa sünnipäeva auks maja ees väikese rivistuse. Vardasse saab tõmmatud korralik suur sinimustvalge ja laulame ka hümni, nii hästi, kui keegi mõistab. Seejärel suunduvad võistlejad starti ja tugimees Hergauk esimesse vahepunkti 9 km kaugusele.

Päev algab 24. veebruaril kell 6 *à la carte* pudrulauaga: võimalik on valida piima ja veega valmistatud kaerahelbepudru vahel.

21. sajandi tugimehena. Leitnant Kaido Ruuli ütles eelmisel päeval targalt: “Robotit ei saa usaldada.” See meenub, kui monotoonne robotihääl juhatab mu metsateele, mida sel talvel veel sõidetud pole. Lumi on nii paks, et mu võimas Briti päritolu sõiduk ukerdab vahepeal päris haledalt kraavi suunas. Õnneks on sellist teed vaid mõni kilomeeter. Kõigele vaatamata on robot aga täpne – olen jõudnud õigesse kohta. Suusatajate saabumiseni on veel poolteist tundi, seega jõuan väliköögi püsti seada ning neile natuke võileibu ja sooja spordijooki valmistada.

26. veebruari kesköö: 300 km on seljataga, 25 veel ees. Kaido Ruul ja Alar Nigul asuvad Tiit Riisalo õpetuste saatel teele finiši suunas.

Uttist Pajulahtisse on kõige otsemat teed pidi 75 km, kuid sisse on sõidetud ka 100 km pikkune rada. Vastavalt püstitatud eesmärkidele liigub meie seltskond kolmes grupis. Leitnant Kaido Ruul ja reamees Alar Nigul tahavad läbi sõita 350 km, seega tuleb neil teha kaks pikendatud tiiru Pajulahtisse ja tagasi. Nooremleitnant Tanel Järvet ja leitnant Indrek Reismann teevad kaks harilikku pikkusega tiiru, see on siis $4 \times 75 = 300$ km.

Tsiviilisikuna kaasa lööv sotsiaalmiinisteeriumi peaspetsialist Signe Kaplan, nooremleitnant Tiit Riisalo ja reamees Janno Remmelgas lepivad ühe tiiruga, mis teeb kokku $2 \times 75 = 150$ km.

Praegu liiguvad Järvet, Riisalo, Reismann ja Kaplan veel koos. Nad lahkuvad poole kolme paiku päeval Jokue tankla vahepunktist ja asuvad tänasele pikimale lõigule, mägiselle ja võsasele teekonnale Pajulahti poole. Remmelgas jääb kehvemate suuskade tõttu teistest umbes poole tunni jagu maha. Eraldi paarina liiguvad mööda pikemat rada Ruul ja Nigul.

Passin tanklas, oodates Remmelga, Ruuli ja Niguli saabumist. Tühjendan ajaviiteks pagasiruumi meeskonna asjadest Hergauki autosse, sest tema järgmine ülesanne on valmistuda seltskonna vastuvõtmiseks pöördepunktis Pajulahtis, vooderdada neile sinna pehme pesa ja panna hakkama soe supp. Kaplan, Riisalo ja Remmelgas jäävad ööseks Pajulahtisse. Järvet, Reismann, Ruul ja Nigul alustavad pärast väikest puhkust tagasiteed Utti poole, kuhu nad peaksid eeldatavasti jõudma kella 1–2 paiku öösel.

Praeguseks on sõidetud 7 tundi, temperatuur püsib nulli kandis ja ilm on pilvine.

Poole üheksa paiku õhtul olen Pajulahtist tagasi Jokue tanklasse jõudnud. 75 km läbimine võttis juhtgrupil koos vahepealsete puhkustega

KAUGSUUSARETKE VARUSTUSEST

SOOVITAB LEITNANT KAIDO RUUL

- Soovitan kitsamat sorti Madshusi matkasuuski (mudelid Lillehammer ja Normarka) – need libisevad paremini.
- Tähtis on kasutada kiirmäärdeid, eriti pidamismäärdeid, sest pidamist kaua ei suusata (käed väsivad ja pidev suusa tagasiandmine ruineerib psüühikat).
- Kummikutena soovitan Soome Nokia talvekummikuid, mille sisse käivad poolkõrged vildid ja sokid.
- Kepid peavad olema krõpsudega randme ümber kinnitatavad ja teravaotsalised, sest jäisel teel suusatades ei saa muidu korralikult hoogu lükata.
- Rõivastus: veekindlad voodrita (vooder higistatakse märjaks ja siis on rõivad hoopis külmad) matkapüksid (materjal meenutab *GoreTexi*), all soojad Brynje aluspüksid (mulle isiklikult ei meeldi – palav hakkab, seepärast panen soojad püksid jalga alles siis, kui temperatuur on alla -15 °C), laiguline voodrita *GoreTex*-jope (kui temperatuur on -8 kuni -10 °C, siis jope alla vaid Brynje soe särk, külmema ilmaga selle peale Helly Hansen'i soe särk), kaela sall, pähe ISC suusamüts ja vajadusel ka Helly Hansen'i peamask.

aega täpselt 10 tundi. 100 km läbimiseks läks Ruulil ja Nigulil pool tundi rohkem. Viimased kavatsevad ikka veel läbida kokku 350 km.

Pajulahtis ei mallanud poisid puhta enam kui pool tundi. Igaüks sõi ühe Saksa päritolu energiapommi (mingi lahustuv toidupulber, mis oli neil ainsa toidumoonana kaasas ka Erna retkel, pannes kohtunikud arvama, et võistkond nr 10 toitub teel olles õhust ja armastusest) ja läinud nad jälle olidki.

Tagasiteel tanklasse meenub, et on reede õhtu ja mõistlikumad eakaaslased sätivad ilmselt praegu selga uut toppi ja kohendavad meiki, et minna ööklubisse nädalalõppu tähistama, mina aga orienteerun

ihuüks Lõuna-Soome kottpimedatel maanteedel, väsimus kontides ja tagaistmel lõhnamas neli paari läbihigistatud kummikuvilt. Maantee kõrval pimeduses vilksatab aegajalt pealampide sinakaid tulukeisi. Tean, et mõned neist kuuluvad Eesti vapratele suuskuritele. Hoian neile pöialt ja hakkan juba uskuma, et nad saavad võetud ülesandega hakkama.

25. VEEBRUAR

Poisid jõudsid hommikul kella viie paiku kasarmusse, ent väsimus oli nii suur, et magama jääda ei õnnestunudki. Kell 6.30 sai Järvetil madratsil vähkremisest kõrini ja kuulutati välja äratus. Järveti esialgse plaani (*Indrek, lonks jogurit ja lähme!*) laitsin emaliku kindlakäelisusega maha. Et keegi oli õhtul kasarmu köögi lukku pannud, tuli leida alternatiivseid võimalusi hommikusöögi valmistamiseks. Eirasin kõiki ohutusnõudeid ja seadsin priimuse üles duširuumis.

Mõne minuti pärast oli puljongikuubikuga maitsestatud kaerahelbepuder valmis, esimene ekipaaž (Järvet ja Reismann) sõi sõnakulelikult oma taldrikud tühjaks ning asus taas teele. Ruul ja Nigul starti-

Utti-Pajulahti-Utti retkel 325 km läbinud reamees Alar Nigul ja leitnant Kaido Ruul alustas 225. kilomeetrit.

sid veerand tundi hiljem. Poisid olid säilitanud neile omase rahulikkuse ning minu koolitamata silm neil peale punaste jänkusilmade ja registri võrra madalama hääletämbri olulisi väsimusmärke ei täheldanud. Ruul oli sãrasilmselt nõus minema veel ühele 100 km ringile, ent Nigulile polnud see mõte enam meeltnõõda. Ise jõudsin taas Ulkoilumaja vahepunkti, kuhu tunni pärast on oodata esimesi tšempioneid. Pajulahti poolt olid kell 8 startinud Kaplan, Riisalo ja Remmelgas, kes peaksid pikemat otsa sõitvate meestega kusagil rajal kohtuma.

Õhtul poole kaheksaks on Ulkoilumaja punktis asuva suusamaja peremees pisut

tõredaks muutnud: tulevad mingid eestlased suurte poriste autodega, soome keelt ei oska, puhvetile midagi sisse ei too, tallavad lumiste saabastega tuppa, nõuavad kuuma vett, ajavad laudlinale seljankapleke ja laua alla leivapuru. Peremees mõtleb tükk aega, kuidas oma rahulolematust väljendada, ja tuleb viimaks ütleva, et Soomes on luba-

tud seisva auto mootorit töös hoida ainult kolm minutit. Eks ma istunud ju eelmisel õhtul suusamehi oodates autos soojas...

Täheldan mõningaid mõtlemise erinevusi. Eestis istuvad pensionärid õhtuti kodus, hoiavad elektrit kokku ja kiruvad pimedas ajaviiteks valitsust, Soome eakad aga veedavad oma reedeõhtu bensiinjaama kohvikus telekast *curlingut* vaadates ja häälekalt kaasa elades. Veel üks tähelepanek – meil nimetatakse 60 km distantssi maratoniks, siin

Veel üks tähelepanek – meil nimetatakse 60 km distantssi maratoniks, siin räägivad mehed 75 km pikkusest sõidust kui sprindiks.

räägivad mehed 75 km pikkusest sõidust kui sprindiks. Eks ta ole.

Vaprad Eesti reservohvitserid on hetkel võtmas kes kaheksa viiekümne, kes kaheksa seitsmekümne viiendat kilomeetrit. 350 km grupist on tänu Niguli meeolekindlusele saanud 325 km grupp ja nad on muu hulgas 300 km meeskonnast ette jõudnud. Lihtne füüsika – Ruulil ja Nigulil on lihtsalt poole pikemad jalad. Kaplan, Riisalo ja Remmelgas olid jõudnud pärastlõunal tagasi

TUGIISIKU ESMAABIPAUN

Marliside, elastiksede, plaastrid, kipsialune vatt (hea saabastesse või kergestihõõrduvatele kohtadele polstriks panna), vesinik, Cutasept, ibuprofeen, gripitee, kurgupastillid, Lioton (vähendab jalgade turset), Fastum (leevendab liigese- ja lihasvalu), külmaerosool (talvisel ajal pole tarvis), pantenool, talk, söetabletid.

EROK võistkonna esmaabipauna komplekteeris ortopeediaresident lipnik Kristo Kask.

Uttisse ning puhkavad juba sõiduvõsimust.

26. VEEBRUAR

On uue päeva esimene tund. Seljataga on esimene ebaõnnestumine – Järveti murdus pooltel teel Pajulahtist Jokuesse suusakepp. Oleksin võinud varukepi teele vastu viia, aga ta ei raatsinud suures vapruses mulle helistada. Niimoodi ta siis “lonkas” tanklani välja ja sai alles seal uue kepi. Pärast poiste väljasaatmist kell 22.30 kihutan ise Ulkoilumaja punkti, kus peale Hergauki ootavad Kaplan, Riisalo ja Remmelgas, kes on tulnud rajal edasi rassivatele relvavendadele kaasa elama. Kohale jõuan üheaegselt Ruuli ja Niguliga, kes on just lõpetanud oma 300. kilomeetri. Viimaste moraal oli kohad vahetanud – hommikul veel sãrasilmselt startinud Ruul toetab rasket pead kätele, vana suusahunt Nigul on aga oma jõuvarusid õigesti jaotanud, sellest annab märku täies mahus säilinud huumorimeel. Punktist lahkumise ajaks suudab tass kohvi õnneks ka Ruuli taas elustada ja lahingupaar läheb taas rajale. Leitnant Hergauk jääb punkti Järveti ja Reismanni saabumist ootama, ülejäänud suunduvad kasarmusse puhkama.

Mida aga öösel ei tule, on uni. Mure, ootusärevus ja energiajoogi üledoos panevad magamiskotis vähkrema. Kell kaks jõuab tagasi Hergauk, kes on Järveti ja Reismanni Ulkoilumaja punktist Utti poole teele saatnud. Kell neli naasevad 325 km lõpetanud Nigul ja Ruul. Ilmselt pole ma ainus, kes und ei saanud. Näen, kuidas Nigul vaatamata väsimuse-

FAKTE UTTI RETKE KOHTA

- Utti Jäagrirügement korraldab Utti retke alates 1998. aastast.
- Suusarännakuga peetakse meeles Soome kaugluurepatrullide tegevust Talvesõjas.
- 2005. aasta seisuga oli 300 km läbitud kokku 19 korral. Distantssi läbinud mehi on veel vähem, sest osa neist on seda vahemaad suusatanud mitmel korral. 2005. aastal läbis üks soomlane 48 tunniga 350 km.
- 2006. aastal startis erineva pikkusega (30–350 km) radadele 380 võistlejat.
- Enamik osalejaid olid Soome reservistid, ent osa võtsid ka Utti Jäagrirügemendi ajateenijad.
- Sõita tuleb sõjaväesaabastes või -kummikutes.
- EROK meeskond võtab sellest peamiselt Soome-sisesest retkest ainsate eestlastena osa juba kolmandat aastat. 2004. aastal läbisid EROK parimad esindajad 48 tunniga 200 km, 2005. aastal sama ajaga 300 km ja 2006. aastal 325 km. 2006. aastal kuulusid meeskonda leitnant Kaido Ruul, leitnant Indrek Reismann, nooremleitnant Tiit Riisalo, nooremleitnant Tanel Järvet, reamees Alar Nigul, reamees Janno Remmelgas ja Signe Kaplan. Tugiisikute kohuseid täitsid leitnant Margus Hergauk ja lipnik Anne Must.
- *Kaukopartiohihto* on võistlus, kus hinnatakse fikseeritud ajaga teatud vahemaa läbimist: 48 tunni jooksul 300 km läbinud saavad tammelehtede ja Utti Jäagrirügemendi embleemiga kuldmedali, 48 tunni jooksul 200 km läbinud tammelehtedeta kuldmedali, 48 tunni jooksul 150 km läbinud hõbemedali, 24 tunni jooksul 75 km läbinud pronksmedali ja 12 tunni jooksul 30 km läbinud tunnistuse.

MIDA EROK TIIM VÕISTLUSE AJAL SÖÖB

Hommikusöök: täisterakaerahelbepuder, jogurt, banaan.
 Rajale kaasa: müslibatoonid, soe spordijook (Carbococ, Isostar vms).
 Lõunaoode (iga paarikümne kilomeetri takka): juustu-, singi- või pasteedivõileivad, meega tee, puljong.
 Lõuna: supp, pastaroor, mustikakissell (legendaarne roog, milleta ei möödu ükski EROK väliüritus), sai.
 Õhtuode (iga paarikümne kilomeetri takka): juustu-, singi- või pasteedivõileivad, meega tee, puljong.
 Õhtusöök: kogemus näitas, et kui tekib võimalus väikeseks puhkuseks päeva lõpus, ei raatsi võistlejad enam une arvelt söömise peale aega raisata. Kui aga järgida sporditeadlaste nõuandeid, peaks kiirema taastumise huvides enne puhkust siiski valgu- ja süsivesikurikka eine sööma.
 Toidulisandid: päevas 1000 mg C-vitamiini, 3000 mg magneesiumi. Võistluse-eelsel treeninguperioodil ja võistlusjärgsel taastumisperioodil peaks vastupidavusala harrastav sportlane lisaks igapäevatoitudele saama peale eelnimetatud lisandite veel E-vitamiini, tsinki, kaltsiumi, rauda, kaaliumi ja seleeni.

le toa teises servas aeg-ajalt istukile tõuseb ning murelikult Järveti ja Reismanni tühje asemeid takseerib. Kell 6.30 pole poisid ikka veel kohale jõudnud ja mure hakkas juba üsna teravalt närima. Kümme minutit hiljem paugub kasarmuuks ja oodatud vajuvad väsinult sisse.

Uksepaugatus on ka kõige sügavas unes olijatele äratussignaaliks ning algab kibekiire asjade pakkimine. Pool kaheksa alustame koduteed. Magamata ööd annavad tunda ning soojas autos ühtlase kiirusega Helsingi poole sõites hoiab mind ärkvel vaid hirm kaassõitjate turva-

lisuse pärast. Viimaks jõuame laevale. Mõte kodusest voodist tundub kättesaamatu igatsusena. Tegelikult lahutab mind sellest pärast randumist Tallinnas vaid 186 kilomeetrit.

EPILOOG

Episood laevalt. Üks isamaa rahandlajas hüljanud ehitusmees on oma uutes tossudes teel koju Valgamaale puhkust veetma. Silmanähtavalt jannuneb ta maakeelse suhtluse järele ja leiab laevapõrandal tulutult uinuda püüdvast oimetus Järvetis sobiva vestluspartneri. Tema aimdus hingesuguluse kohta suureneb veelgi, kui ta Järveti kõrval Vichy vee pudelit märkab. “Kurat, sul ka raske öö old. Tiad, mul on ka nii, et see vissi-vesi on ainuke, mis pohmakaga sisse läheb.”

Koju jõudes leian telefonist lipnik Jaanus Piirsalu sõnumi küsimusega: “Kes võitis?” Kes võitis, kes võitis... Meie omad loomulikult. Eks tehke järele. **KK!**

Tähelepanekuid *kaukopartiohihto* võistlusrajalt

Tekst: KAIDO RUUL, leitnant

Teise kontrollpunkti eel läks meie 100 km rada 75 km rajast lahku. Olime pikemal rajal ilmselt esimesed suusatajad, sest suusajälgi kattis 5 cm paksune värske lumi. Järgmised 16 km pidimegi läbi värske lumekatte rada lükkama. Kontrollpunkt asus metsamajas, kuid see oli lukus. Et seal vett juurde ei saanud, lõppes mul jook ca 7 km enne kolmandat kontrollpunkti. Sain hea õppetunni, et lisaks 0,75 l veepudelile tuleb võtta kaasa ka 0,5 l pudel. [...]

4 km tuli sõita mööda järve. Sealt ära keerates sattusime keelusildile – mingi agar mammi oli keset suusarada ajanud püsti sildi “Suusatamine keelatud. Golfiväljak!”. Arutasime seal Alar Niguliga mõne minuti, et ega suusatamine saa golfiväljakule midagi teha, kui seda katab poole meetri paksune lumi, ning sõitsime sildist lihtsalt mööda. Ei kulunud palju aega, kui

teeületuskohas ootav tädi meiega õiendama kukkus, et mis me tema golfiväljakul teeme. Alar vabandas inglise keeles. Õnneks tädi inglise keelt eriti ei osanud ja jättis meid rahule.

Järgmisel lõigul kaotasime õige suusaraja. Ilmselt olime küll õigel rajal, ent selle all oli küntud põld, mille mullavaalud ulatusid läbi lume. Rada läks nõnda kehvaks, et püüdsime edasi liikuda mööda teed. Ka tee ei olnud suusatamiseks sobiv ja paar kilomeetrit lausa kõndisime, suusad käe otsas, kuni Alar silmas tee ääres üht rada, mis polnud küll õige, ent läks õiges suunas. See etapp oli meile *kaukopartiohihto* raskeim. [...]

Uttisse tagasi jõudsimel 25. veebruaril kell 5.20. Sain vaevalt pikali heita, kui juba üles aeti – kell oli märkamatuult seitse saanud. Mäletasin eelmisest aastast veel hästi, kui raske oli järgmisel päeval uuesti liikuma saada, kuid tänavu

ei tundunudki järgmisel päeval liikuma saamine raskena. [...]

Otsustasime teisel päeval loobuda 100 km etapist ja minna mööda 75 km rada. Pöördepunkti jõudsimel kella 17.30 paiku. Kavatsesime tundi paar magada, kuid und ei tulnud, ning asusime kell 18.15 viimasele 75 km pikkusele etapile. [...]

Ühes kohas kulges rada mööda raudtee äärt. Kuulsin seal äkki rongi häält ja nägin ees puude vahel kolme väikest lambikest. Mõtlesin, et rong on veel üsna kaugel, ja libistasin end laugest mäest paraja hooga alla. Rongi häält läks aina valjemaks, kuid puude vahelt paistvad rongituled tundusid ikka kuidagi väikesed. Ühel hetkel taipasin, et need väiksed tuled on kõigest 3–4 m kaugusel. Tegin järsu põike kõrvale ja suutsin vaevu mööduda vastutulevatest suusatajatest, kes mööda lauget nõlva üles ronisid. See vahejuhtum peletas mõneks ajaks une. **KK!**

Märgade varvaste õppetund

Mida kõrgem on Pärnu lahes vesi, seda lühem on kriisikomisjonis jutt.

[Pärnumaa uuem rahvatarkus]

Tekst: ERIK REINHOLD, kapten, Kaitseliidu Pärnumaa maleva pealik

Lugenud nooremleitnant Jüri Pilmu kirjutist Kaitseliidu Tartu maleva tegemistest-toimetamistest Pärnus jaanuaritormi järel ajal, tekkis tahtmine mõnda asjaolu ka pärnakate vaatevinklist valgustada. Juhtisin Kaitseliidu Pärnumaa maleva pealiku ja kriisikomisjoni liikmena kõigi kaitseväge ja Kaitseliidu allüksuste tegevust kriisipiirkonnas ja mul on tänu sellele ehk mõnevõrra üldisem vaade asjade käigule ja tagamaadele.

Esitan siin oma isiklike seisukohti ega arva, et need sisaldavad viimase instantsi tõde. Vaevalt et keegi suudab anda niivõrd emotsionaalsest sündmusest üldse täiesti objektiivse pildi.

KRIIS ONGI KRIIS

Peame alustama elementaarsete tõsiasjade selgitamisest. Inimene kipub olema just nii laisk, kui olukord talle seda võimaldab. Sellel inimlikult mõistetaval põhjusel ei olnud tollel jaanuariööl Pärnu linnas ega maakonnas tehtud mitte mingeid märkimisväärseid ettevalmistusi niisuguses mastaabis ohu tõrjumiseks. Pean ausalt tunnistama, et olen olnud Kaitseliidu Pärnumaa maleva pealik üle kolme aasta, kuid pole kunagi enne jaanuaritormi osalenud maakondliku kriisikomisjoni istungil. Sest neid pole lihtsalt peetud. Nagu hiljem selgus, oli samasuguses olukorras ka näiteks kohaliku päästeteenistuse direktor.

Niisiis oli Pärnumaal kriisiregulimine selleks hetkeks kujunenud mitteprioriteetseks tegevusvaldkonnaks ja sellega tegelemine jäänud ehk mõningate formaalsuste

täitmise piiresse. Ma ei taha siinkohal ette võtta selle asjaolu põhjuste analüüsi – leppigem teadmise, et asjalood olid sellel hetkel just niisugused.

Täpselt sama inimlik nagu mugavuses laisklemine, on ka see, et hädas olles muutuvad inimesed üliaktiivseks ja leiavad ka täiesti lootusetuna näivatest olukordadest väljapääsu.

Kui 9. jaanuaril öösel kella kahe paiku Pärnumaa maavanem ja kriisikomisjoni esimees Toomas Kivimägi otsustas, et nüüd on kriis tõepoolest käes, oli Pärnu häirekeskuse ruumidesse kogunenud kuus-seitse inimest – maavanem, linnapea, päästeteenistuse direktor, politsei ülemkomissar, Kaitseliidu maleva pealik ja veel mõned linna-majanduse võtmeisikud. Keegi ei rullinud lahti mingit kriisiregulermise plaani, keegi ei teadnud, kas ta on ikka kriisikomisjoni liige või mitte – sest selliseid pabereid polnud sel hetkel ilmselt olemas ja kellelgi polnud aega ega tahtmist sellele ka mõelda. Sel hetkel oli vaja vaid tegutseda.

Väidan, et kriisi algfaasis toimus juhtimine asjaosaliste ametkondade juhtide tasandil improviseerides, kuid samas kiirelt, otstarbekalt ja tõhusalt. Täpselt nii nagu see käima peabki. Kriis ongi sellepärast kriis, et mis tahes põhjusel tekkinud ebatavaline olukord sunnib meid otsima ebatavalisi lahendusi. Ettekujutus, et kvaliteetne staabitöö ja korrektselt riulitesse pandud viisakalt vormistatud tegevusplaanid muudavad kriisi lahendamise korrapäraseks, ettearvata-vaks ja juhitavaks “jalutuskäiguks

tagasi tavaellu”, on ja jääb teoreetiline illusiooniks. Tegelikult sunnib kriisireguleringid esmalt kõigi olemasolevate jõududega reageerima sellele vähestele informatsioonile, mis temani üldse jõuab.

Lihtne näide: kui politsei teatas, et politseiautodega ei ole rannapiirkonnas enam võimalik liikuda, rakendati reaktsioonina sellele Kaitseliidu MB Unimoqi maasturid – esmalt luureks, seejärel evakuatsiooniks. Kui selgus, et vesi tõuseb nii kõrgele, et ka kõrged maasturid ei pääse enam edasi, hakati mõtlema paatidele. Kriisi algfaasis, kui teave olukorrast oli

äärmiselt lünklik ja vastuoluline, polnud kellelgi aega ega võimalust pidada pikka plaani – siis tehti tõepoolest kiireid otsuseid, kusjuures jäädgi lootma sellele, et n-õ reageerijate ehk siis politsei, päästeteenistuse, Kaitseliidu ja ka teiste tegutsejate sisemised juhtimismehhanismid on nii võimekad, et kriisikomisjonis tehtud otsuste täitmise juhtimise saab usaldada juba allapoole.

VÄHEM KRIISI – ROHKEM JUTTU

9. jaanuari keskpäevaks oli linnas kujunenud olukord, kus evakueeritud, täpselt öeldes evakueerimise võimalusest teavitatud, oli suurem osa vee alla jäänud linnaosade elanikest. Otsest ohtu inimeludele enam ei olnud ja ka veetase hakkas tasapisi alanema. Tehniliselt võttes oli kriis kui selline möödas. Linnas avanev pilt oli samas muidugi kohutav – suur osa infrastruktuuridest olid jätkuvalt rivist väljas, elektrivarustus ja side lünklikud, osa tänava-test jätkuvalt vee all, murtud puid, maas vedelevaid katuseid ja muud segadust võis näha kõikjal. Ka kriisijuhtimises tõi see esialgu teatud pingelanguse.

Tagalapataljoni kaitsevälased seavad lahingukorda Rootsi kummipaate, mis sobisid ainsana liikumiseks seal, kuhu autod enam ei pääsenud. Tartlased ei saanud oma mootorpaate, mis nüüdseks on (ilma kärudeta!) Tapale viidud ja seal turvaliselt virna laotud, vette lasta, sest Pärnu tänavatel polnud nii sügavat vett. Kasutamata jäi ka Tapalt kohale toodud amfiibveok. Aga olgem õnnelikud, et kohal oli rohkem vahendeid kui tarvis läks, mitte vähem.

Oma rolli edasiste sündmuste mõnevõrra ebaloogilises arengus mängisid ilmaennustajad. Nimelt ennustasid mitmed ilmatargad, et olukord teravneb taas, või veelgi hullem, õige tormi kõrghetk saabub alles järgneval ööl. Kes teist tahaks olla selle inimese nahas, kes peab otsustama, kas uskuda seda hoiatust või mitte.

Nüüd ongi õige aeg rääkida väljastpoolt Pärnut saabunud abijõudude rakendamisest. Ütlen täie vastustundega, et objektiivselt oleks ilmselt Pärnus kohapeal olnud jõududest antud kriisi lahendamiseks piisanud. Puudust tunti tegelikult vaid kummipaatidest, elektrigeneraatoritest jms tehnilisest varustusest, kuid mitte teotahtelisest inimestest.

Aga püüdkem nüüd kujutada ette seda olukorda, milles otsuste tegijad tegelikult olid. Ühest küljest oli just seljataga hullumeelne öö – kõik ressursid, mis olid välja panna, olid rakendatud. Üle noatera oli õnnestunud vältida inimohvreid. Teisalt

tuleb vastakat ja ebamäärast infot selle kohta, et järgmisel öösel läheb asi veel hullemaks. Samas saabuvad ka lahked abipakkumised – sest hommikuks oli ärganud ka ülejäänud Eestimaa ja kõik tublid ja torredad inimesed olid appi tõttamas. Mida siis teha: öelda rahulikult, et olge head ja jääge koju, meil on siin tegelikult juba hullem möödas ja saame ise hakkama? Riskida sellega, et järgmisel ööl tuleb samasugune või hullem tormipuhang ja selleks ajaks on omad ressursid juba tõesti ammendunud? Niisiis balansseeriti ülereageerimise ja riskide alahindamise piiril ja selles olukorras võeti vastu ilmselt ainuõige otsus: lähtuda halvimast võimalikust arenguvõimalusest. Niisiis öeldigi kõigile abipakkumistele selgelt: jah, tulge, me vajame teid!

Kriisikomisjon oli selleks ajaks kolinud politseimaja saali ja komisjoni istungil osalevate inimeste hulk oli võrreldes öise kriitilise ajaga kasvanud mitmekordseks. Kohal oli tähtsaid tegelasi Tallinnast ja mujaltki – kõigil palju tarkust varuks.

Loomulikult ei jäänud see tarkus kõigi teistega jagamata. Oli mida arutada ja nüüd näis, et on ka aega, et arutada. Asuti kaardistama kahjusid ja püüti hakata tegema midagi staabitöö sarnast.

Huvitaval kombel andis varasema nn rahuaegse ettevalmistuse ja koolituse puudulikkus valusasti tunda just selles teises, “rahulikumas” faasis, kus selge ja autoritaarne juhtimine väheste vastutavate väheste vastutavate juhtide poolt asendus paljude asjasse rohkem või vähem puutuvate tarkpeade jututooga. Sõna said kõik – nii need,

kellel midagi öelda, kui ka need, kellel lihtsalt isu omaenda häält kuulda. Asjal ei puudu muidugi oma objektiivne külg: kui kriitilises faasis oli vaja tegelda suhteliselt väheste küsimustega – peamiselt vaid ühe, st inimeste säästmisega –, siis hiljem laienes lahendamist vajavate probleemide ring oluliselt. Sellest tulenes ilmselt ka tõsiasi, et otsuste tegemine võttis palju aega või kulus aega sellele, et jõuda järelduseni, et mõni konkreetne küsimus kriisikomisjoni pädevusse ei kuulu.

KANGELASTEOST ILMA JÄETUD KANGELASED

Niisiis tulebki heade tartlaste Pärnu-seiklusele lisada lause: kui tartlased Pärnu uputust likvideerima jõudsid, oli uputus juba lõppenud. Paraku oligi see nii – täpselt nagu ka mõnede kaitseväe allüksustega, kes jõudsid kohale ajaks, mil kriitiline abivajadus oli tegelikult möödas ja kriisijuhtimisega tegelevad inimesed mõtlesid hoopis teistele asjadele kui kohalesaabunud kangelastele väärika kangelaste sooritamise võimaluse korraldamine.

Siin sai tegelikult loota ainult saabunud jõudude iseorganiseerumise võimele. Ja see ju töötas – iga ohvitser teab, et lahingus olles võib ta alati sattuda olukorda, kus juhtimine ülalt katkeb ja siis tegutsetakse vastavalt olukorrale iseseisvalt. Seda ka tehti. Ma ei saa nõustuda nooremleitnant Jüri Pilmi väitega, nagu oleksid tartlased istunud Pärnus, käed rüpes. Mulle teadaolevalt osalesid tartlased mitmete ülesannete täitmisel, sh näiteks Tartu Ülikooli Pärnu kolledži raamatukogu evakueerimisel. Mis saakski olla õigem töö ülikoolilinnast saabunud abilistele? Suhteliselt iseseisvalt tegutsesid ka näiteks kapten Margus Neudorfi juhitud pioneerialüksuse Tapalt saabunud kaitseväelased ja teisedki.

Asjatundlik sõjaväelane ei istu tui-malt ülesannet oodates ja juhtkonnana juhmuse üle targutades, vaid leiab oma juhitud allüksusele otstarbekohase tegevuse igas olukorras.

Pole kahtlust, et 9. jaanuari pärastlõunal Pärnusse saabunud allüksuste kõrge motivatsioon ja suutlikkus ei leidnud täielikku rakendust. Samas olid sellel omad objektivesed põhjused, mis ei tulenenud sugugi kohaliku kriisijuhtimise pahast tahtest või rumalusest. Kriis ongi kriis ja seda ei tee võluvitsana olematuks isegi mitte kaitseväelase määramine kriisireguleerijate etteotsa.

Ka kaitseväelane võiks teada, et Eesti on demokraatlik kodanikuühiskond, kus kõigi tarvilike funktsioonide täitmine ja vastutus on jagatud erinevate institutsioonide vahel. Esmapilgul näib militaristidele küll meelitavana võtta “oskamatutelt tsivilistidelt” üle funktsioonid, millede

täitmine näib meile endile jõukohasem olevat. Veidi laiemalt vaadates on aga tegemist vastutustundetu mõtteviisiga kas või sellepärast, et ignoreeritakse küsimust, kes ja kuidas täidab kodanikukaitse funktsioone siis, kui kaitseväge peabki täitma oma peamist ülesannet, kaitsma riiki sõjaliselt.

Esmapilgul näib militaristidele küll meelitavana võtta “oskamatutelt tsivilistidelt” üle funktsioonid, millede täitmine näib meile endile jõukohasem olevat.

Jäägem ikkagi selle juurde, et tsiviilvõim peab täitma oma funktsioone ja meie, militaarstruktuurid, oleme kutsutud ja seatud neid selles abistama.

PÄRNU JÄI ALLES

Vaatamata kõigele, mis oleks võinud minna paremini või hullemini, kui tegelikult läks, elas Pärnu sajandi tormiks nimetatud kriisi üle. Äralenanud katused on uutega asendatud, murtud puud on leidnud tee puuritatadesse ja äraujunud puuriidid jõudnud tagasi koju. Nutikamad on kindlustusfirmast saanud tagasi kaotatud raha ja eriti nutikad rohkemgi.

Nii pärmakad kui appitõtanud inimesed mujalt näitasid üles suurepärase teotahet ja organiseerumise võimet,

täpselt nagu ka kohaletormanud “katasroofituristid” näitasid üles erakordset matslikkust ja hoolimatust. Kriisireguleerimisjuhid tegid nii tarku kui ka rumalaid otsuseid. Pärnakate hulgas leidis nii neid, kes olid päästetööde korraldusega väga rahul, väga rahulolematud või kellele oli see kõik täiesti ükstaspuha. Päästjate hulgas leidis neid, kes olid enda arvates kohutavalt üle koormatud, aga ka neid, kes väidavad, et istusid käed rüpes. Aset leidis üks veidi erakordne episood muidu tavapärasel Eesti elus.

Selliseid episoodide on olnud ja tuleb veel. Pärast tormi on Pärnumaa kriisikomisjon reaalset olemas, käib koos, peab plaani ja on ilmselt järgmisel korral, kui mõni kriis meie õuele jõuab, selleks paremini valmis.

Olgu komisjon kui tark tahes ja kapitais plaane uut kriisi ootamas, otsustavaks faktoriks kujuneb ikka üks – see on inimene. Mulle andis selle kriisi reguleerimise juhtimises osalemine ühe kogemuse: meil on jätkuvalt palju tublisid ja tarku inimesi, kes suudavad end raskel hetkel kokku võtta ja teha, mida vaja. See annab lootust, et saame üheskoos üle hullematestki asjadest kui ühe väikese mereäärse linna märjad varbad. **KK!**

Tartu kaitseleitlased ja kaitseväelased päästetöödel abiks olles peame harjuma sellega, et käsuandjaks ei pruugi olla sõjaväelane ja ka ülesande andmise vorm ei pruugi ühtida meile harjumuspärase standarditega. Oluline pole käsu andja isik ja käsu andmise viis, vaid see, et tarvilik töö saaks tehtud.

Kuidas tartlased Riias laskevõistlustel käisid

Tekst: ERNST TUNDEL

Riias peeti 9.–11. märtsini Zemesardze lahtised laskevõistlused. Neid korraldatakse juba kuuendat aastat, aga eestlased olid kohal esmakordselt. Eestit esindasid Tartu kaitseliitlased vennad Olev ja Sulev Lomp, Kalev Koppel, Joa Pruks ning allakirjutanu.

Teel Tartust Riiga jagasime omavahel võistlusalasid (otsustasin loobuda tankitõrjegranaadiheitja alakaliibrist, sest olen seda lasknud vaid korra 1998. aastal).

SEGADUS VÕISTLUSREGLITEGA

Riias olid lisaks lätlastele võistlemas külalised Rootsist, Poolast ja Eestist – kokku 120 võistlejat (32 võistkonda).

Saime ingliskeelse võistlusjuhendi, mis oli ka ainus ingliskeelne paber võistluste jooksul. Kõik protokollid, ohutustehnikalehed, padruniväljastamislehed jm olid läti keelsed. Läti keeles olid ka kõik laskekäsklused, tõsi, enne alustamist küsis enamik (kolm neljast) laskmise läbiviijaid žestide keeles, et kas saime aru, kuidas lastakse. Vajadusel püüti asju kuidagiviisi selgitada vene või inglise keeles või vähemalt otsiti keegi, kes suutis selgitada.

Läti keele mittemõistmine tuli meile mõistagi kahjuks, eriti kiirlaskmiste juures. Paljud nüansid jäid arusaamatuks ja näiteks võistkonnalaskmises sai kolm meie võistlejat miinuspunktidena kajastunud karistusi (sh allakirjutanu näiteks selle eest, et ta käsi käis ettevalmistusajal korraks kõrgemal kui 45°). Just neid asju, mille vastu eksisime, ei kirjeldatud ka esimesel päeval jagatud ingliskeelses võistlusjuhendis, millest pealegi täpselt kinni ei peetud.

Eelteates nimetatud tankitõrjegranaadiheitja alakaliiber osutus hoopis Rootsi püstolkuulipildujaks. Et tartlased seda relva varem proovinud polnud, sai laskmisel lamades, põlvelt ja püsti üksjagu nalja ning

Tartu kaitseliitlastelt nõudis Rootsi püstolkuulipildujaga laskma õppimine võistluste käigus täit tähelepanu.

võõras relv osutuski võistkonna nõrgimaks alaks.

Rootsi püstolkuulipilduja laskmise tegi eriliselt ebameeldivaks asjaolu, et relval puudub üksiklaskude tulerežiim. Allakirjutanul õnnestus viiest proovist ja 30 võistluslasust saada ainult kaks üksiklasku. Teistel läks paremini, aga esimesse tabelipoolde mahutas end ainult Koppel – 176 punkti ja 33. koht. Võistkondlikult saime 900 võimalikust 411 punkti ja 18. koha. Et sel alal jagati välja pooled võistkondliku arvestuse punktid, kadus lootus kokkuvõttes head kohta saavutada, jäi üle sihtida üksnes alavõite.

Loosiga sattus allakirjutanule esimesel võistluspäeval veel 3x5 lasku spordipüstolist (10, 8 ja 6 sekundit) püstolilehte. Kasutada võis kahte kätt. Ei läinud kuigi hästi – 99 punkti 150 võimalikust (52. koht). Teisel päeval ala jätkus. Sulev Lomp sai 107 punkti (individuaalselt 34. koht) ja Koppel 98 punkti (55.) ning Eestile tuli 12. koht.

Armeepüstoli arvestuses laskisime Makarovist kolm seeriat, igaühes tuli 10 sekundi jooksul (kuigi eelnevalt jagatud ingliskeelses juhendis oli ajaks märgitud 15 sekundit) teha viis lasku viide standardpüstolimärki (igasse üks lask). Jällegi võis kasutada kaht kätt. Tulemused: Ernst Tungal 97 punkti (35.), Olev Lomp 94 (41.), Sulev Lomp 91 (44.) ja Koppel 87 punkti (50.), võistkondlikult

278 punkti ja 11. koht. See oli eestlaste parim saavutus. Isegi neljas koht oli käeulatuses, kuid vähene treening ei lubanud võimeid realiseerida. Kolme harjutuse kokkuvõttes tuli eestlastele keskpärane 15. koht. Võitsid rootslased, seda suuresti tänu armeepüstoli alavõidule (kogu esinelik Rootsist).

TUNDMATU VÕISTLUSALA

Viimane ala oli riikidevaheline võistkonnavõistlus. Igast riigist osales viis võistlejat. Lasti spordipüstolist ühe käega kuus seeriat, 4 viis lasku (10, 8 ja 6 sekundit, seega igat seeriat kaks korda). Märkleht oli tavaliise püstolilehe suurune, aga üleni must ja punktiringid olid ebatavaliselt suured. Sellist harjutust polnud eestlased varem lasknud. Viiest Eesti laskurist said kolm tõenäoliselt eekõige seetõttu karistusi. Tulemused: Tungal 214 punkti, Koppel 205, Sulev Lomp 204, Pruks 184 ja Olev Lomp 77 punkti. Riikide järjestus: Läti, Rootsi, Poola ja Eesti.

Vaatamata pisipuudustele võiks Läti uuesti võistleva minna. Järgmiseks korraks tuleb teha rohkem ettevalmistusi ja võtta kaasa oma relvad. Näiteks rootslased ei kasutanud ühtki korraldajate relva. Ei ole õige kogu ebaedu relvade kaela ajada, aga tunnistan, et kasutada antud spordirelvad olid niisugused, et ega nendega oleks Kaitseliidu Tartu maleva karikavõistlustele küll minna julgenud. **KK!**

Naiskodukaitse Järva ringkonna esinaine MAIRE ARRO

Sündinud 29. mail 1973 Paides

HARIDUS

1980–1991 – Paide 1. Keskkool

1991–1994 – Õisu Põllumajandustehnikum, toiduainete tehnoloogia

TÖÖKÄIK

1994–1995 – Paide Lihatööstuse lihatoodete meister

1999 – Paide Maksimarketi vanemuüja

Alates 2001 – Järva Tarbijate Ühistu kaupluse Saldus juhataja

TEGEVUS NAIKODUKAITSES

1. oktoobrist 2001 – Naiskodukaitse Järva ringkonna liige

15. septembrist 2003 – Naiskodukaitse Paide jaoskonna esinaine

7. märtsist 2006 – Naiskodukaitse Järva ringkonna esinaine

AUTASUD

2002 – Naiskodukaitse Järva ringkonna esinaine tänukiri

2003 – Naiskodukaitse keskjuhatause tänukiri, Kaitseliidu Järva maleva tänukiri ja Noorte Kotkaste organisatsiooni keskjuhatause tänukiri

2004 – Noorte Kotkaste organisatsiooni keskjuhatause tänukiri ja Naiskodukaitse Liiliaristi tunnistus

2005 – Kaitseliidu Järva maleva tänukiri, Noorte Kotkaste Järva maleva tunnistus õiguse kohta kanda Noorte Kotkaste Järva maleva rinnamärki ja Kaitseliidu Järva maleva tunnistus õiguse kohta kanda Kaitseliidu Järva maleva rinnamärki

PEREKOND: vabaabiellus, peres kasvab 10-aastane poeg

Naiskodukaitse Tallinna ringkonna esinaine LIIVI KOSK

Sündinud 2. augustil 1977

HARIDUS

1995 – Tallinna Mustamäe Gümnaasium

2003 – Tartu Ülikool, ajalugu (bakalaureusekraad)

alates 2003 – Tartu Ülikool, ajaloo magistriõpe

TÖÖKÄIK

2003–2004 – Riigiarhiiv, arhivaar

Alates 2004 – Kaitseministeeriumi rahvusvahelise koostöö osakond

TEGEVUS NAIKODUKAITSES

2000 – Naiskodukaitse liikmekandidaat

2002 – Naiskodukaitse Tartu Akadeemilise jaoskonna liige

2003 – Naiskodukaitse Tallinna Akadeemilise jaoskonna aseesinaine

2004 – Naiskodukaitse Tallinna ringkonna juhatause liige, Naiskodukaitse Tallinna Akadeemilise jaoskonna esinaine

Alates märtsist 2005 – Naiskodukaitse Tallinna ringkonna esinaine

AUTASUD

2005 – Naiskodukaitse Tallinna ringkonna juhatause tänukiri

PEREKONNASEIS: vallaline

HOBID: ujumine, laulmine, lugemine

Naiskodukaitse Saaremaa ringkonna esinaine RITA LOEL

Sündinud 29. detsembril 1966 Kuressaares

HARIDUS

1985 – Saaremaa Ühisgümnaasium

1986 – Tallinna 1. kutsekool, sekretär

Naiskodukaitse ja Kaitseliidu koolitused USAs, Soomes, Rootsis ja Taanis

TÖÖKÄIK

1985–1993 – Eesti Raadio masinakirjutaja ja ettevõtte Kommunaal reklaamikujundaja

1994–2003 – maakonnalehtede, Õhtulehe, Postimehe ja Raadio Kadi ajakirjanik, Paldiski linnavalitsuse pressiesindaja

Alates 2004 – SA Kuressaare Sõnumid tegevjuht-peatoimetaja

TEGEVUS NAIKODUKAITSES

alates 1994 – Naiskodukaitse tegevliige

1994–1995 – Naiskodukaitse Saaremaa ringkonna esinaine

1994–1998 ja alates 2001 – Naiskodukaitse keskjuhatause liige

1996–2001 – Naiskodukaitse Harju ringkonna esinaine

2004–2006 – Naiskodukaitse Saaremaa ringkonna Pihtla jaoskonna esinaine

4. märtsist 2006 – Naiskodukaitse Saaremaa ringkonna esinaine

Missioonil olevate kaitseväelaste peretoetusprogrammi, militaarse volbrüüdi korraldamise ja Military Fatheri valimiste (1996), Paldiski "lapiliste" laste jõulupuu (1998) algataja, Kodutütarde rühmajuht (1999)

AUTASUD

1996–2002 – Kaitseliidu ülema, keskjuhatause ja Harju maleva, Naiskodukaitse keskjuhatause ja Naiskodukaitse Saaremaa ringkonna ning Paldiski linnavolikogu tänukirjad

1997–2001 Naiskodukaitse, Kaitseliidu Harju maleva ja Rahuoperatsioonide Keskuse teenetemärgid ning kodanikupäeva aumärk

2002 – Naiskodukaitse Liiliaristi V klass

2005 – Naiskodukaitse Liiliaristi III klass

PEREKOND: abielus, ühe poja ja kolme tütre ema

HOBID: lugemine, erakonna Res Publica, Saaremaa NKKÜ-NMKÜ ja Martin Körberi Seltsi liige

Naiskodukaitse Pärnumaa ringkonna esinaine LY EISENSCHMIDT

Sündinud 24. veebruaril 1966 Kiviõlis

HARIDUS

1984 – Pärnu Ülejõe Gümnaasiumi (4. keskkool), bioloogia ja meditsiini süvaklass

1985–1989 Tallinna Pedagoogikakool, algklasside õpetaja

1994–2003 – täiendõpe Tartu ja Tallinna Pedagoogilises Instituudis (loodusainete, inglise keele ja tütarlaste käsitöö lisaeriala, Hea Alguse koolitus)

2003–2005 – Tallinna Ülikool, haridusteaduse magistri kraad (klassiõpetaja).

TÖÖKÄIK

Alates 1989 – Pärnu Ülejõe Gümnaasiumi algklassiõpetaja-klassiõpetaja

TEGEVUS NAIKODUKAITSES

2004 – Naiskodukaitse tegevliige

Alates jaanuarist 2006 – Naiskodukaitse Pärnumaa ringkonna esinaine

PEREKOND: abielus, peres kasvab kolm last

HOBID: loodus, aiandus, käsitöö

Saaremaa Aasta Naine 2005 on naiskodukaitsja ELLEN KASK

Tekst: RITA LOEL, Naiskodukaitsse keskjuhatuse liige ja Saaremaa ringkonna esinaine

Foto: IRINA MÄGI/Meie Maa

Naistepäeval andis Saaremaa Ettevõtlike Naiste Assotsiatsioon kauaaegsele Naiskodukaitsse Saaremaa ringkonna esinainele ja keskjuhatuse liikmele Ellen Kasele Saaremaa Aasta Naine 2005 tiitli. Tegemist on tunnustusega väarikale naiskodukaitsjale ja kogu Naiskodukaitsse Saaremaa ringkonnale.

ÕPILASED TÕID KAITSELIITU

“Mind tõid Naiskodukaitsesse minu õpilased,” lausub Ellen Kask, kui küsin, miks ta võttis 1996. aastal nõuks end Kaitseliidu naisorganisatsiooniga siduda. “See oli aeg, mil Kuressaare gümnaasiumis moodustati poisteklass. Direktor Toomas Takkis palus mul seda klassi juhatada. Kui poistega tööle hakkas, mõistsin, et neil peab olema ka mingi huvipakkuv tegevus. Tundsin Kaitseliidu Saaremaa maleva inimesi – seal olid mu endised õpilased noored ohvitserid Kaido Jalakas ja Riho Lonn. Läksin nende juurde ja palusin abi. Nii tõingi poisid Kaitseliitu, neile see meeldis. Siis küsis toonane Kaitseliidu Saaremaa maleva pealik Mati Vendel, kas ma Naiskodukaitsesest ei ole huvitatud, sest naiste töö malevas oli tolleks ajaks soiku jäänud. Nii see algas.”

Tsiviilametilt on Ellen Kask Kuressaare Gümnaasiumi vene keele õpetaja ja ehkki ta on olnud koolmeister 42 aastat, peab ta väga oluliseks ka ise õppida. “Naiskodukaitsse on just selline organisatsioon, mis meid, naisi, väga palju arendab,” on ta veendunud. Ehkki Kask on pärast ringkonna esinaine ameti mahapa-

neket võtnud südameasjaks esmaabi erialarühma töölerakendamise, pole harvad juhud, kui teda kohtab lasketiirus.

Sõjaeelses Eestis oli nii kooliõpetajatele kui ka teistele endast lugupidavatele daamidele auasjaks kuuluda Naiskodukaitsesse, seega võib Ettevõtlike Naiste Assotsiatsiooni sammu valida Saaremaa Aasta Naiseks Naiskodukaitsse aktivisti Ellen Kask pidada seda mõttemalli taastavaks märgiks.

“Et Kaitseliit on militaarne organisatsioon, peavad naised ka relvi tundma,” ütleb ta selgituseks, kinnitades samas, et tõelisest militarismist on tema kui ema ja kahekordse vanaema vaated üsna kaugel.

NAISKODUKAITSE JA TÄNAPÄEV

Sõjaeelses Eestis oli nii kooliõpetajatele kui ka teistele endast lugupidavatele daamidele auasjaks kuuluda Naiskodukaitsesse, seega võib Ettevõtlike Naiste Assotsiatsiooni sammu valida Saaremaa Aasta Naiseks Naiskodukaitsse aktivisti Ellen Kask pidada seda mõttemalli taastavaks märgiks.

Praegu pole paraku harvad juhud, mil üsnagi prestiižikatele kohtadele jõudnud kodanikud ei tee vahet kodutütardel ja naiskodukaitsjatel. “Ellen Kasele omistatud tiitel aitab kindlasti inimestele meie organisatsiooni tuttavaks teha,” on Saaremaa naiskodukaitsjad veendunud. Tutvusest sõpruseni pole aga enam teab kui pikk maa. Ka leiavad nad, et üldse peaks naisi, kes on võtnud nõuks tegelda pärast põhitööd pere kõrvalt vabatahtlikult oma riigi kaitsmisega, palju enam tunnustama.

“Oleme need, kelle poole ju vaadatakse, kui midagi juhtub,” ütlevad naiskodukaitsjad. Ka vastne Saaremaa Aasta Naine on kohanud usaldavaid pilke just siis, kui häda käes – olgu koolis kolleegide seas või kodusaare massiüritusel. Sest ollakse näinud, et kaitseliitliku naisorganisatsiooni liikmetel on esmaabipaun enamasti käepärast. **KK!**

NAISKODUKAITSE SAAREMAA RINGKOND

Naiskodukaitsse Saaremaa ringkonna tegevus algas 8. detsembril 1925, mil Kuressaare linnavalitsuse saali kogunes tolaeagse Kaitseliidu Saaremaa maleva pealiku major Teimanni üleskutsel 64 aktiivset naistegelast ja Kuressaare Kaitseliidu Naisorganisatsiooni nime all moodustati hilisem Naiskodukaitsse Kuressaare jaoskond.

1937. aastal kuulus Naiskodukaitsse Saaremaa ringkonda 17 jaoskonda: Kihelkonna, Kuressaare, Kärla, Laimjala, Leisi, Loona (Kaarma), Lümanda, Maasi, Muhu, Mustjala, Pihla, Randvere, Salme, Torgu, Uuemõisa, Vaivere ja Valjala.

Naiskodukaitsse Saaremaa ringkonda hakati taastama 13. septembril 1994, mil toonase Kaitseliidu Saaremaa maleva pealiku leitnant Mati Vendeli üleskutsel kogunes Kaitseliidu Saaremaa maleva staapi viis teotahtelist naist, kelle ümber koondusid kiiresti huvilised Kuressaarest, Kihelkonnalt ja Mustjalast. 1996. aasta 8. novembril istusid seitse tublit saare naist uuesti laua taha, et vahepeal soikunud tegevus taaskäivitada. 2006. aastal kuulub Naiskodukaitsse Saaremaa ringkonda neli jaoskonda: Kuressaare, Orissaare, Pihla ja Sõrve.

Pärnu Kaitseliidu seltsingute kodu

Tekst: VIIRE VILLANDI
Fotod: IVAR JÕESAAR

Pärnumaal tegutseb ligi pool tuhat noorkotkast ja kodutütart. Suur osa neist on leidnud ruumid maakonna koolides. Pärnu linna kaitseliitlikud noorteorganisatsioonid pidid kaua läbi ajama 12-ruutmeetrise toapugerikuga. Veebruari lõpul said Kaitseliidu seltsimajaks remonditavas endises tuletõrjedepoos Tallinna maantee 49a nende tarvis korda neli ruumi, mida remontisid instruktor-noortejuhid Lea Pikker ja Rait Vaeno oma kätega – alates remondieelsetest koristustöödest kuni laminaatparketi paigaldamiseni. Peale üritusteks kohase üldruumi on seal õmblusmasinatega varustatud käsitööklass, noortejuhitide tööruum ja maitsekalt kujundatud isamaaliselt hariva väljapanekuga muuseum.

Endine tuletõrjedepoo sobib huvitegevuseks: siin ootab remonti saal, tahavad korrastamist garaažid... Ülejõe Gümnaasium ja Rääma põhikool asuvad ligidal, nii et õpilased saavad huvitegevuseks kodulähedase paiga.

LAAGRITETA POLE NOORTETÖÖD

“Laagriteta noortetööd ei tee ja diskota ei ole õiget laagrit,” ütleb Lea Pikker, kui küsin, mis on Pärnumaa kaitseliitlike noorteorganisatsioonide “firmaüritus”.

Muidugi pole tantsuõhtu see, mis laagrisse veab – see lihtsalt käib õige

Pärnu noorkotkad ja kodutütred said uued ruumid vanasse pritsimajja

laagri juurde ja sisustab traditsiooniliselt lõpuõhtu. Laagrisse tulla ikka laagrielu nautima ja iseseisvust õppima. Mis sest, et selle juurde kuulub ka köögitoimkond – põnevamad ettevõtmised kaaluvad selle üles. Pealegi pole ise hakkamasamise võlu sugugi väike.

Lea Pikkeri sõnul pole Pärnumaa noorkotkaste ja kodutütarte laagrid eriti rahvarohked – kohal on keskmiselt 80 õpilast –, kui seetõttu on nende ohjamine ja igäihele midagi põnevat pakkuva päevakava koostamine korraldajatele jõukohane.

Kaitseliidu noorteorganisatsioonidega liitunud laste huvi keskmiselt on noortejuhitide sõnul laskesport. “Eriti poiste seas on väga populaarne ka takistusriba läbimine – seal tuleb täita palju erinevaid ülesandeid ja saab üksjagu rassida,” ütleb Rait Vaeno, kes on Noorte Kotkaste organisatsiooniga seotud juba Sindi gümnaasiumis õppimise päevist. “Viimasel ajal on harrastajaid võitnud orienteerimine,” lisab Pikker.

OTSI NOORTEJUHTI!

Kuigi kaitseliitlikud noorteorganisatsioonid võivad kätt südamele pannes öelda, et nende tegevus on lastele tasuta, tuleb nalja ja pisara-

tega pooleks tunnistada, et kõigepealt peaks Noorte Kotkaste ja Kodutütarte organisatsiooniga liituda tahtja läbima noortejuhit otsimise kursused. Tasuta tegevuse võimaldamine on tänuväärne ja kõhnema rahakotiga peredest pärit maalapsed ongi kaitseliitlike noorteorganisatsioonidega liitunud agaramalt kui linnalapsed, kuid siingi on oma aga, sest rühmajuhtideks olevad täiskasvanud peavad oma tööd samuti tasuta tegema. Kui üldse leitakse neid, kes teevad.

Pärnus on olukord seda raskem, et linnakoolides on väga populaarseks saanud noorteühing Eesti 4H, mille egiidi all entusiastlikumad pedagoogid nagunii laste õppetöövälisest tegevusest suunavad. Rühmajuhtideks võiksid aga hakata ka lapsevanemad, kes mõnel pool ongi selle raske töö oma lapse pealekäimisel või tema arendamise huvides kanda võtnud. Nii et lapsed, emad ja isad, vanemad õed ja vennad ning kõik need täiskasvanud, kes justkui iseendast on sattunud mõne lastesalga huvitegevuse keskele – äkki lööte käed Kaitseliiduga. Olgu siis teie ettevõtmise põhisisu lapiteki õmblemine või garaažis kartauto putitamine, koogiküpsetamine või pallimängud.

Aktiivselt pillimängu harrastav Kaitseliidu Pärnumaa maleva pealik kapten Erik Reinhold oli kindel, et küllap saab korda ka pritsimaja suur saal, kus Kaitseliidu Pärnumaa maleva orkester juba praegu proovi tegemas käib, ning sellest saab kujuneva Kaitseliidu seltsimaja üks tõmbenumbristest. **KK!**

Kartmatu Xonda peab pensionipõlve

Erukapral Elle Tamm on koos praegu pensionipõlve pidava Unerschrocken Xondaga käinud läbi hooneid, kus oodatakse kõrgeid külalisi, otsinud läbi koole ja kaubamaju, kus ähvardaja lubatud pommi pole kunagi olnudki, kuid leidnud ka hulga sõjapäevist maasse jäänud lõhkekehi.

Tekst: VIIRE VILLANDI

Fotod: IVAR JÕESAAR

Tänu inimesest kümneid kordi paremale haistmisele saavad koerad neid aidata paljudes head nina nõudvates valdkondades, sh ka lõhkeaineid sisaldavate esemete ehk pommide otsimisel. Seitse aastat tegi Tartumaal ja lausa kogu Lõuna-Eestis seda rasket tööd ainsana saksa lambakoer Unerschrocken Xonda, kes praeguseks on juba paar aastat kaitseliitlasest perenaise reservkapral Elle Tamme seltsis pensionipõlve pidanud.

LEGENDAARNE POMMIKOER

Kennelnimega Unerschrocken (saksa k 'kartmatu') koer on ilmselt enamikule Tartu kandi lastele tuttav, sest tema töötamise aastatesse jäi aeg, kui peaaegu igas koolis püüdis keegi raskest kontrolltööst pommiga ähvardades pääseda.

“See oli hull aeg,” räägib staažikas koerajuht Elle Tamm. “Noored pommiähvardajad isegi ei mõelnud, kui paljudele nad oma “naljadega” tüli teevad.” Lisaks sellele, et politseinikud sellised “naljavenad” kiiresti kätte said, aitas koolide pommiähvardusi tõenäoliselt vähendada ka Xonda. See tihti tänu unikaalsele tööle ajalehepiltidele sattunud koer käis ka sageli laste ees demonstratsiooninimemistel näitamas, kuidas ta töötab. Nukkertõsise pilguga rahulik ja paitamist lubav sõbralik loom võitis paljude südame ja ju kadus tema pilku meenutades mõnelgi mehehakatisel tahtmine pomminaljaga koolipäev kihva keerata.

Pommikoerale ei anna tööd aga üksnes pommiähvardajad. Maailmas, kus kurjade kavatsustega pandud pommid keset kõige rahulikumat elu siiski aeg-ajalt pahan dust teevad, on näiteks tähtsate külaliste tuleku eel või suurürituste ajal vaja olla kindel, et keegi ega miski turvalisust ei ohusta. Xonda oli üks neljast üle eesti kokku tulnud pommikoerast, kes kontrollisid üksteise alla Tallinnas Saku Suurhalli 2002. aasta mais Euro-

visiooni lauluvõistluse eel ja ajal. Ta kõndis koos perenaisega läbi ka Tartu Miina Härma Gümnaasiumi, enne kui prints Charles õpilastele külla pääses, vaatas üle hooned, kuhu oodati dalai-laamat ja isa Bartholomeusi ja...

KOERA TÖÖ JA KOERAJUHI TÖÖ

“Eurovisiooni-aegsed kaheksatunnised tööpäevad olid rängad nii mulle kui koerale,” ütleb erukapral Elle Tamm. “Inimene on õnneks harjunud, et tema tööpäev on just nii pikk, ja õpetatud koer kannatab selle välja, sest temal on mitte üksnes tahe, vaid lausa vajadus oma peremeest võimalikult palju aidata.” Selle tõestuseks üritab Xonda praegugi jalutuskäikudel oma jalutusrihma hambus kanda

–peamine, et saaks perenaist kuidagi aidata.

Sõna “koeratöö” tähendab rasket ja tänamatut tööd, mida inimene kuigi meelestasti ei tee. Ka tegelikult elus teevad koerad inimese eest ära mõndagi rasket ja ohtlikku. Pommikoera töö on üks neid. “Pommikoer on treenitud tundma lõhna järgi ära lõhkeainet. Xonda näiteks on treenitud avastama püssirohtu, trotüüli, ammoniiti, plastiiti ja nende segu sid,” selgitab Elle Tamm. Töö koeraga käibki nii, et koerajuht kõnnib temaga koos läbi kõik pommiähvarduse saanud või VIP-külast ootavad ruumid. “Kui koer maha istub, siis on ta midagi ohtlikku leidnud

ja siis asuvad tegevusse juba raskes kaitseriietuses demineerijad, Tallinnas koguni robot,” selgitab koerajuht pommikoera tööd.

Tööle eelneb õppimine, mille esimene aste on tavaline kuulekustreening, selgitab koeratreener Heli Talvik. Kõik teenistuskoerad, sh pommikoerad hakkavad ametit õppima alles pärast seda. See, millisesse ametisse koer sobib, sõltub tema iseloomust ja võimetest. Tamme sõnul peab pommikoer olema rahulik, tasakaalukas ja täpne, aga ka sõbralik, sest sageli tuleb töötada inimeste seas.

OHUD JA VÕLUD KAALUKAUSIL

Mõnigi loomasõber suhtub neljajalgse pommiotsija kasutamise umbusuga, öeldes, et see loom saab oma ametit pidada ja üleüldse elada vaid esimese eksimuseni. Elle Tamm noogutab ja täpsustab: minu, st koerajuhi esimese eksimuseni. Eestis tema teada pommikoerad teenistusülesannete täimisel hukkunud pole, küll aga hukkus 2004. aasta 25. novembri ööl enesetapjast kurjategija põhjustatud pommiplahvatuses politseikoer Vaiche Brayn koos koerajuhi konstaabel Julia Gorbatšjovaga.

Ent lõhkeaineid on Xonda leidnud küll. Tõsi küll, mitte pommiähvarduse saanud koolidest, muuseumidest ega kaubamajadest, vaid sealt, kus need on olnud jäänukina möödunud sõjast või siinviibinud Nõukogude armeest. Kartmatu Xonda oli ju koos oma perenaisega seitse aastat tööl Tartu Päästekompaniis.

Kui koer tegi oma rasket tööd soovist perenaisele meeldida, siis Elle Tamm soovist töötada koeraga. Tema neljajalgseks partneriks on olnud ka valve- ja päästekoerad. Pommikoera juhina tuli naisel pidada tegelikult kolme ametit: hommikul 8.15 sõjaväelasena päästekompaniihommikurivistusele, väljakutse korral vilkuritega alarmauto rooli ja sealt koeraga pommiotsingule. Valmisolek olla võimeline alarmsõidukit juhtima kestis 24 tundi ööpäevas. Sest Xonda oli kaua aega Lõuna-Eesti ainuke pommikoer. **KK!**

Konguta kodutütred aitavad kodutuid koeri

**Tekst: ANETTE-MARLEN OTT,
Konguta rühma kodutütar
Fotod: IVAR JÕESAAR**

Kord küsis õpetaja Katrin Libe meie 5. klassilt, kuhu tahaksime minna tutvumiskäigule. Et mind huvitavad loomad ja tahan neid aidata, pakkusin, et võiksime külastada Tartu loomade varjupaika. Käik võetigi kavas. Otsisin teavet loomade varjupaikade kohta internetist ja võtsin ühendust varjupaigas töötavate inimestega.

Otsustasime, et tühjade kätega me Tartu varjupaigaloomi vaatama lähe, kuid seda, mida neile viia, ei osanud me ise välja mõelda. Rääkisin isale-emale augu pähe ja ühel päeval otsisimegi perega selle paiga üles. Sealne olukord oli üpris kurb ja ümberringi valitses külm talv, kuid loomad (12 koera ja kassid) olid äraütlemata rõõmsad ja sõbralikud.

Saime teada, et uuest aastast on varjupaik Eesti Loomakaitse Seltsi hoole all ja sügiseks peaks olema palju muutunud. Abi on aga alati teretulnud. Võtsime ülesandeks koguda tekke, mänguasju ja raha

Konguta algkooli 5. klassi kogutud annetusi andis lastel Tartu loomade varjupaika tassida.

isolaatori rajamiseks. Tegime koolis kuulutuse, panime korjanduskarbid poodi ja lasteaeda, käisime ise inimestega rääkimas, sõbrapäeval korraldasime koolis heategevusmüügi. Loodame, et suudame ka AS Lihameistri oma sõbraks saada.

Tänaseks oleme kogunud palju tekke, mänguasju ja 1456 krooni raha. Annetanud on lasteaialapsed, kasvatajad, külaelanikud, vallatöötajad, kooliõpetajad, õpilased jne. Aitäh kõigile! Veel paljud on avaldanud soovi loomi aidata. Võtame abi vastu edaspidigi ja lubame, et abi jõuab meie neljajalgsete sõpradeni.

See kõik aga on hädaabi. Tegelik abi oleks see, kui mõni neist loomadest leiaks endale tõelise kodu. Kui keegi tunneb, et on võimeline ja valmis talle seda pakkuma, siis leiab ta teavet veebilehelt <http://www.koerte-koda.ee>. Võib saata ka e-kirja otse siinkirjutajale aadressil Hannah12@mail.ee. **KK!**

Konguta algkooli 5. klassi tüdrukud Anette-Marlen Ott ja Meril Närksa teavad, et ka varjupaigakoerad vajavad hoolt ja armastust.

KONGUTA KODUTÜTARDE RÜHMA JUHT KATRIN KEERLA:

Mõttele aidata koeri tuli Anette-Marlen Ott ja tema kaasas ettevõtmisse ka teisi kodutütred. Seejärel alustasime kampaniat ja rahakogumist. Tüdrukud käisid külas majast majja ning poes, koolis, vallamajas ja lasteaias olid korjanduskarbid. Palusime ka tuua vanu tekke ja mänguasju. Enne sõbrapäeva tegime meisterdamistubasid, kus valmisid kaelakeed, kaardid, seinapildid (koerte ja kasside piltidega) ning ehteid. Sõbrapäevaks küpsetasid tüdrukud kooke ja korraldati suur bingoloto stiilis loosimine. Kogu päeva tulu läks kodutute koerte heaks. Kokku teenisime tubli summa ja andsime selle koos kogutud loomatarvete ja -toiduga 17. märtsil Tartu loomade varjupaigale üle.

Leevi kodutütred ja noorkotkad tegutsevad külarühmana

Tekst: KARMEN KUKK,
Kodutütarde Leevi rühma vanem

Leevi Noorte Kotkaste ja Kodutütarde rühma loomiseks hakati esimesi samme astuma 1992. aastal. Initsiaatoriteks olid kaitseliitlased ja kaasalööjaks Leevi põhikooli direktor Rein Raadla. Esimesed noorkotkad ja kodutütred andsid vande ning said kaelaräti, embleemi ja märgi 19. mail 1993. Kool mitte üksnes ei võtnud lasteorganisatsiooni oma tiiva alla, vaid ka rahastas jõudumööda nende tegevust oma eelarvest.

Tõenäoliselt aitas rühma moodustamisele kaasa see, et Leevil väga tugev ja üksmeelne kaitseliitlaste rühm ja just Kaitseliidu liikmete lapsed olid agaraimad kaasalööjad.

2002. aastast, kui tänavu kevadel ilmselt viimast koolikella helistav põhikool algkooliks muudeti, tegutsevad Leevi kaitseliitlikud noorteorganisatsioonid külarühmana, kuhu kuulub 11 noorkotkast ja 15 kodutütart.

Noorte Kotkaste ja Kodutütarde tegevus tõi kaasa palju uut ja huvitavaid: koondused, laagrid, rännakud, meditsiiniõppused, karatetreening koos kaitseliitlastega, laskmine... Leevi rühm on olnud loomisest saadik üks Põlvamaa tugevamaid. Loomisjärgsetel aastatel tuli edu eelkõige pallimängudes, viimasel ajal maakondlikul Kotka rännakul.

Algul oli oluline käia võimalikult palju maakondlikel üritustel (parimad pääsesid ka üleriigilistele), nüüd on intensiivistunud rühmasisene töö. Koonduste kõrval – üks näiteks viimase metsavenna Au-

gust Sab(b)e hukkumispaigas – on olulisel kohal väljasõidud (Otepää lumeparki, Tartusse Aura veekeskusesse, Kaitseväge Ühendatud Õppeasutusse ja Lõunakeskuse jäähalli) ning silmaringi arendavad kohtumised (näiteks teleajakirjanik Maire Aunastega saate “Meie” videolõigu lindistamisel). Üht-teist võetakse ette ka koos külarahvaga: näiteks veebruaris tehti ühiselt vastlasõitu.

Lisaks noortejuhtide kirjutatud projektidel põhinevale rahastusele toetab lastetööd Veriora vallavalitsus. Kevadeks peaks korda saama noorteorganisatsioonide tuba.

Algusest peale on Leevi rühma juhtinud kaitseliitlane Urmas Kukk, algul oli tema kõrval Villi Soodla, hiljem mõned aastad Kuldar Kollom. Et poisid ja tüdrukud tegutsevad enamasti koos, on Urmas Kukk tegelema ka tüdrukutega, kuid nende juhendajana on kätt proovinud veel Anne Luht, Ülle Taal, Eva Morel, Kadi Kukk ja Karmen Kukk. **KK!**

ÕPI ORIENTEERUMA: Suund, kaart ja asimuut

Tekst: KALLE KALM

MILLAL ON PÄIKE LÕUNAS

Päike tõuseb idast ja loojub läände. Keskpäeval ehk kell 12 peab päike olema lõunas. Aga kas see on ikka nii?

Maakeral on 24 ajavööndit ehk 24 tundi, mille jooksul päike teeb taevakaarel 360-kraadise ringi. See tähendab, et igas tunnis läbi päike 15° ringjoonest. Kokkuleppeliselt on iga ajavööndi keskjooneks mingi meridiaan. 0° on Lääne-Euroopa aeg, 15° idapikkust Kesk-Euroopa aeg, 30° Ida-Euroopa aeg ja 45° Moskva aeg. Ajavöönd ise hõlmab 7°30'

ühelt ja 7°30' teiselt poolt kokkuleppeliselt meridiaani.

Vaatame nüüd Eestit. Idaservas asuv Narva on 28. ja 29. pikkuskraadi vahel ja läänetippu jääv Vilsandi 20. ja 21. pikkuskraadi vahel. Seega erineb päikese tegelik asend Eestis kellaajast ligikaudu pool tundi. Kui Narvas on päike praktiliselt lõunas tõesti kell 12.00, siis Vilsandil on päike lõunas alles kell 12.30. Seega on Eestis keskmiselt päike lõunas kell 12.15.

Kõik see on nii aga ainult sel perioodil, kui Eestis kehtib vööndi- ehk talveaeg. Suveajale minnes nihutame me kella tunni võrra ette ehk liigume eelmisesse ajavööndisse, kus aeg on meie omast tunni võrra hilisem. Selle tule-

musena on suveajal kehtides Eestis päike lõunas kell 13.15. Seda tunniajalist nihet tuleb kindlasti arvesse võtta ilmakaarte määramisel kella abil.

EKSIMINE ON INIMLIK

Asimuutliikumisel kompassi abil või liikumisel kaudse suunamääramisega (päikese või tähtede järgi) tuleb igal juhul viga sisse ja sellega tuleb arvestada. Kompassi puhul võivad vea põhjustada suunanäitaja enda tehnilised omadused, ebatäpne käsitlemine, silma eripära, kõverjooneline liikumine jne. Päikese järgi liikumissuuna määramine on üldse üks väga ebatäpne tegevus, sest siin mängib rolli ka ajafaktor, st päikese asendi pidev muutumine taevakaarel.

Võtame näiteks sellesama 15° ja vaatame, mis juhtub. Matemaatiliselt põhjustab viga 15° 1 km kohta kõrvalekalde ~270 m. Lagedal ja tasasel maal võib see ju jääda nähtavuse piiridesse, kuid metsasel ja künklikul maastikul selgub, et ollakse küll kusagil, aga aru ei saa, kus. Välja aitab ainult kaart ja väga hea kaarditundmine.

Juuresoleval kaardil on näidatud, mis võib juhtuda. Liikumisteele kontrollpunkti (KP) suunas jäävad ette soo, reljeef, teed ja rajad, lagedad alad. Kui jõutaksegi õigele teele, tekib kohe küsimus, kummale poole pöörata. Isegi õigele poole pöörates jääb liikumisteele objekt KP1. See on tüüpiline paralleelsituatsioon, mis sarnaneb õigele KP-le. Kehva kaarditundmise puhul võib selline paralleelsituatsioon põhjustada segadust ja ajakulu. Kui aga võrrelda nende kahe punkti ümbrust, siis leidub piisavalt iseloomulikke objekte ja detaile, mille järgi on võimalik otsustada, et asutakse lõunapoolsema soo ääres ja tuleb liikuda veel edasi, kuni jõutakse KP-ni.

Et vältida võimalikke eksimisi ja sellest tulenevat ajakaotust, tuleks sellist etappi läbida nii, et liigutakse kompassiga kindlas suunas, lugedes kaarti ja selle järgi vajadusel liikumissuunda korrigeerides. Selline kombineeritud meetod tagab parima tulemuse. Kui aga liigutakse tõesti ainult asimuudiga, tuleks väga täpselt jälgida suunda ja loomulikult lugeda ka samme. Aga sammulugemine on juba omaette teadus. **KK!**

ÜLESANDED

1. Rühm liikus 200 m asimuudiga 180°, 100 m asimuudiga 270°, 300 m asimuudiga 360° ja 100 m asimuudiga 90°. Kui kaugele ja mis suunas alguspunktist jõudis rühm?
2. Rühm liikus 500 m asimuudiga 150°, 500 m asimuudiga 270° ja 500 m asimuudiga 30°. Kui kaugele ja mis suunas alguspunktist jõudis rühm?

Vastuseid ootame 15. maiks aadressil postkast@kaitseliit.ee. Õigesti vastanute vahel loosime välja Kaitseliidu sümboolikaga meeneid, kogu aasta õigeid vastuseid saatnute vahel aga üllatusauhinna.

“Vastaja võidab alati” on Kaitse Kodu! noortelehe Proovikivi nuputamisrubriik. Siin hakkavad ilmuma 10 küsimusest koosnev ajaloo ja Eesti teemaline viktoriin ning kaardi- ja orienteerumisülesanded. Edaspidi lisandub ehk muudki huvitavat. Küsimused on mõeldud kodutütre- ja noorkotkaealistele ehk 8–16-aastastele õpilastele.

TÄHELEPANU! Suur küsimisvõistlus “KÜSIMINE TEEB TARGAKS” jätkub!

Ootame 15. maiks aadressil postkast@kaitseliit.ee sinu koostatud kümnet küsimust, teemaks ajalugu, Eestimaa, kodukaitse, sõjandus ja kõik muu, mida arvad sobivat Kaitse Kodu! noortelehe temaatikaga. Lisage ka õiged vastused ja loetelu kasutatud kirjandusest. Parimad küsimustikud ilmuvad Kaitse Kodu! noortelisa rubriigis “Vastaja võidab alati”.

VASTAJA VÕIDAB ALATI

1. Milline oluline sündmus toimus 1884. aastal Otepää kirikus?
2. Vabadussõja ajal Eestil oma parlamendihoonet polnud. Millises Tallinna hoones tuli 1919. aasta sügisel kokku Eesti Asutav Kogu?
3. Kellele kuuluvad järgnevad 1988. aastal lausunud sõnad: “Ükskord me võidame niikui-nii!” Küsitav isik on tuntud ka kunstnikuna.
4. Milline Vabadussõja sangar põgenes 1940. aastal Soome, aga naasis 1944. aastal võõrvõimule (NSVLile) vastupanu organiseerimiseks Eestisse, kus jäi kadunuks. Tema nime kannab Eesti Mereväe lipulaev.
5. Selle Kaitse Kodu! esinumbriga seotud karikatuuri autor on 1930. aastatel populaarseks saanud Eesti karikaturist. Millise nime all ta tuntuks sai ja mis oli tema tollaegne kodanikunimi. Sündides sai ta nimeks Grigori Tõnisson.
6. Kes oli 1978. aastal KGB agentide eest põgenemisel surnud August Sab(b)e?
7. Millega on läinud Eesti kultuurilukku Anton Thor Helle ja Eberhard Gustleff? Mil viisil on nende meeste saavutusega seotud aastaarv 1739?
8. Mis oli muistse Sakala vanema Lembitu linnuse nimi? Kuidas on see tänapäeval tähistatud?
9. Mis maakonna kontuure näete kaardil?
10. Milline Eesti kahekordne olümpiavõitja kandis kuni 1935. aastani perekonnanime Trossmann? Pärast eestistamist võttis ta uue nime, mille all teda ka olümpiavõitjana tuntakse.

Küsimused koostas Tartu Kivilinna Gümnaasiumi 9. klassi õpilane Ants Siim.

Vastuseid ootame aadressil postkast@kaitseliit.ee 15. maiks 2006. Parimate vahel loositakse Kaitseliidu sümboolikaga auhinnad.

	oNu ★20234★ UNO	Kaitse- liidu asutajaid en. + n.	<i>kuma</i>	Ante meridiem		Patt inglise keeles	“Olema” vorm	Võimas relv
	Legendaarne diplomaat	→		→				
				USA osariik	→			
				Kuld				
	Hektar	→		Moes	→		Lennuki- mark	
				Asesõna				
	Tädi inglise keeles	→					Püsti- mark Kuri hääldatus	
			<i>kuma</i>	Taeva- sina	→			
				Piirits				
	Toit	→						Endine maadleja
	Pikk vokaal	→		Faulkneri romaan	→			
				Strontsium				
	Sõna liiklus- märgil			Maitse- aine	→			
				Põllu- majanduslik				
<i>kuma</i>	Kaitse- liidu ülem, en. + n.		<i>kuma</i>	Sidesõna	Noot	Norra suusakuulsus Berliini linnaosa		Pikk vokaal Juustu- sort
Saksa parlamendi koda	→							Järjest tähed Alevik Saarem-1
			Jupiteri kaaslane	→		Jõgi Itaalias	→	Kirjanik
			Havai saar			Pagari- toode		Pikk vokaal
Ladina- keelne eitus	→			<i>kuma</i>				
								Argoon
								Kõrbe- saar
Relv	→					Kaburi laste- raamat	→	
						Erbium		
Ohe	→		E. Vilde näidend	→				
			Järjest tähed				Briti laulja	→
							Uterus	
Korv- palli- treener	→				Näitleja	→		
					Masti rõhtpuu			Vastu-
<i>kuma</i>			Linn Soomes	→				
			Valamis- toru				Endine minister	→
							KL-i ajakiri on “Kaitse ...”	
Sidesõna	→		Baarium	→		Samuti	→	
			Čapeki näidend			Saksa k eessõna		
Inglise tiitel	→				Hullus- hoog	→		
					Noot			
Lauljatar	→					Imakaar	→	
Kuritöö ja	→							

KAITSELIITLASTEST ABIPOLITSEINIKUD AITAVAD LASNAMÄEL KORDA PIDADA

Kaitseliidu Tallinna malev, Lasnamäe linnaosa valitsus ja Põhja Politseiprefektuur sõlmisid 16. märtsil koostöölepingu Kaitseliidu kaasamiseks avaliku korra tagamisel Lasnamäe linnaosa territooriumil. Leping kirjutati alla Pae tn 19 hoones, kus linnaosavalitsus on eraldanud ruumid Kaitseliidu Tallinna maleva Ühendmalevkonnale. Kaitseliit korraldab omalt poolt kaitseliitlaste suunamist abipolitseinike koolitusele, politsei aga loob tingimused kaitseliitlaste osalemiseks abipolitseinike koolitusel, korraldades seda ja viies läbi ka täiendõpet. Lepingule kirjutasiid alla Lasnamäe linnaosa vanem Kalle Klandorf, Kaitseliidu Tallinna maleva pealik major Kajari Klettenberg ja Põhja Politseiprefektuuri prefekt Raivo Küüt. **KK!**

KÜSIMUS LUGEJATELE

Kui pikk on Leathermani multitööriistade garantii?

Vastuse leiad Kaitse Kodu! eelmisest numbrist või internetist leheküljelt www.leatherman.ee. Vastuseid ootame 15. maini 2006 aadressil postkast@kaitseliit.ee. Kõikide õigesti vastanute vahel loosime välja Leathermani populaarseima mudeli Wave (pildil).

LEATHERMAN®

VÄLIKOKA RETSEPTIRAAMATUST

Naiskodukaitse Kirde piirkonna vanem ELLE VINNI soovitab:

HIINA LIHAPADA (1 PORTSJON = 300 DL)

Koostisained	1 portsjon	10 portsjonit	100 portsjonit
sealiha	150 g	1,5 kg	15 kg
toiduõli	10 g	100 g	1 kg
Vesi	1 dl	1 l	10 l
puljongipulber	3 g	30 g	300 g
sibul 15 g	150 g	1,5 kg	
konserveeritud šampinjonid	30 g	300 g	3 kg
nisujahu	15 g	150 g	1,5 kg
värske kapsas	15 g	150 g	1,5 kg
konserveeritud ananassitükid	15 g	150 g	1,5 kg
grillimaitseaine	2 g	20 g	200 g
hiina sojakaste	15 ml	1,5 dl	1,5 l

maitseained

Valmistamine

Lõika liha kuubikuteks. Pruunista liha pooles koguses rasvas, maitsesta, pane katlasse ja lisa vesi, osa puljongist, soja ja ananassikonservi vedelik. Puhasta sibul ja kapsas ning lõika väiksemateks tükkideks. Pane šampinjonid nõrguma. Pruunista sibul, kapsas ja šampinjonid ülejäänud toiduravas ja pane katlasse, kusjuures vesi ja šampinjonikonservi vedelik peavad katma liha ja köögivilja. Keeda umbes 30 minutit. Maitse ja lisa vajadusel puljongipulbrit. Paksenda jahuga ja lisa ananassitükid. Maitse ja serveeri.

SUMMARY

IN MEMORIAM CHIEF OF KAITSELIIT MAJOR BENNO LEESIK

January 17th 1960 – March 25th 2006

The Chief of Kaitseliit Benno Leesik passed away in the early morning of March 25th after a short serious illness.

Kaitseliit will remember major Leesik as a national and dedicated man of initiative who gave with his determined and tireless service an invaluable contribution to the development of Estonian national defence and to the consolidation of Estonian statehood by leading the largest Estonian national defence organisation.

Benno Leesik joined Kaitseliit in 1992 as he served in the Kaitseliit Lääne Unit as a voluntary platoon leader, then as the leader of the subunit and as the leader of the seadivision.

In 1999 the President of Estonia Lennart Meri named him the Chief of Kaitseliit. The humanity of Benno Leesik and his ability to find a way out of every complicated situation has made Kaitseliit a well-working, disciplined and trustworthy national defence organisation. The support of people has risen consistently.

Major Leesik is mourned by his mother, wife and children. Page 8.

HALF A CENTURY FROM CREATION OF ESTONIAN YOUTH UNIT – FIGHTERS FOR FREEDOM ORGANISATION OF PUPILS

The spirit of the schoolboys participating in the Estonian War of Independence (1918–1920) lasted during the independent Estonian Republic between the two world wars as well as during the first soviet year and during the German time.

After the reoccupation of Estonia by the Soviet Union in the fall of 1944 the main political resistance besides the armed opposition of partisans in the woods was carried out by the young. On March 12th 1956 the pupils of Tartu School Nr 3 founded a secret youth organisation called Estonian Youth Unit (EYU) at Toomemäe. EYU had a programme, an oath and a statutes. But already during the same fall seven members of EYU were arrested by the KGB.

On March 12th and 13th 1957 at a closed court session the Supreme Court of Soviet Republic of Estonia sentenced 3–7 year loss of freedom for eight young men. Page 23.

COURSE “WARFARE IN WINTER” AT KAITSELIIT

For the last couple of years Kaitseliit has been able to send its volunteers to Norway to attend the course “Winter Soldier”. Now it is possible to participate in a similar course in Estonia. Last year a programme adapted for Estonian conditions was put together in cooperation with Norwegian colleagues and at the beginning of this year the first course lasting one week was carried out.

Winter in our latitude is a common season and we are all used to it. So what kind of problems may rise concerning warfare in winter? As for most of the participants it was their 30. or even 40. winter, they may have had the illusion that nothing special. Yet as it was discovered during the course – winter has surprises for everyone. Page 29.

UUS EESTI POLITSEI

Vastuvõtt politseikolledžisse toimub 27.06.-06.07.2006

Lisainfo: tel 696 5403, www.pol.ee, www.sisekaitse.ee

Kõigile kaitseliitlastele!

Kaitseliidu komplekteeritaval missioonil ESTGUARD-3 on veel vabu kohti.

MISSIOONILE REGISTREERUJA PEAB OLEMA:

- 1) Kaitseliidu liige;
- 2) kuni 35 aasta vanune;
- 3) hea füüsilise ja vaimse tervisega (läbitakse kontroll kaitseväge keskmehitsiinkomisjonis);
- 4) reamehe ja kaprali auastmes vähemalt põhiharidusega;
- 5) nooremseersandi, seersandi ja vanemseersandi auastmes vähemalt keskhariidusega;
- 6) kohtulikult karistamata.

Missiooni väljaõpe algab 2006. aasta juuli alguses Paldiskis Rahuoperatsioonide Keskuses. Missioonile minnakse 2006. aasta detsembris ja tagasi tulakse 2007. aasta juunis.

Missioonipiirkond asub Bosnia-Hertsegoviinas Tuzla lennuväljal, ESTGUARD-3 ülesandeks on Tuzla lennubaasi valve ja kaitse Euroopa Liidu jõudude rahvusvahelise kompanii koosseisus.

Registreerimissoovist teatage hiljemalt 14. aprilliks 2006 telefonil 520 6067 või e-aadressil: kristjanmuld@hotmail.ee (leitnant Kristjan Muld).

Kaitseväe Ühendatud Õppeasutused

Riia 12, 51013 Tartu

e-post: ekv@ksk.edu.ee

Õppeasutuste kantselei: 717 6110

RAKENDUSKÕRGHARIDUS SÕJAVÄELISE JUHTIMISE ERIALAL

õppeaeg 3 aastat

Sisseastumisnõuded

- Eesti kodakondsus
- keskharidus
- läbitud ajateenistus
- kriminaalkorras karistamata
- vanus mitte üle 25 aasta
- kõlblik tegevteenistuseks

Pakume

- tänapäevast ja arenevat õppekeskkonda
- kõigile kadettidele riiklikku stipendiumi 3190 kr kuus
- tasuta eluruumi ja toitlustamise
- töökoha kaitsejõududes kõigile lõpetanutele

Täpsem info
sisseastumise kohta
www.ksk.edu.ee